

БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА МЕТАЛУРГИЧНАТА ИНДУСТРИЯ

МЕТАЛУРГИЯТА В БЪЛГАРИЯ

2023 ГОДИНА

м. септември 2024 год.

Настоящото специализирано годишно издание на **Българската асоциация на металургичната индустрия (БАМИ)** представя състоянието и успехите на българската металургична индустрия, европейското и световно производство и потребление на метали, мястото на страната на картата на световните и европейски производители в металната индустрия. Публикувани са данни за произведената по обем и стойност продукция, за направените инвестиции в обновление и модернизация на мощностите и технологиите, реализацията на продукцията и вътрешното потребление, външнотърговския обмен на метали и металургични продукти.

Изданието „Металургията в България” е предназначено предимно за ръководители и специалисти от металургичните предприятия, за преподаватели, ученици и студенти от техническите средни и висши учебни заведения, за партньори от страната и чужбина, за външни експерти и читатели с интереси към металургията.

Основни източници на информация за показателите на националното производство са фирмите - производители на метали, продукти и изделия по веригите на добавената стойност с широко приложение в индустрията и бита. Ръководството на БАМИ благодари на работния колектив и на всички фирми, които помогнаха в подготовката на **„Металургията в България през 2023 година”**.

Изказваме благодарност на Министерството на икономиката и индустрията за данните, които ни предостави за вноса и износа на метална продукция. Тази информация дава възможност за обективно представяне на участието на металургията в международния стоков обмен и принос за подобряване на външнотърговския баланс на страната.

Повече информация за дейността на Българската асоциация на металургичната индустрия читателите могат да намерят на нейната интернет-страница (www.bami.bg).

При подготовката на изданието, освен посочените в него национални източници са ползвани материали и публикации от външни организации, като Еврофер (www.eurofer.eu), Световната асоциация по стомана (www.worldsteel.org), Еврометали (www.eurometaux.eu), Евростат (www.ec.europa.eu) и други международни структури на черната и цветна металургия.

СЪДЪРЖАНИЕ

РАЗДЕЛ ПЪРВИ	6
ИКОНОМИКАТА ПРЕЗ 2023 ГОДИНА	6
1.1. НАСЕЛЕНИЕ, ПАЗАР И РАЗХОДИ ЗА ТРУД.....	6
1.2. БВП, БДС, ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ	12
1.3. ЕНЕРГИЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ, ТОВАРООБОРОТ	16
1.4. ВЪНШНОТЪРГОВСКИ ОБМЕН, ВНОС И ИЗНОС НА СТОКИ.....	20
РАЗДЕЛ ВТОРИ	23
ЧЕРНАТА МЕТАЛУРГИЯ В БЪЛГАРИЯ	23
2.1. ПРОИЗВОДСТВО НА ЧЕРНИ МЕТАЛИ И ПРОКАТ	23
2.1.1. ПРОИЗВОДСТВО НА СТОМАНА В ЕС И СВЕТА ПРЕЗ 2023 ГОД	23
2.1.2. ПРОИЗВОДСТВО НА СУРОВА СТОМАНА В БЪЛГАРИЯ.....	26
2.1.3. ПРОИЗВОДСТВО НА ВАЛЦУВАНИ ЧЕРНИ МЕТАЛИ.....	27
2.1.4. ПРОИЗВОДСТВО НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ВАЛЦУВАНИ ЧЕРНИ МЕТАЛИ	29
2.2. ТЪРГОВСКИ ОБМЕН И ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ВЧМ И ИЗДЕЛИЯ	30
2.2.1. ВНОС НА СКРАП, ВЧМ И НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ.....	30
2.2.2. ИЗНОС НА СКРАП, ВЧМ И НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ.....	33
2.2.3. ВЪНШНОТЪРГОВСКИ ОБМЕН НА ВЧМ И ИЗДЕЛИЯ.....	36
2.2.4. РЕАЛИЗАЦИЯ НА ВЧМ И НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ	39
2.2.5. РЕАЛНО ВЪТРЕШНО ПОТРЕБЛЕНИЕ (РВП) НА СТОМАНЕНИ ПРОДУКТИ	40
2.3. ПРОИЗВОДСТВО НА ОГНЕУПОРНИ МАТЕРИАЛИ И ИЗДЕЛИЯ	43
РАЗДЕЛ ТРЕТИ	45
ЦВЕТНАТА МЕТАЛУРГИЯ В БЪЛГАРИЯ	45
3.1. ПРОИЗВОДСТВО НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ	45
3.1.1. ПРОИЗВОДСТВО НА МЕД (АНОДНА И ЕЛЕКТРОЛИТНА)	46
3.1.2. ПРОИЗВОДСТВО НА ОЛОВО	51
3.1.3. ПРОИЗВОДСТВО НА ЦИНК.....	57
3.1.4. ПРОИЗВОДСТВО НА БЛАГОРОДНИ, СЪПЪТСТВАЩИ МЕТАЛИ И ХИМИЧЕСКИ ПРОДУКТИ	61
3.1.5. ПРОИЗВОДСТВО НА ПРОКАТ И ИЗДЕЛИЯ	62
3.1.6. ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА ОТПАДЪЦИ ОТ ЦВЕТНИ МЕТАЛИ.....	67
3.2. ТЪРГОВСКИ ОБМЕН, ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ	68
3.2.1. ВНОС НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И ПРОДУКТИ ОТ ТЯХ.....	70
3.2.2. ИЗНОС НА МЕТАЛУРГИЧНИ ПРОДУКТИ ОТ ЦВЕТНИ МЕТАЛИ.....	72
3.2.3. РЕАЛИЗАЦИЯ НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И ПРОКАТ	75
3.2.4. ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И ПРОКАТ	77
ЧЛЕНОВЕ И РЪКОВОДСТВО НА БАМИ	79

ВЪЗПРИЕТИ СЪКРАЩЕНИЯ:

<i>БАМИ</i>	-	<i>Българска асоциация на металургичната индустрия</i>
<i>БВП</i>	-	<i>Брутен вътрешен продукт</i>
<i>БДС</i>	-	<i>Брутна добавена стойност</i>
<i>БКТД</i>	-	<i>Бранишов колективен трудов договор</i>
<i>ВП</i>	-	<i>Видимо потребление</i>
<i>ВПНГ</i>	-	<i>Видимо потребление на глава от населението</i>
<i>РВП</i>	-	<i>Реално вътрешно потребление</i>
<i>ВЧМ</i>	-	<i>Валикувани черни метали</i>
<i>ГВ</i>	-	<i>Горецо валикуван (прокат)</i>
<i>ЕСТЕ</i>	-	<i>Европейска схема за търговия с емисии</i>
<i>ЗГП</i>	-	<i>Завод за горецо поцинковане</i>
<i>КЦМ</i>	-	<i>Комбинат за цветни метали</i>
<i>МОД</i>	-	<i>Минимален осигурителен доход</i>
<i>НАП</i>	-	<i>Национална агенция за приходи</i>
<i>НОИ</i>	-	<i>Национален осигурителен институт</i>
<i>ОНД</i>	-	<i>Организация на независими държави (бивши членки на СССР)</i>
<i>СПС</i>	-	<i>Стандарт на покупателна способност</i>
<i>СВ</i>	-	<i>Студено валикуван</i>
<i>СОД</i>	-	<i>Среден осигурителен доход</i>
<i>ТЦМ</i>	-	<i>Тежки цветни метали (прокат от мед и месинг)</i>
<i>ЦИЕ</i>	-	<i>Централна и Източна Европа</i>
<i>CIS</i>	-	<i>Общност на Независимите Държави</i>
<i>NAFTA</i>	-	<i>Северноамериканско споразумение за свободна търговия</i>

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

Пред Вас е поредното годишно издание на БАМИ за българската металургична индустрия през 2023 година. Равносметката показва, че секторът продължава да се развива успешно, да преодолява проблемите и предизвикателствата на днешното време. Въпреки негативните последици от настъпилите икономически и политически кризи, от войните в региона и несигурната политическа среда в страната,

добрите показатели показват устойчивост, отговорност и професионализъм в управлението на предприятията. Металургичната индустрия продължава да бъде водеща в показателите на националната икономика, в стоковия износ, в направените през годината инвестиции и в социалната отговорност.

Днес сме изправени пред предизвикателствата на зелената сделка, пред целите за декарбонизация на икономиката на основа на индустрия с нулеви емисии и дигитална трансформация. За сектора това е нова възможност за развитие и осигуряване на растящите потребности на Европа от метали и метални продукти. Наша е отговорността да използваме тази възможност и да развием потенциала на българската базова индустрия, да увеличим добива и преработката на метални суровини. В тази насока от страна на Българската асоциация на металургичната индустрия нашите членове ще получат подкрепа и съдействие за реализиране на всеки проект.

Изминалата 2023 година в личен план беше важна, като първа от избирането ми за Председател на УС. Трябваше да оправдая гласуваното доверие, да работя активно в полза на нашите членове, съхранявайки и надграждайки досегашните успехи. Надявам се, че пътят по който вървим е верен и заедно ще постигнем желаните резултати!

Благодаря на членовете на Българската асоциация на металургичната индустрия за предоставените данни и информация за годишника! Благодаря и на колектива на БАМИ, който подготви съдържанието, оформянето и издаването на „Металургията в България през 2023 г.“!

Успех и ползотворна работа на всички!

С уважение,

Д-р инж. НИКОЛА РАНГЕЛОВ

Председател на УС

РАЗДЕЛ ПЪРВИ

ИКОНОМИКАТА ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

1.1. НАСЕЛЕНИЕ, ПАЗАР И РАЗХОДИ ЗА ТРУД

Българската металургична индустрия през 2023 година продължи да работи успешно, въпреки последиците от КОВИД и икономически кризи. През годината, макар и по-ниска от предходната, инфлацията се запази висока, цените на електроенергията се стабилизираха, но също на високи нива. По тези причини в много страни продължи подпомагането на засегнатите от кризите индустрии с оглед запазване на тяхната конкурентоспособност. В Европейския съюз се увеличи броя на страните, които след верификация от ЕК предоставят държавна помощ на енергоинтензивни производства за компенсиране на индиректните разходи в цената на електрическата енергия, в съответствие с приетите от ЕК нови Насоки. В България това все още не е факт и няма разбиране и подкрепа от страна на отговорните държавни структури.

Годината се характеризира с проведените предсрочни парламентарни избори, назначени служебни правителства и нестабилна законодателна и изпълнителна власт. Това не създава дългосрочна визия на индустрията за развитие, забавя инвестициите и провеждането на реформи. Тази ситуация особено неблагоприятно се отразява на възможностите за устойчив икономически растеж и ползването на европейските фондове и програми. Страната изостава от поставените цели за догонващо развитие и социално-икономическо сближаване, за по-висок жизнен стандарт на населението.

Независимо от влиянието на важни за годината национални и световни събития, включително и продължаващата война на Русия с Украйна, Европа продължава да работи за преход към нисковъглеродна и дигитална икономика. В този процес на металургичната индустрия е отредена водещата роля да осигури растящите потребностите от метали и метални продукти, да гарантира суровинната независимост на европейската индустрия от вноса от трети страни.

Поставените цели за ресурсна независимост на ЕС и собствено в производство на стратегически и критични за трансформацията суровини, както и очакваното високо потребление на метали дава нова възможност за продуктово и технологично реструктуриране на металургичния сектор, за усвояване на нови продукти и развитие.

Променящата се социално-икономическа среда, кризите и съществуващите различия в стандарта и условията на живот водят до промени в местоживеенето на населението, до средната продължителност на живота и естествения прираст в страната. Тези фактори продължават да влияят негативно и населението през последните две десетилетия значително намалява.

И през изминалата година отново има спад, но за първа година **населението намалява само с 2.2 хил. души** при средно за предходните години около и над 70 хил. души (фиг.1.1).

В табл.1.1 са показани данни за броя на населението през последните четири години и промените в неговата структура и местоживееене.

Таблица 1.1

Население по пол и местоживееене, хил. души

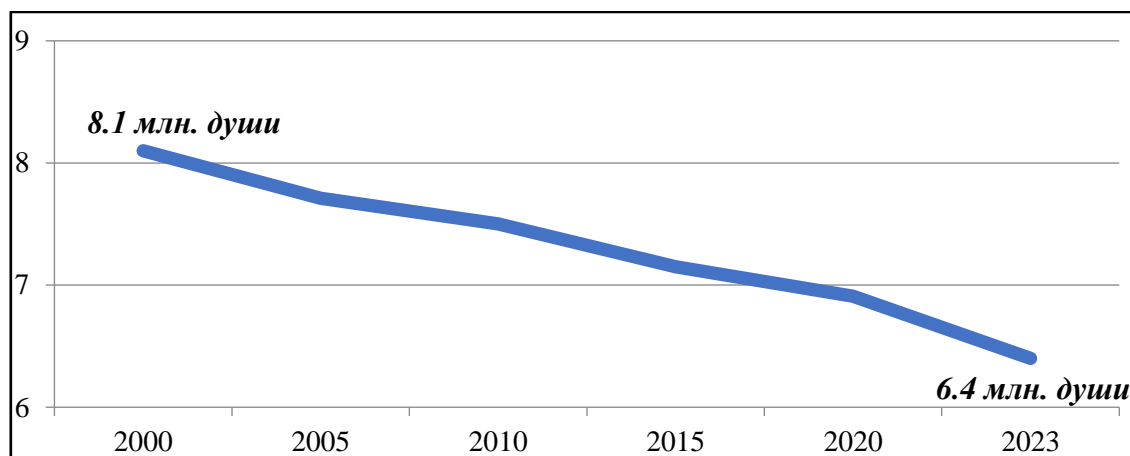
Групи население:	2020 г.		2021 г.		2022 г.		2023 г.	
	Хил. души	%	Хил. души	%	Хил. души	%	Хил. души	%
В градовете	5 043.2	72.9	5 000.5	73.1	4 746.7	73.6	4 738.5	73.5
В селата	1 873.3	27.1	1 838.4	26.9	1 701.0	26.4	1 707.0	26.5
Мъже	3 349.7	48.4	3 311.3	48.4	3 099.5	46.7	3 097.7	48.0
Жени	3 566.8	51.6	3 527.6	51.6	3 348.2	53.3	3 347.8	52.0
Общо:	6916.5	100.0	6 838.9	100.0	6 447.7	100.0	6 447.7	100.0

Източник: НСИ

В резултат на вътрешна миграция съотношението между градското население и това в селата се променя през посочения период в полза на живеещите в градовете, с изключение на последната 2023 г., когато хората в селата се увеличават с 6 хил. броя. Такава ситуация се наблюдава и през 2020 г., като отговор на разпространяващата се епидемична криза от КОВИД 19. Градското население през 2023 г. намалява с 8 хил. души.

На фиг.1.1 е отразен спадащия брой на населението за последните две десетилетия – от началото на 21 век до 2023 год. , по данни на НСИ и от проведеното преброяване.

Фигура 1.1

Население на България, млн. души

През целия период жените са повече от мъжете и тази разлика расте. През 2023 г. разликата е 250 хил. жени повече от мъжете, а три години преди това, в 2020 г. е била 217 хил. души.

За първа година в България коефициента на раждаемост е по-висок от средния показател в ЕС 27. През 2023 година родените деца са с 601 броя повече от тези през предходната и е отчетен ръст от 1.1 %. **Коефициентът на обща раждаемост през 2023 г. е 8.9 %**, по данни на Евростат общо за ЕС-27 през 2022 г. е 8.7%. Най-високо равнище на раждаемост сред

държавите - членки на ЕС има Кипър - 11.2%, следват Франция - 10.7%, Ирландия - 10.5% и Швеция - 10.0%. С най-нисък коефициент на раждаемост в Европейския съюз е Италия - 6.7%

На демографските характеристики влияние оказва и продължителността на живот на хората в страната. За съжаление от всички страни в ЕС(27), дори и от съседните, не-членки на ЕС, в България продължителността на живота е най-кратък. **По данни на НСИ тя е средно за жените 79.6 години, а при мъжете – 72.0 години.** На този показател отрицателно влияние оказва КОВИД, като от 75.1 години средно за 2019 год. тя намалява до 71.4 години през 2021 год. Следващите две години започва да расте и вече надхвърли нивата преди кризата.

Спрямо продължителността на живот в другите европейски страни все още изоставаме, с разлика от 5.7 години (средно ЕС е 81.5 год.). При жените разликата е по-малка – 4.6 години (продължителност 84.1 години), докато при мъжете достига до 6.9 години (за 2023 средно е 78.9 години). По принцип в по-богатите държави населението живее повече (Лихтенщайн - 84.8, Люксембург – 83.4), както и в средиземноморските страни. Например в Испания средната продължителност е 84 години, в Италия – 83.8 години.

В ситуация на застаряващо население, висока смъртност и ниска раждаемост демографските политики трябва да бъдат насочени и към миграционните процеси, с цел положителен механичен прираст. До 2019 г. в България той е отрицателен, т.е. заселените в страната лица са по-малко от изселените за същия период. След 2019 г. има положителна стойност, но въпреки това до сега сумарният общ резултат за националния прираст е отрицателен.

По данни на НСИ през 2023 г. е отчетено следното движение на хора от и в страната:

- Заселени лица (*имигранти*) – **56 807 души** (16 188 повече от 2022 г.).
- Изселени лица (*емигранти*) – **15 227 души** (2 052 повече от 2022 г.).
- Механичен прираст - 41 580 души** (27 444 в 2022 г. и 12 706 в 2021 г.).

Близо 75 % от механичния прираст се формира от пристигналите и заселени лица от трети страни. Положително се променят процесите на миграция при българското население. През годината завърналите се лица са над 5 хиляди повече от тези, които емигрират от страната.

Демографските процеси променят възрастовата структура на населението, имат отношение и към пазара на труда. Нетрудоспособното население, включващо това до 16 години и тези след 65 години представлява 58.5 % от общия брой на населението през 2023 г., като този дял намалява спрямо предходната с 0.05 %. Нетрудоспособното население заема 41.5 % дял, като по-голямата част са хората над 65 години. Съотношението между двете групи е 1:3 в полза на тези над пенсионна възраст. Този показател през последните две-три години се подобрява в полза на децата и младежите, като влияние оказват и миграционните

процеси. Колкото повече е делът на младите хора, толкова по-добри перспективи има пред пазара на труда. Негативно влияние оказва броя на лицата в младежка възраст, които напускат образователната система и не работят. За съжаление този процент расте и у нас е 13 %, а в ЕС – 10 %.

Данни за средногодишния брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение, за доходите на работещите и други социални показатели за периода от 2019 г. до 2023 г. са представени в таблица 1.2.

Таблица 1.2

Средногодишен брой на наети лица, ниво на безработица, инфлация

Показатели	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023*г.
Средногодишен брой на наетите лица (национални сметки), хил. души	2 322.5	2 165.3	2 275.8	2 195.5	2 218
Средногодишно ниво на безработица, %	5.9	6.7	5.3	4.3	4.3
Инфлация/дефлация	3.1	- 0.8	3.3	15.3	9.5
Средна месечна работна заплата на наети по трудово и служебно правоотношение, лева	1 274	1 387	1 550	1 760	2 012
- обществен сектор	1296	1 441	1674	1 808	2 077
- частен сектор	1 267	1 369	1510	1 758	1 991
- за преработваща промишленост	1 127	1 204	1308	1 511	1 714
Средна месечна заплата, дейност КИД 24* Производство на основни метали, в т.ч.:	1 617	1 656	1 903	2 180	2 372
• стоманодобив	1 768	1 800	1 980	2 500	2 800
• цветни метали	2 126	2 158	2 506	2 687	3 008
• леене на метали	1 071	1 129	1 245	1 382	1 568

Източник: НСИ, *предварителни данни

Започналото от втората половина на 2021 г. възстановяване на европейската и световна икономика продължи и през 2022 г. и 2023 г. Това доведе до ръст на производството и работните места, като наетите по трудов договор лица в България нараснаха с 22.5 хиляди, процентът на безработица остана нисък. Инфлацията също беше намалена.

Но има проблеми, свързани с високата цена на електрическата енергия, с нарушените външни и вътрешни пазари и затруднени доставки на суровини. В тази среда предприятията от черната и цветна металургия запазиха работещи своите мощности, но някои производства бяха намалени (олово, алуминиев прокат).

Получаваните доходи по трудово и служебно правоотношение през 2023 г. бележат ръст, общо за страната увеличението на средната работна заплата е със 114.3 %, като в общественния сектор е 114.9 %, а в частния – 113.3 %. Това увеличение надхвърля отчетената през годината инфлация от 9.5 % с почти 5 %.

За секторите от преработващата промишленост се отчита ръст на СРЗ от 113.4 % и тя възлиза на 1 714 лева, увеличение от **203 лева месечно**.

Спрямо средната в страната е с 298 лева по-ниска, но за отделните сектори различията и в двете посоки са много по-големи.

Средната месечна заплата в **черната и цветна металургия** достига **3 000 лева, което я поставя на едно високо ниво** сред преработвателните сектори и останалите икономически дейности. Цветната металургия е един от водещите сектори по размера на възнаграждения.

Освен за заплати, в разходите на работодателите за труд влизат и други допълнителни средства, които наетите по трудови и служебни правоотношения ползват. В металургичната индустрия тези допълнителни разходи за персонала заемат съществен дял от общия обем (около и над 8%). Това е свързано със социалните политики и свързаните с тях разходи на предприятията.

В **таблица 1.3** е дадена структурата на разходите на работодателите за едно наето лице средно за всички икономически дейности в страната, за металургията и за сродни на нея икономически дейности. Разделени са по отделни видове разходи, съгласно получаваните възнаграждения за положен труд. За сравнение са посочени и разходите в ИТ-сектора, който има най-високи възнаграждения в заплати и ниски социални разходи. Данните показват, че има производства с високи допълнителни приходи и относително по-нисък дял на получаваните работните заплати и други, на които трудови възнаграждения са само от работни заплати.

От всички икономически сектори най-висок е процента на работните заплати в информационните продукти и услуги (88.39 %). За сметка на това много нисък е дялът на социалните разходи, само 0.71 %. Противоположна е схемата на разходите в енергетиката, металургията, добивната промишленост и транспорта. В тези сектори преките възнаграждения за работна заплата имат нисък дял – около 70 %, а допълнителните разходи са високи (над 25 %).

Таблица 1.3

Икономически сектори	Работна заплата	Осигуровки от работодателя	Обезщетения	Други социални разходи*
Общо за страната, %	82.27	14.29	1.65	1.79
Добивна промишленост	69.64	17.72	2.74	69.64
Преработваща промишленост	81.72	14.54	1.48	2.26
в т.ч. металургия	71.43	17.82	2.01	8.74
Енергетика	69.97	15.33	3.98	10.72
Информатика и далекосъобщения	88.39	9.85	1.05	0.67

*включва и данъци върху тях

Сравняването на получаваните възнаграждения в отделните сектори само на основа на размера за СРЗ по отчетите на НСИ и НОИ не отразява действителната ситуация. В металургията получаваните възнаграждения са

високи, но като сектор от преработващата промишленост това не се отчита на национално ниво.

Друг показател, който определя разходите на работодателите за труд са средствата за **един отработен час на един зает по трудово и служебно правоотношение**. Включва всички разходи и е по-обективен.

Данните на НОИ за стойностите на този показател в основни промишлени дейности за 2022 год. са представени на **фиг.1.2**. Освен за черната и цветна металургия фигурата включва и знакови по отношение на заплащането сектори, тези които са с най-висок и най-нисък размер.

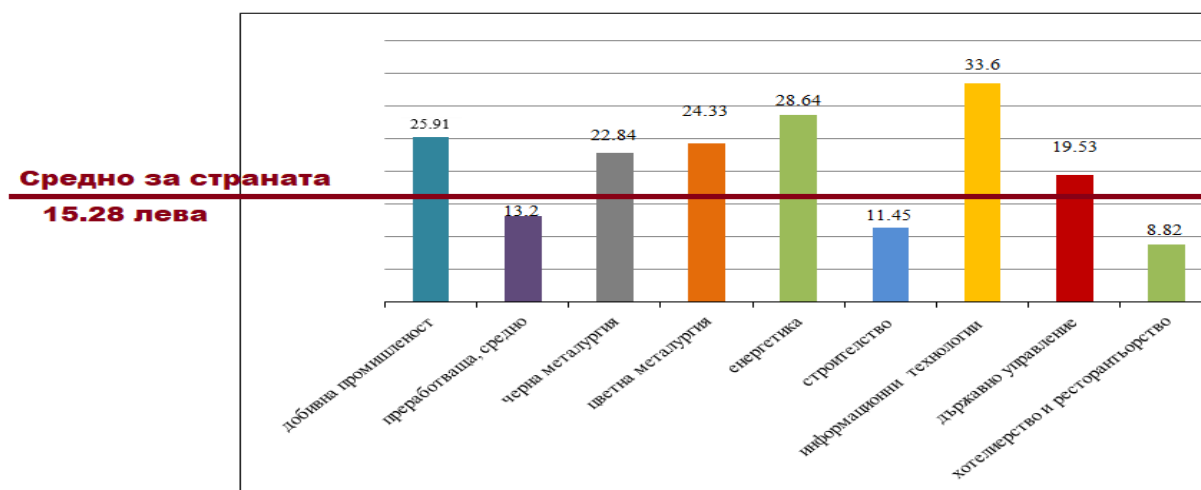
Работодателите от сектора на информационните технологии отчитат най-висок разход за труд (33.60 лева на час). Следва енергетиката, но в зависимост от формата на собственост стойностите са различни. При общ за сектора разход от 28.64 лева на един отработен час, в **държавния сектор е 37.39 лева, а в частния - 22.29 лева**. За тази голяма разлика няма приемлива икономическа обосновка, а високите разходи са включени в цената на тока за всички потребители. Добивната промишленост има среден разход от 25.91 лева на един зает за един отработен час. И тук в държавния сектор разходът за труд е 32.81 лева/час, а в частния 22.00 лева. Разликите в заплащането в известна степен се дължат и на различните условия на труд в отделните подсектори, както и в обемите и стойностите на продукцията.

Цветната металургия отчита 24.33 лева разход за един отработен час и 108 % ръст спрямо предходната година. Черната металургия със среден разход от 22.84 лева/час, отчита висок годишен ръст от 126 %.

Средният разход за страната е 15.28 лева на един работещ за един час, спрямо предходната е отчетен ръст от 113.2 %.

Фигура 1.2

Разходи на работодателя за труд, лева за един отработен час

Източник: НСИ

Най-ниски са разходите в сектор „Хотелиерство и ресторантьорство”, 8.82 лева на отработен час, което е близо 2 пъти по-ниско от средните разходи (15.28 лева/час) за всички икономически дейности. Остават ниски разходите за труд и в строителството (11.45 лева/час).

Въпреки настъпилите от 2020 год. и продължаващи кризи, разходите за труд, основно в заплати, през този период нарастват и покриват голямата инфлация. Така за периода 2020-2022 общите разходи на работодателите за един час труд в страната са увеличени със 124.4 %. **В черната металургия този ръст възлиза на 133 %, а в цветната металургия е 122 %.**

1.2. БВП, БДС, ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ

През 2023 год. икономиката на България отчете реален **растеж на БВП от 1.8%, по-нисък в сравнение с 3.9% през 2022 г.** Въпреки, че има по-висока стойност спрямо средния растеж в ЕС от 0.5 %, той не е задоволителен за достигане на средните нива на стандарт и придвижване на страната от последното място в класацията на ЕС (27).

Създадената Брутна Добавена Стойност (БДС) и Брутен Вътрешен Продукт (БВП) за период от четири последователни години, общо за страната и по икономически дейности са дадени в **табл.1.4.**

Таблица 1.4

БВП по сектори и групировки, млн. лева

Икономически сектори и групировки	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023* г.
- селско и горско стопанство	4 048	6 071	7 276	5 571
- добивна и преработваща пром., енергетика, ВиК (B-E)	22 248	24 405	37 820	40 430
- строителство (F)	4 997	4 573	5 156	6 180
-----	-----	-----	-----	-----
- търговия, хранене, транспорт и съобщения (G-J)	27 749	37 556	42 801	47 696
- финанси, застраховки, недвижимо имущество и други бизнес услуги (K,L,M,N)	23 869	27 654	29 838	33 613
- държавно управление, образов., здравеопазване (O-Q), други (R-U)	19 738	21 621	23 720	27 706
=====	=====	=====	=====	=====
Общо за икономиката (БДС)	102 649	121 607	145 614	161 195
=====	=====	=====	=====	=====
- корективи /данъци/	15 957	17 405	19 770	22 549
Брутен Вътрешен Продукт /БВП/, млн. лева	119 772	139 012	165 384	183 743
Производителност на труда, общо :				
БВП на 1 зает, лева	34 908	40 186	48 687	52 789
БДС на 1 зает, лева	28 034	32 788	40 592	43 546
БДС на 1 зает в индустрията, лева	30 276	33 079	49 550	54 391

Източник: НСИ, * предварителни данни

По предварителните данни на НСИ за 2023 г. производеният в България БВП по текущи цени е **183 743 млн. лева**, БДС - **161 195 млн. лева**. Постигнатият ръст от 101.8 % е по-нисък от отчетените стойности за всичките изминали години след КОВИД-кризата.

През 2023 г. отчетеният ръст по текущи цени само за индустрията е 3.8 млрд. лева, от които 2.8 млрд. лева са в промишлеността и почти 1 милиард в строителството. **В селското стопанство има спад от 1.7 млрд. лева**. Промислеността запазва висок 25 %-тен дял в добавена стойност на страната (при 26 % в предходната 2022 год.), докато в 2021 год. и преди това е около 20 %. Това съответства на новата политика на ЕС и страните-членки след последните кризи да се увеличава собственото производство и да намаляват зависимостите от внос на суровини и стоки от трети страни. Това увеличава възможностите и на българските производители.

В останалите сектори от сферата на услугите отчетеният ръст в БВП и БДС е по-висок - над 8 млрд. лева. От тях увеличението в търговията, транспорта и туризма е близо 4 млрд. лева, а в информационните и телекомуникационни продукти и услуги – над 1 млрд. лева.

Данните на НСИ за общата производителност на труда на българската икономика, определена като БВП и БДС на 1 зает са съответно:

За 2022 год. – 48 697 лева БВП/1зает и 40 592 лева БДС/1 зает

За 2023 год. - 52 789 лева БВП/1зает и 43 546 лева БДС/1 зает

Изчислена като произведена БДС на 1 зает само за секторите на индустрията, производителността през последните години се променя, както следва:

Индустрия	2020 год.	2021 год.	2022 год.	2023 год.
Общо БДС, лева/1зает	30 276	33 079	49 550	54 391
- Производство на метали	70 766	58 573	82 073	н.д.

Въпреки, че металургията е суровинен отрасъл, произвежда борсови продукти и продава по международни пазарни цени, като предприятията не могат сами да ги определят и да формират по-висока добавена стойност, у нас **един работещ в сектора създава два пъти по-висока стойност от средната за индустрията и общо за икономиката на страната**. Дължи се на извършеното в металургията реструктуриране и обновление на мощности и технологии, отговарящи на най-добрите световни практики. Усвоени са нови високотехнологични метални продукти и изделия с висока добавена стойност за основни потребители на метали - автомобилостроене, строителство, енергетика и др.

В **табл. 1.5** са посочени отчетените от НСИ показатели по агрегирани сектори на промишлеността за 4-годишен период, включваща добивната и преработваща промишленост, енергетика и управление на водите.

Посочени са данни и за металургията, която е основна производствена дейност от преработващата промишленост.

Таблица 1.5

КИД 2008 / ПОКАЗАТЕЛИ	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.
ОБЩА ПРОМИШЛЕНА ПРОДУКЦИЯ /ПРИХОДИ/,млн. лева	77 091	80 606	74 582	88 176	120 195
Добивна промишленост/Сектор В/					
-произведена продукция, млн. лева.	2 760	2 587	3 097	3 713	4 306
- добавена стойност, млн. лв.	1 345	1 277	1 790	2 045	1 911
- заети лица, брой	21 659	19 144	20 249	19 529	18 800
- добавена стойност на един зает, хил. лв.	62.1	66.7	88.4	105	102
Преработваща промишленост/Сектор С/					
- произведена продукция, млн. лв.	65 631	68 924	68 893	70 930	90 929
- добавена стойност, млн. лв.	15 233	16 268	15 918	16 170	19 358
- заети лица, брой	554 398	539 990	504587	491 793	499 977
- добавена стойност на един зает, хил. лв.	27.5	30.1	31.5	32	39
24. Производство на основни метали					
- произведена продукция, млн. лева	10 195	9 721	10 255	13 142	15 884
- добавена стойност, млн. лева	931	1 056	922	1 599	1 587
- заети лица, брой	13 332	14 581	13 030	13 151	12 983
- добавена стойност на един зает, хил. лв.	69.9	72.4	70.7	106	122
в т.ч. цветната металургия, хил. лева	109.8	121.3	121.1	131	142
Енергетика /Сектор Д/					
произведена продукция/приходи, млн. лв.	7 003	7 263	7 062	11 571	22 635
- добавена стойност, млн. лв.	3 635	4 021	3 884	3 907	7 837
- заети лица, брой	31 771	31 436	31 435	32 282	32 938
- добавена стойност на един зает, хил. лв.	114.4	129.8	123.6	121.0	238
Доставка води, канализационни услуги, управление на отпадъци /Сектор Е/					
-произведена продукция, млн. лв.	1 697	1 832	1 796	1 962	2 325
- добавена стойност, млн. лв.	844	921	974	919	864
- заети лица, брой	32 793	32 826	32 311	30 990	30 865
- добавена стойност на един зает, хил. лв.	25.7	28.1	30.1	29.7	30

Източник: НСИ

Най-голям обем и растеж отчитат производствата от преработващата промишленост (90 млрд. лева, увеличение с + 20 млрд. лева). Приносът на металургичните производства в този растеж също е висок – близо 3 млрд. лева, което представлява 14 %.

Енергетиката удвоява стойността на произведената през 2022 год. продукция, ръст от 197 % спрямо тази от 2021 год. Дължи се на увеличеното производство и високия ръст в цените на електроенергията, които и сега не са възстановени до старите нива. След влошените показатели през 2020 год. от КОВИД-кризата икономиката се възстановява. През 2021 г. промишлената продукция е по-висока от тази преди кризата.

От всички сектори на българската промишленост най-ниска е добавената стойност на един зает в управлението на водите и отпадъците.

Следва преработващата промишленост с 39 хил. лева/1 зает за 2022 г., която е по-ниска от средната производителност на индустрията (49.4 хил. лева) и от общата за страната (40.6 хил. лева/1 зает).

Най-висока добавена стойност на един зает от промишлените дейности има в енергетиката, като тя нараства през 2022 год. в сравнение с предходната 2021 год. със 197 %. Това е в резултат от високите цени на електрическата енергия през цялата година.

Средната производителност при основните метали, изчислена като добавена стойност на един зает са съизмерими с тези в енергетиката, с изключение на последната 2022 год. Съгласно отчетите на НСИ в металургията производителността е над три пъти по-висока от средните стойности за преработващата промишленост. В цветната металургия производителността е по-висока от тази в черната, като резултат от направените инвестиции за развитие и усвояване на нови високотехнологични продукти за автомобилостроенето и строителството.

Добавената стойност на един човек от населението е показател, на базата на който в ЕС се оценява икономическото развитие и просперитета на отделните страни-членки. Данните показват съществена разлика между западните страни-членки и тези от Централна и Източна Европа.

Със стойност от 13 271 евро на човек през 2022 год., която е 37.4 % от средната стойност от 35 463 евро за ЕС(27), нашата страна е на последно място. Преди нас е Румъния с 15 008 евро и Хърватия, Унгария и Полша с малко над 17 000 евро, но под 50 % от средното ниво в ЕС. И това съотношение между страните се запазва години наред.

При определяне на този показател в стандарти на покупателна способност, отново сме на последно място от всички страни, с 22 015 евро на човек от населението и 62 % от средната стойност в ЕС. Гърция заема една позиция преди нас с 67 % от средното европейско ниво, но с 1 800 евро повече на човек от население от това в България. Други страни с показател под 75 % от средната стойност на ЕС са Словакия, Латвия и Хърватия. Румъния отчита 26 835 евро на човек, което е 76 % от средното на ЕС (27).

Горните показатели говорят за твърде големите разлики в икономическото развитие на страните-членки. За съжаление с разширяването на ЕС тези разлики се задълбочават и реализираните до сега от ЕК политики нямат потенциал и достатъчен финансов ресурс да доведат

до промяна. Пример за това е България, която след 16 години членство остава сравнително на същото ниво - най-нисък БВП, както по абсолютна стойност, така и на човек от населението, с 9 пъти разликата от най-високата в ЕС (Люксембург).

Заложените от ЕК цели в Новата стратегическа програма 2024 – 2029 за *хармонично развитие на ЕС, подобряване на икономическото, социално и териториално сближаване, възходяща конвергенция и намаляване на различията са трудно осъществими*. Тези различия се отразяват и на вътрешната миграция в общността, на пазара на труда и неравномерното разпределение на работната сила, на степента и качеството на образование и квалификация.

В тази трудна икономическа и социална среда в ЕС и България, металургичната индустрия премина през успешно реструктуриране и модернизация на мощностите и подобри своята конкурентоспособност. Затова може да отговори на поставените от ЕК ЕП цели за ново бъдеще на Европа и нейното превръщане в икономически независим лидер и двигател на декарбонизацията и дигитализацията на съвременния свят. Това е постижимо при силна и конкурентна европейска индустрия.

Металите са важна част от този процес и българските производители имат потенциал да участват в предстоящите трансформации и да произвеждат необходимите за прехода критични и стратегически материали, което да направи европейската икономика независима от доставките на суровини от трети страни.

Металите и металургичните продукти продължават да имат **висок дял в обема на общата промишлена продукция и в продукцията на преработващата промишленост, като показателите за 2022 год. са съответно 13.2 % и 17.5 % (14.9 % и 18.5 % през 2021 год.)**.

1.3. ЕНЕРГИЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ, ТОВАРООБОРОТ

Високото енергийно потребление при производството и преработката на черни и цветни метали е обусловено от високотемпературните технологии и електролизни процеси. Висок е относителният дял на разходите за енергийни ресурси в общите производствени разходи. За отделните предприятия се движат в порядъка на 20 % – 30 %, а в някои производства достигат и до 40 %.

Една от основните цели на реструктурирането и обновлението на мощностите е да се повиши енергийната ефективност в сектора на основа на нови високотехнологични процеси и намаляване на загубите на топлинна и електрическа енергия.

Въпреки това металургичната индустрия остава с висок енергиен интензитет и е най-голям индустриален потребител на електрическа енергия в страната.

Освен енергоинтензивна тази дейност е и материалоемка, преработва големи количества суровини и материали. Значителни са обемите и на

готовата продукция. Тези две характеристики – **енергоинтензивност и материалоемкост** обуславят силната зависимост на металургичната индустрия от цените на енергоносителите, от качеството и стойностите на транспортните услуги.

Нейното устойчиво развитие е свързано с подобряване на енергийната и ресурсна ефективност, с прилагане на кръговите икономически модели и увеличаване количествата на преработваните вторични метални суровини.

За повишаване на енергийната и ресурсна ефективност в металургията се инвестират огромни средства и този процес е постоянен. В резултат разходите на единици продукция намаляват. В производството на стомана и прокат от валцувани черни метали **общият разход на енергийни ресурси за единица произведена продукция през 2022 год. спрямо 2021 год. намалява с 2 %, а при цветните метали - с 3.4 %.**

След скока в цените на електроенергията за небитовите потребители от второ полугодие на 2021 г., те станаха непосилни за големите консуматори с висок енергиен интензитет. За компенсиране на тези увеличени цени и разходи за емисии, ЕК прие механизми за предоставяне на държавна помощ. Това е наложена практика в повечето страни в ЕС. Въпреки активните действия на бизнеса, у нас тази възможност не се използва и българските предприятия продължават да работят в среда, неконкурентна на тази в държавите от ЕС и други страни от региона и света.

В публикувания от НСИ енергиен баланс през 2022 г. **крайното потребление на енергийни ресурси в индустрията е 2 700.7 хил. тона нефтен еквивалент, спрямо предходната намалява със 107 хил. тона н.е. до 96.4 %. Това количество представлява 27.4 % от крайното енергийно потребление в страната за същата година.**

В индустрията намират приложение всички видове горива, с дялово разпределение в енергийния микс, както следва:

Природен газ – 28.3 %; Ел. енергия – 30.6 %; Течни горива – 16.7 %;

Твърди горива – 7.8 %; ВЕИ и био-горива – 9.6 % ; Други – 7.0 %

Спрямо предишния едногодишен период разпределението е променено, поради новите пазарни условия и проблеми при доставките от внос. Делът на природния газ намалява с повече от 5 %. Приблизително със същия процент расте общото потребление на течни горива и на ел. енергия, включително ВЕИ и био-продукти.

Продължава политиката на регулирани цени на електрическата енергия за бита и тяхното субсидиране. Поради липса на икономически стимули расте потреблението на електроенергия в домакинствата, с малки количества през 2022 год.–1000 т. н. е. и достига 1 029 хил. т. н. е. При общо **потребление на електрическа енергия от 826 хил. т. н. е.**, индустрията през 2022 год. отчита спрямо 2021 год. намаление от 8 хил. тона н. е.

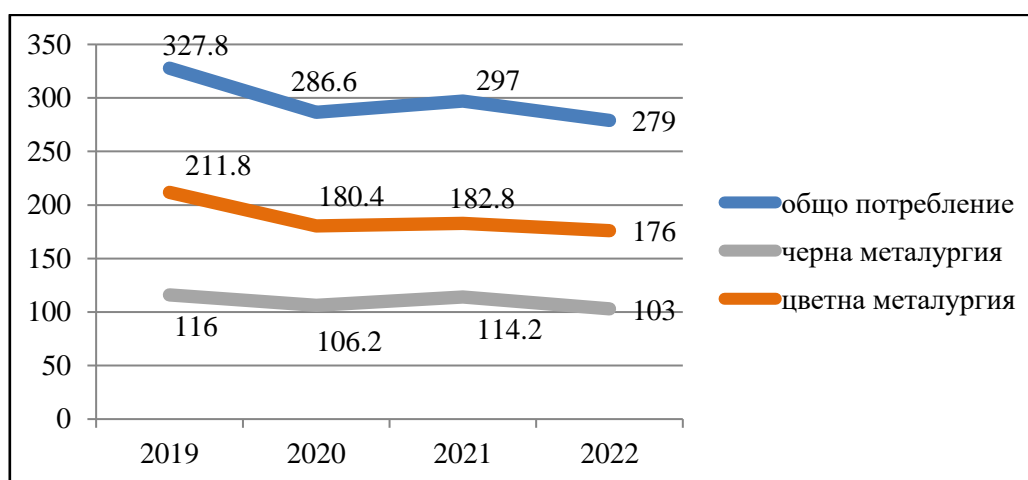
На фиг.3.1. е показано потреблението на енергийни ресурси в черната и цветна металургия, както и сумарните за сектора количествата за пет

последователни години. За целия период енергийните разходи в цветната металургия са по-високи, предвид спецификата на технологичните процеси и големия относителен дял на добива на блокови метали в общия обем на металургичното производство.

През 2022 год. при общо потребление от 279 хил. т. н. е., в цветната металургия е 176 хил. т. н. е. представляващ дял от 63 % и в черната металургия – 103 хил. т. н. е. и 37 % дял от общото потребление.

В 2022 год. спрямо предходната 2021 год. енергийните разходи в цветната металургия отчитат спад от 6.8 хил. т.н. е., а в черната металургия намаляват с 11.2 хил. т. н. е. Отнасянето на този спад към произведените през периода черни и цветни метали показва, че **енергийните разходи на единица продукция в черната металургия намаляват с 2 %, а в цветната металургия – с 3.4 %.**

Фигура 1.3

Енергийно потребление в металургията, хил. т. н. е.

Общото енергийно потребление през 2022 год. в черната металургия е 103 хил. т. н. е. и включва 55.3 хил. т. н. е. електрическа енергия и 47.2 хил. т. н. е. природен газ, представляващи съответно 53.7 % и 45.8 %.

През 2022 год. цветната металургия отчита общо енергийно потребление от 176 хил. т. н. е., от тях електрическата енергия е 93.3 хил. т. н. е. с дял от 53 %, а природният газ е 47.2 хил. т. н. е. и 26.8 %. Използват се малки количества топлинна енергия и течни горива.

Независимо от мерките за подобряване на енергийната ефективност, металургичните предприятия остават едни от най-големите консуматори на електрическа енергия в страната. **Сумарното количество на електрическа енергия е 148.6 хил. т. н. е. Това е най-голямото потребление от всички производствени дейности и представлява 18 % от общата индустриална консумация.** Следва химическа и нефтохимическа промишленост с потребление от 119 х. т. н. е. и производството на храни, напитки и тютюн с 111 хил. т. н. е.

Потреблението на **природен газ** в черната и цветна металургия през 2022 год. е **общо 94.4 хил. т. н. е.** при 104.5 хил. т. н. в предходната, намалява с 10 хил. т. н. е. или почти с 10 %. Но въпреки това секторът остава голям консуматор на природен газ и запазва **трето място** от индустриалните потребители.

Металургичните предприятия са едни от най-големите товародатели. Големи обеми от суровини и готова продукция се превозват през цялата територия на страната. Суровините се преработват, а готовата продукция се изнася. Голямата част от товарите са в твърдо състояние, както в насипно (руди, концентрати и добавки), така и в масивна форма (готова продукция, вторични суровини). Около 1.5 млн. тона е течен товар – сярна киселина, която е готов продукт за реализация в страната и за износ.

Транспортните схеми на територията на страната се осъществяват основно с ж.п. превоз или автотранспорт. Извън страната се ползва и воден транспорт. Общият товарооборот през последните години се движи в порядъка на **7 млн. тона**, разпределен по видове:

- *насипни товари (суровини и материали) – до 2 млн. тона*
- *течни товари (основно готова продукция) – 1.5 – 1.6 млн. тона*
- *твърди масивни товари (суровини, продукция) – около 4 млн. тона*

От общия обем товари най-големи са количествата на производителите от добивната цветна металургия, които преработват рудни концентрати и други суровини от цветни метали, следват производителите на стомана и стоманени продукти. Превозваните товари са в различни физически състояния и форми – твърди насипни, твърди масивни и течни. Непрекъсваемостта на технологичните процеси изисква много добра логистика и сигурни доставки на суровини и материали, което да гарантира тяхното правилно протичане.

Предприятията за преработка на метали до изделия и крайни продукти транспортират предимно суровини и готова продукция, които са в масивна твърда форма. При тях също има непрекъсваеми процеси и регулярните доставки са задължително условие за надеждна работа.

Партньори в превоза на металургичните предприятия са „БДЖ – Товарни превози” ЕООД, частни железопътни превозвачи, автотранспортни фирми, морски превозвачи и др.

По данни на НСИ през 2022 год. с ж.п. транспорт са превозени общо 19 291 хил. тона, от тях за вътрешността са 12 236 хил. тона. За същата година БДЖ Товарни превози ЕООД отчитат превоз на 7 016 хил. тона, или само 36 % от общите количества. Останалите са извършени от частни превозвачи. Подобна е ситуацията и за 2023 год. Общото количество на товарите е 17 105 хил. тона (спад от 2 186 хил. тона, 88.6 %), делът на държавните превози е 33 %.

Около 50 % от суровините и готовата продукция в металургията се превозват с ж.п. транспорт, което представлява 20 % от общите железопътни товарни превози в страната. Увеличаването на ж.п. превоза за сметка на автотранспорта ще намали въглеродните емисии от транспортните дейности в металургията, но за тази цел трябва да се осигури високо качеството и сигурност на тази транспортна услуга.

1.4. ВЪНШНОТЪРГОВСКИ ОБМЕН, ВНОС И ИЗНОС НА СТОКИ

Металургичните продукти се реализират частично в страната, но основното количество се изнася за пазарите на ЕС и в трети страни. Общата стойност на изнесените стоки превишава тази на вноса, в резултат на което ежегодно се формира положителен външнотърговски баланс от порядъка на 3 млрд. – 4 млрд. лева.

Официалните данни на БНБ и НСИ за външнотърговския стоков обмен са представени на **табл.1.6**. Въпреки предварителните данни за последните две години, те категорично доказват високия дял на металите в стоковия износ и принос за намаляване на отрицателното салдо на страната.

Инфлационните процеси в периода и след икономическите кризи доведоха до значително увеличаване на цените на продуктите, включително и на металите. Това рязко увеличи стойностите на изнесените и на внесените стоки общо за страната, като през 2022 год. надхвърли 100 млрд. лева. За 2023 год. пазарите се промениха и поради спад на световните цени, общият износ отчете също спад в размер на 6.4 млрд. лева (93.1 %), а вносът се намали с 11 млрд. лева (89.9 %).

Таблица 1.6.

Външнотърговски баланс при стоковия обмен, млрд. лева

Показатели:	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Внос на стоки, в т.ч от ЕС (28)	62.9 40.0	65.1 41.1	60.1 н.д.	76.7 46.3	107.9 59.6	96.9 58.1
-основни метали и продукти относителен дял, %	4.3 6.8	4.5 7.0	3.7 6.2	5.5 7.1	11.4 7.0	10.1 10.4
Износ на стоки, в т.ч за ЕС(27)	56.0 37.7	58.4 38.8	54.7 35.8	68.4 45.3	92.9 60.6	86.5 55.1
----- -основни метали и продукти относителен дял, %	7.8 14.1	6.7 11.5	8.3 15.1	8.2 12,1	14.9 11.0	12.6 14.6
Външнотърговско салдо, в т.ч. метали и продукти	-6.9 +3.5	-6.7 +2.2	-5.4 +4.6	- 8.3 +2.7	-14.9 +3.5	-10.4 +2.5

Източник: НСИ, окончателни данни до 2021, предварителни за 2022 и 2023

* БНБ (табл.1.7)

За тези две години показателите в металургията отчетоха също голям спад - в износа с 2.3 млрд. лева, съответно до 84.6 % и с 1.3 млрд. лева при вноса, 88.6 % .

В табл.1.7 са данните на БНБ за стойности на износа в евро по стокови групи и по основни видове продукти за пет-годишен период. Общият износ на стоки през 2023 год. намалява с 3 283 мил. евро, с годишен спад от 7 %, стойността достига 93 % от тази през 2022 год.

Таблица 1.7

Външна търговия – износ по групи продукти, млн. евро

Групи стоки	2019	2020	2021	2022	2023
Потребителски стоки, в т.ч.	7582.8	7646.8	8428.4	10780.1	10163,4
• Храни	1788.2	1881.3	2322.5	3654.8	3047,8
• Цигари	63.3	53.5	54.0	82.9	113,6
• Напитки	179.2	210.4	158.9	142.9	156,5
• Дрехи и обувки	1620.0	1372.7	1383.6	1701.2	1612,4
• Лекарства и козметика	1260.9	1336.5	1269.3	1415.5	1623,4
• Мебели и дом. обзавеждане	1227.1	1274.0	1600.2	1646.7	1450,1
• Други потребителски стоки	1444.3	1518.4	1639.9	2136.0	2159,6
Суровини и материали, в т.ч.	11668.6	11644.0	15030.7	18774.7	17481,2
• <i>Чугун, желязо и стомана</i>	<i>608.1</i>	<i>534.0</i>	<i>976.2</i>	<i>1100.9</i>	<i>894,8</i>
• <i>Цветни метали</i>	<i>2323.1</i>	<i>2555.2</i>	<i>3202.9</i>	<i>4142.9</i>	<i>3466,1</i>
• Химически продукти	493.9	436.4	541.5	777.0	675,9
• Пластмаси, каучук	1147.1	1178.2	1472.5	1757.1	1662,6
• Торове	236.1	157.7	297.5	639.5	385,2
• Текстилни материали	603.8	494.5	571.0	709.9	656,4
• Суровини за производство на храни	2335.5	2254.4	2987.8	3730.9	3895,7
• Дървен материал и хартия, картон	555.2	520.6	674.4	853.9	656,7
• Цимент	20.1	23.8	31.2	27.0	25,8
• Тютюн	122.0	109.5	111.1	108.8	115,6
• Други суровини и материали	3223.7	3379.5	4164.6	4927.0	5046,5
Инвестиционни стоки, в т.ч.	7266.4	6897.4	8419.3	11138.9	12353,1
• Машини, уреди и апарати	1855.6	1736.5	2082.0	2700.4	2738,2
• Електрически машини	1183.1	1120.5	1474.9	1807.4	2037,4
• Транспортни средства	651.0	568.4	636.5	727.4	819,0
• Резервни части и оборудване	1850.7	1667.6	2012.1	2443.8	2749,7
• Други инвестиционни стоки	1726.0	1804.5	2213.8	3459.8	4008,8
Общо неенергийни стоки, в т.ч.	25517.8	26188.1	31878.4	40693.7	39997,7
Общо енергийни ресурси	3268.9	1696.1	2889.7	6723.1	4227,5
• Петролни продукти	2345.6	1008.2	1120.9	3982.8	2681,8
• Различни от петролни продукти	923.4	687.9	1768.7	2740.3	1545,7
Други	69.3	84.3	98.9	613.1	516,0
Общо износ	29856	27969	34866.9	47508.1	44225,2

Източник: БНБ

Европейският съюз е най-голям търговски партньор. За 2023 год. на европейските пазари са изнесени стоки за 55 млрд. евро, те представляват 64 % дял от общия износ с отрицателно салдо от 3 млрд. лева.

Спрямо предходната година износът намалява с повече от 5 млрд. лева, в резултат на влошаващата се икономика на ЕС и годишен ръст едва от 0.5 %. Най-голям наш търговски партньор е Германия с 21 % дял от износа, от другите страни е Турция с 9 % дял в нашия износ.

Вносът от ЕС също е най-голям и достига до 60 % от общата стойност, при 54.5 % през 2022 г.

Данните показват, че през последната 2023 година износът на голяма част от индустриалните стоки намалява, включително и на енергийните ресурси. При потребителските стоки намалението е общо с 617 мил. лева, в суровините и материалите – със 129 мил. лева.

Стойността на изнесените енергийни ресурси намалява значително – с 2 496 милиона лева. Дължи се на спад в количествата и цените на износа на електрическа енергия.

Ръст има в износа на всички видове продукти от групата на инвестиционните стоки, като общата им стойност се увеличава с 1 214 мил. лева. Това е постоянна тенденция и през последните години е постигнат **изпреварващ ръст при износа на инвестиционни стоки, в сравнение с този на останалите неенергийни стоки от другите групировки.**

Въпреки промените в структурата на износа и над 6 млрд. лева годишен спад, от който при металите е над 2 млрд. лева, техният дял в изнесените стоки остава голям. От 11 % в 2022 год. **през 2023 год. достига 14.6 %**. От табл.7 е видно, че общата стойност на двата метала - медта с 3 466 мил. евро и стоманата с 899 мил. евро, надхвърля тази на изнесените стоки по видове на всички останали групировки. Другите изнесени метали и металургични продукти са включени в групата „други суровини и материали“ и техните стойност са: стоманени изделия – 866 мил. евро, алуминий и продукти – 599 мил. евро и цинк и олово – 669 мил. евро. **Общата стойност на изнесените неблагородни метали, съгласно отчетните данни на БНБ за 2023 год. е 6 462 млн. евро.** От тях 1 765 мил. евро са от черната металургия и 4 697 мил. евро от цветната металургия, съотношение от 25% : 75 %. Това съответства на разпределението по дялове на тези производства в продукцията на българската металургия.

Цветната металургия, дори без отчитане на допълнителния принос от износа на благородните и съпътстващи метали и на произвежданите химически продукти, остава най-експортния сектор на българската индустрия. Цветните метали са значими и за европейската икономика, с потенциал да допринесат за постигане на суровинна независимост на ЕС за изпълнение на Зелената сделка.

РАЗДЕЛ ВТОРИ

ЧЕРНАТА МЕТАЛУРГИЯ В БЪЛГАРИЯ

2.1. ПРОИЗВОДСТВО НА ЧЕРНИ МЕТАЛИ И ПРОКАТ

2.1.1. ПРОИЗВОДСТВО НА СТОМАНА В ЕС И СВЕТА ПРЕЗ 2023 ГОД.

Стоманата е най-важният инженерен и строителен материал в света и ще бъде също толкова незаменима докато съществува и се развива човечеството. Тя е съществен фактор в разработването и внедряването на иновативни технологии за намаляване на CO₂, подобряване на ресурсната ефективност и насърчаване на устойчивото развитие.

По данни на Световната асоциация по стоманата, световното производство на сурова стомана през 2023 г. възлиза на 1 892.5 млн. тона, произведени от повече от 90 държави. Водещите 10 страни – големи производители на стомана осигуряват 85 % от световното производство. Китай запазва първото място по производство на сурова стомана в света. През 2023 г. Китай е произвел 1019 млн. тона, или 54% от световното производство. На второ място е Индия с дял от 7.5%. Трето и четвърто място заемат съответно Япония и САЩ, с дялове от около 4,5 %. Русия се нарежда на пето място с дял от 4 %. Германия, Турция, Бразилия и Иран заемат от шесто до десето място, с дялове в диапазона от 1.6 % до 1.9 % от световното производство на сурова стомана.

Компаниите, големи световни производители на сурова стомана през 2023 г. са представени в табл. 2.1. Общото произведено количество на десетте водещи компании заема дял от 27.4 % от производството на сурова стомана в света.

Таблица 2.1

Компании, водещи производители на стомана Top10 в света през 2023 г.

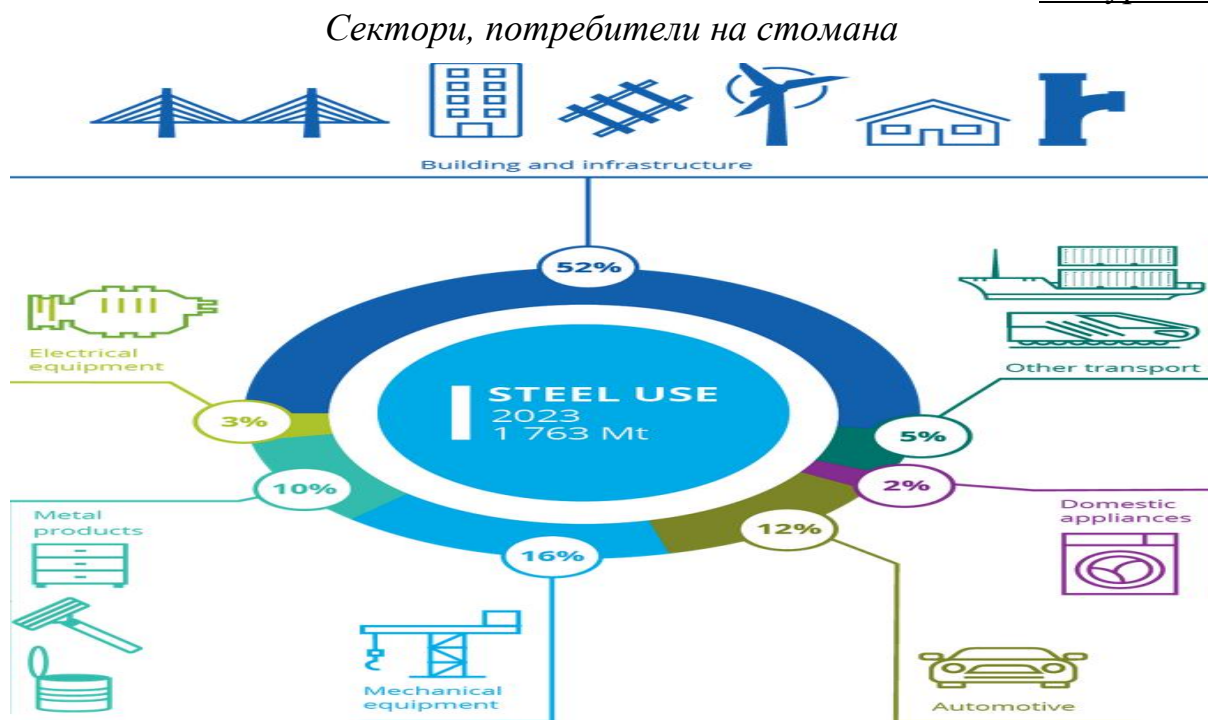
	Компания	млн. тона	Дял от световното производство (%)
1	China Baowu Group	130.77	6.9
2	ArcelorMittal, Luxembourg	68.52	3.6
3	Ansteel Group, China	55.89	3.0
4	Nippon Steel Corporation, Japan	43.66	2.3
5	HBIS Group, China	41.34	2.2
6	Shagang Group, China	40.54	2.1
7	POSCO Holdings, South Korea	38.44	2.0
8	Jianlong Group, China	36.99	2.0
9	Shougang Group, China	33.58	1.8
10	Tata Steel Group, India	29.5	1.6

Източник: Световна асоциация на стоманата.

Световното потребление на стомана и стоманени продукти през 2023 г. е 1 763 млн. тона, като слабо надвишава (с 0.8 млн. тона) потреблението през 2022 г. Географското разпределение на потреблението сочи, че най-голям потребител е Китай, с 50.8 % дял от общото потребление. На второ и трето място по потребление на стомана през 2023 г. се нареждат Азиатските страни и Северна Америка, съответно 9.6 % и 7.7 %. ЕС (27) заема четвърто място по потребление на стомана в света с дял от 7.2 %. Потреблението в ЕС (27) през 2023 г. възлиза на 127.6 млн. тона, със 7.2 млн. тона (10.5 %) по-малко от това през 2022 г. Първите 10 големи потребители на стомана в световен мащаб отчитат спад в потреблението през 2023 г. Изключение правят Индия, Южна Корея и Русия, при които потреблението бележи ръст.

Разпределението на потреблението на стомана по сектори сочи, че строителството и инфраструктурата продължават да са основният потребител на стомана и изделия от стомана, с дял от 52% от общото потребление. Машиностроенето заема дял от 16 %, следвано от сектор автомобилостроене с 12%, производство на метални изделия и опаковки - 10%, транспорт - 5%, електрическо оборудване – 3%, домакински уреди – 2%. Секторите, които са най-големите потребители на стомана и стоманени продукти през 2023 г. са представени във фиг. 2.1.

Фигура 2.1

Източник: Световна асоциация на стоманата.

През 2023 г. стоманодобивът в ЕС отбелязва ново рязко свиване на производството, на предлагането и търсенето, поради продължителното въздействие на множество глобални катаклизми. Производството на сурова стомана в ЕС през 2023 г. възлиза на 126 млн. тона, в сравнение с 2022 г спад от 7%., докато през предходната е достигнал -11%. Това е най-ниският произведен обем, регистриран някога. Производството през 2023 г. е по-ниско дори от това след финансовата криза през 2009 г.

През 2023 г. видимото потребление на стомана в ЕС възлиза на 126 млн. тона, или намаление с -9 % спрямо 2022 г., когато също бе отбелязан спад от -8,3 % спрямо предходната година.

Вносът на полуготови и готови продукти намалява до 33.6 млн. тона, регистрирайки спад от -8.5 % в сравнение с 2022 г. Въпреки това вносът на стомана остава на исторически високи нива и запазва 27 % дял от пазара на ЕС. Вносът на готови продукти намалява с -11 % спрямо предходната година. Спадът е резултат от намален внос на плоски продукти с -8 % и на дълги продукти с - 22 %. Износът на стоманени продукти от ЕС за трети страни през 2023 г намалява незначително (-1 %), след по-ясно изразения спад през 2022 г. (-16 %). Наблюдава се намаляващ износ на плоски продукти (-7%) и нарастващ износ на дълги продукти (+10%).

Развитието на търговския баланс на ЕС с трети страни като цяло отразява наблюдаваната през последните години нарастващата конкуренция на световния пазар на стомана, резултат от неблагоприятната комбинация на множество негативни фактори. Такива са: глобалният свръхкапацитет, който продължава да расте дори след пандемията; проблемите с глобалните вериги на доставки и свързаните с войната прекъсвания; нарастващият протекционизъм и субсидиране на стоманодобивния сектор от националните органи, което продължава да срива конкурентоспособността на европейския стоманодобив.

Табл. 2.2 представя държавите-членки на ЕС, които са водещи производители на стомана през 2023 г.

Таблица 2.2

Водещи държави - производители през 2023 г. в ЕС

<i>Място в производството в ЕС</i>	<i>Държава-членка</i>	<i>Производство (млн. тона)</i>	<i>Място в световното производство</i>	<i>Дял от световното производство (%)</i>
1	Германия	35.4	7	1.9
2	Италия	21.1	11	1.1
3	Испания	11.4	17	0.6
4	Франция	10	19	0.5
5	Австрия	7.1	22	0.4
6	Полша	6.4	23	0.3
7	Белгия	5.9	25	0.3
8	Нидерландия	4.7	33	0.2
9	Словакия	4.4	35	0.2
10	Швеция	4.3	36	0.2

Източник: Световна асоциация на стоманата.

Общото производство на водещите 10 държави-членки на ЕС заема през 2023 г. дял от 5.9 % от световното производство. В съседна Румъния през 2023 г. производството на сурова стомана в е 1.6 млн. тона. Турция е

произвела 33.7 млн. тона, Сърбия и Гърция съответно 1.5 и 1.2 млн. тона. България през 2023 г. е произвела 0.49 млн. тона сурова стомана. Делът на българския стоманодобив в европейското производство на сурова стомана е 0.39 %, а в световното производство е 0.03 %.

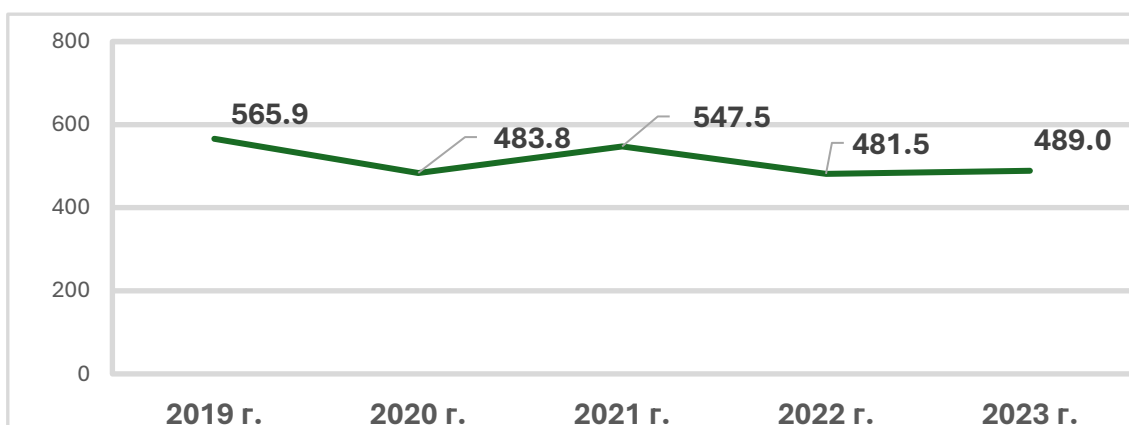
2.1.2. ПРОИЗВОДСТВО НА СУРОВА СТОМАНА В БЪЛГАРИЯ

Съвременното производство на стомана в България е екологично и нисковъглеродно. Единствен производител на сурова стомана у нас е „Стомана Индъстри” АД, гр. Перник. Стоманата се произвежда в електрически дъгови пещи (ЕАФ). Течната стомана се преработва в станове за горещо валцуване до плоски и дълги продукти, от които се произвеждат различни видове изделия.

През 2023 год. в България са произведени 489 хил. тона сурова стомана, със 7.5 хил. тона (1.6 %) повече от 2022 г. (Фиг. 2.2). Производството на сурова стомана в страната през 2022 г. достигна най-ниското си равнище за последните пет години. Слабото увеличение на произведената сурова стомана у нас през 2023 г. е на фона на общия срив на производството в Европа (-7% през 2023 спрямо 2022 г.)

Фигура 2.2

Производство на сурова стомана в България, хил. тона

Инвестициите в устойчиви практики и технологии, укрепването на веригата за доставки на суровини и стратегическото планиране може да помогнат на стоманодобивната индустрия да отговори на предизвикателствата на пазарна динамика, както и да гарантират дългосрочната устойчивост на стоманодобива.

„Стомана Индъстри” АД продължава и през 2023 г. да подобрява енергийната ефективност на производствените процеси чрез инициативите OpEx и CapEx. По-значимите проекти са: въвеждане на съвременни технологии за намаляване на природния газ за нагряване до 40%, намаляване на консумацията на електрическа енергия в компресорите и помпените станции и др. Общо инвестициите за енергийна ефективност през 2023 г. възлизат на 1.6 млн. евро.

2.1.3. ПРОИЗВОДСТВО НА ВАЛЦУВАНИ ЧЕРНИ МЕТАЛИ

В България валцуваните черни метали (ВЧМ) се произвеждат в „Стомана Индъстри“ АД, гр. Перник и „Промет Стиил“ ЕАД, гр. Бургас. Дълъг прокат произвеждат и двете предприятия. Производител на плосък горещовалцуван прокат е само „Стомана Индъстри“ АД. През 2023 г. общото производство в страната на ВЧМ е 1 027.5 хил. тона. В сравнение с 2022 г. се наблюдава увеличение на произведените ВМЧ с 64.0 хил. тона или 6.6 %. Данни за производството са дадени в табл. 2.3 и фиг. 2.5.

Количеството произведен дълъг прокат през 2023 г. е 790.0 хил. тона, със 7.6 % повече в сравнение с 2022 г. „Стомана Индъстри“ АД е произвела 239.2 хил. тона, което е с 28.2 хил. тона по-малко от предходната година, или спад от 10.5 %. Производство на „Промет Стиил“ ЕАД през 2023 г. е 550.8 хил. тона, с 83.7 хил. тона повече в сравнение с 2022 г. или ръст от 17.9 %.

През 2023 г. произведеният плосък прокат в „Стомана Индъстри“ АД е 237.5 хил. тона, с 8.5 хил. тона (3.7 %) повече от произведения плосък прокат през 2022 г.

Таблица 2.3

Производство на валцувани черни метали (ВЧМ), хил. тона

Видове прокат	Фирми	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2023/22 +/-	2023/22 %
ГВ дълъг	„Промет Стиил“ ЕАД	428.9	501.1	585.1	467.1	550.8	83.7	117.9
	„Стомана Индъстри“ АД	297.1	230.2	218.9	267.4	239.2	-28.2	89.5
	Общо ГВ дълъг	726.0	731.3	804.0	734.5	790.0	55.5	107.6
ГВ плосък	„Стомана Индъстри“ АД	242.1	199.5	245.8	229.0	237.5	8.5	103.7
Общо прокат	„Промет Стиил“ ЕАД	428.9	501.1	585.1	467.1	550.8	83.7	117.9
	„Стомана Индъстри“ АД	539.2	429.7	464.7	496.4	476.7	-19.7	96.0
Общо ВЧМ		968.1	930.8	1 049.8	963.5	1 027.5	64.0	106.6

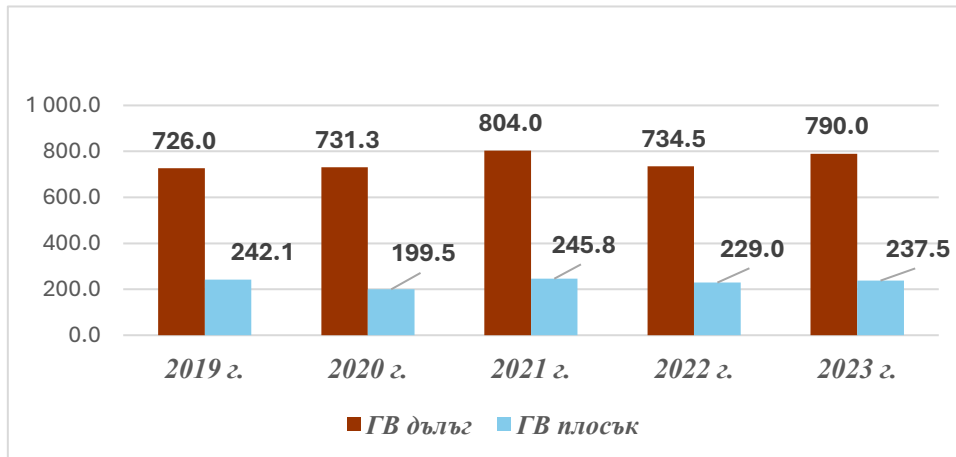
Източник: Фирмени данни

Традиционно „Стомана Индъстри“ АД произвежда повече дълъг прокат. Тази тенденция се наблюдава и през 2023 г., въпреки отчетения спад и малката разлика в произведените количества плосък и дълъг прокат.

Фиг. 2.3 представя общото производство на валцувани черни метали по асортимент за период от 5 последователни години.

Фигура 2.3

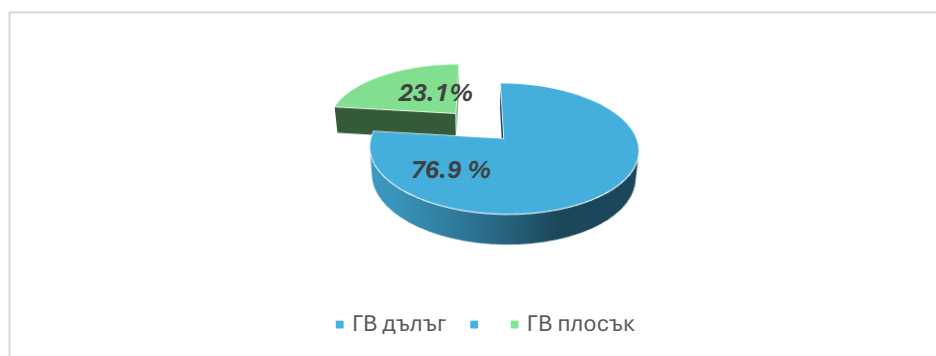
Производство на валцувани черни метали (ВЧМ) по асортимент, хил.т.

Произведените в България количества дълъг прокат традиционно са 2-3 пъти повече от количествата на плоския прокат, което съответства на капацитета на съществуващите мощности в страната. Съотношението дълъг/плосък прокат се запазва и през текущата година. През 2023 г. дългият прокат е 3.3 пъти повече от плоските продукти (фиг. 2.4.)

Фигура 2.4

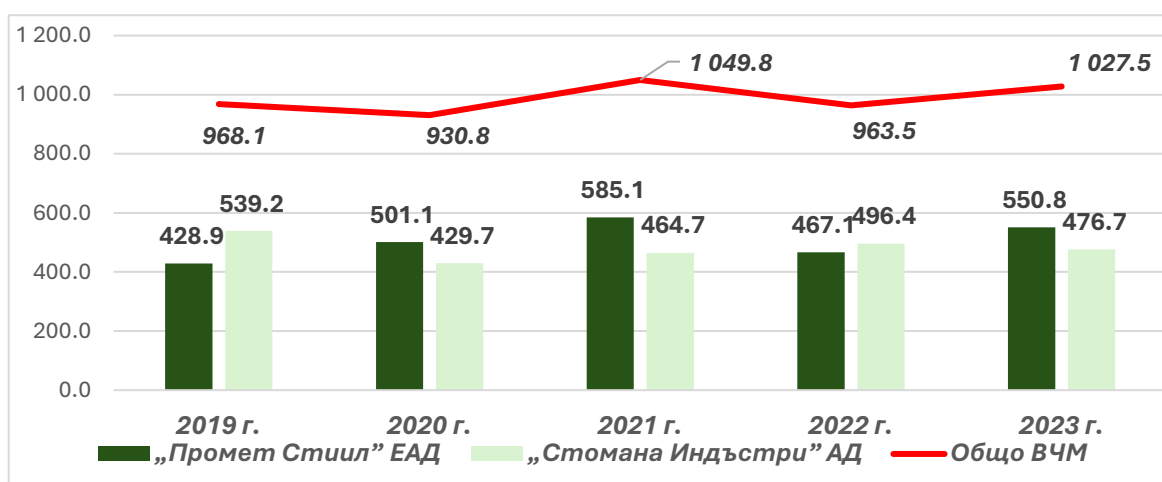
Производство на плосък и дълъг прокат през 2023 г.

Фиг. 2.5 представя динамиката на производството на прокат общо и по производители за последните пет години.

Фигура 2.5

Производство на плосък и дълъг прокат, хил. тона

2.1.4. ПРОИЗВОДСТВО НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ВАЛЦУВАНИ ЧЕРНИ МЕТАЛИ

Следващите продукти по веригата на добавена стойност са **изделията от валцувани черни метали**. Това са: стоманени тръби, стоманени топки за мелници, тел и телени изделия и др. Суровините за производството на изделия от ВЧМ в България се осигуряват от български металургични предприятия или от внос (листа, ленти, валцдрат).

В България има редица производители на заварени тръби и различни изделия от стомана и валцувани черни метали, но в табл. 2.4 са представени данни за производството на изделия от ВЧМ само от предприятия, които са членове на БАМИ. За разлика от постоянния ръст в производството на изделия от стомана в периода от 2019 до 2022 г., през 2023 г. е налице рязък спад. Произведените количества през 2023 г. се връщат на нивата от 2019 г.

През 2023 г. са произведени 49.1 хил. тона по-малко изделия, спад от 37.9 %. Дължи се на продължаващото свиване на производството на стоманени тръби и почти двойно намаленото производство (с 41.4 %) на стоманени топки за мелници.

Производство на изделия от ВЧМ по фирми, хил. тона Таблица 2.4

Изделия	Фирми	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023г.	2023/22 +/-	2023/22 %
Стоманени тръби, заварени	„ЕМЦ Дистрибушън“ ЕООД	43.3	37.7	41.8	36.2	30.7	-5.5	84.8
	"Стомана Индъстри" АД	0.0	4.4	16.2	14.3	15.3	1.0	107.0
Стоманени топки за мелници	Стомана Индъстри АД „Ел Стомана“ ООД	25.9	31.7	32.3	38.9	22.8	-16.1	58.6
Тел и телени изделия	„ЖИТИ“ АД	11.0	12.2	12.6	11.4	11.6	0.2	101.8
Общо изделия от ВЧМ		80.2	86.0	102.9	129.5	80.4	-49.1	62.1

Източник: Фирмени данни

„ЕМЦ Дистрибушън“ ЕООД, гр. Русе произвежда широка гама от електрозаварени **стоманени тръби** и профили, с различна форма и размери, както и тръби със защитена от корозия повърхност (поцинковани). Предприятието произвежда също и тръби и фитинги за електрически инсталации от нисковъглеродна студеновалцована листова стомана от внос.

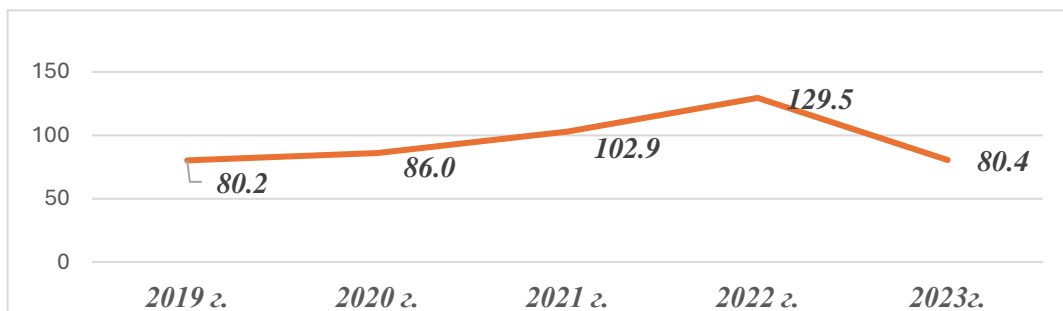
Друг производител на стоманени тръби и профили е „Стомана Индъстри“ АД. Производствената гама обхваща голямо разнообразие от кръгли, квадратни и правоъгълни профили с различни дебелини.

Стоманените топки, използвани в мелниците за смилане на руда се произвеждат в „Стомана Индъстри“ АД и „Ел Стомана“ ООД.

„ЖИТИ” АД, гр. Русе произвежда разнообразни по вид и размери **телове и телени изделия**. Графиката на фиг. 2.6 представя производството на изделия от ВЧМ за период от 5 години на предприятия, членове на БАМИ.

Фигура 2.6

Производство на изделия от ВЧМ, хил. тона

2.2. ТЪРГОВСКИ ОБМЕН И ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ВЧМ И ИЗДЕЛИЯ

2.2.1. ВНОС НА СКРАП, ВЧМ И НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ

Данните от митническата статистика в България сочат, че вносът на валцувани черни метали и изделия от тях, включително скрап през 2023 г. достига 2 226.5 хил. тона, на стойност 3 406.5 млн. лева. Спрямо 2022 г. е отчетен спад от 1.5 %. Внесени са 35 хил. тона по-малко ВЧМ и изделия, на стойност 1 034.8 млн. лева. В табл. 2.5 са посочени количествата на вноса по стокови групи през последните пет години.

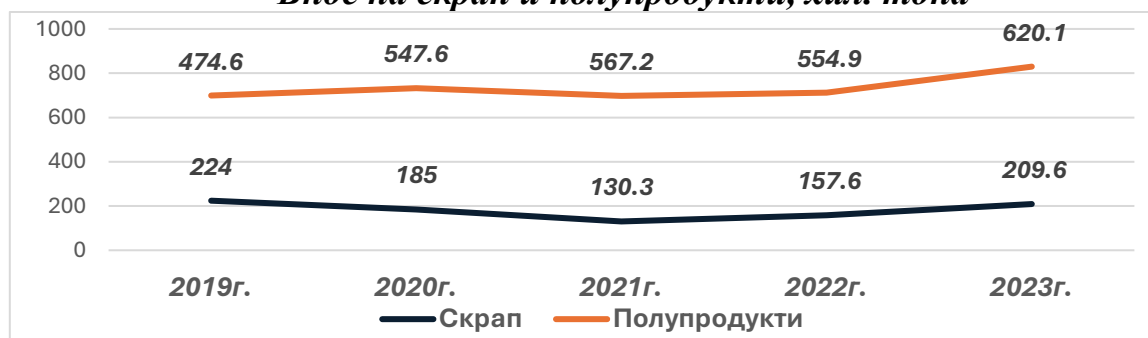
През 2023 г. продължава тенденцията на увеличение на внесените количества **скрап от черни метали**, използван като суровина за производство на сурова стомана. Внесени са 209.6 хил. тона **скрап**, с 52 хил. тона (33 %) повече от предходната година. Суровината се внася основно от Румъния и заема 66.8 % от общия внос на скрап в България. На второ място е Сърбия с дял от 30,6 % и с 1.3% следва Украйна. В малки количества се внася и от съседните страни Македония - 0.7 % и Гърция 0.3 %.

Внесените през 2023 г. 620.1 хил. тона полупродукти са най-много като количество за целия петгодишен период и с 65.2 хил. тона повече в сравнение с 2022 г., увеличение от 11.8 %.

Вносът на скрап и полупродукти за 2019-2023 г. е даден на фиг.2.7.

Фигура 2.7

Внос на скрап и полупродукти, хил. тона

Вносът от Украйна заема дял от 82.8 % от общия внос на полупродукти в страната. Внос има и от страни от Близкия изток: Алжир - 8.2 % и Оман - 4.8 %. Други източници на внос са Балканските страни и страните от ЕС, но количествата от тях са незначителни. Полупродуктите са основната суровина за производството на „Промет Стиил” ЕАД..

Това са основни суровини на българския стоманодобив и се преработват до продукти с нова добавена стойност за реализация на вътрешния пазар и за износ.

Таблица 2.5

Внос на черни метали и изделия от тях, хил. тона

Стоки	2019г.	2020г.	2021г.	2022г.	2023г.	2023/22 +/-	2023/22 %
Нелегирани - общо	1 805.40	1 734.70	1 676.50	1 739.2	1 795.2	56.0	103.2
Чугун - блок, гранули, прах	15.1	13	15.3	21.1	26.4	5.2	124.8
Феросплави	16.5	15.3	14.6	20.8	19.0	-1.8	91.2
Скрап	224	185	130.3	157.6	209.6	52.0	133.0
Полупродукти	474.6	547.6	567.2	554.9	620.1	65.2	111.8
ГВ прокат (рулон и лист)	546	557.4	486.6	491.5	446.0	-45.4	90.8
СВ прокат (рулон и лист)	112.2	103.1	126.6	102.0	95.9	-6.1	94.1
Валцдрат	194.2	151.4	169.2	194.3	169.0	-25.4	86.9
Пръти	143.2	84.2	88.3	119.8	123.5	3.6	103.0
Профили	79.6	77.7	78.4	77.2	85.8	8.6	111.1
Легирани - общо	101.1	87.5	105.4	218.5	118.7	-99.8	54.3
ГВ и СВ рулони и лист	63.2	60.1	62.8	150.0	77.0	-73.0	51.3
Пръти и профили	37.9	27.4	42.6	68.5	41.7	-26.8	60.9
Изделия от ВЧМ	435.5	456.7	206.4	303.8	312.6	8.8	102.9
Безшевни тръби	30.1	25.6	0	37.3	33.2	-4.1	89.1
Заварени тръби	190.3	204.4	0	32.5	49.2	16.7	151.2
Ламарина с покритие	188.7	195.4	182	201.9	191.3	-10.6	94.7
Телове, въжета и др.	26.4	31.3	24.4	32.1	38.9	6.8	121.3
Общо	2 342.00	2 278.90	1 988.30	2 261.5	2 226.5	-35.0	98.5
Стойност, млн. евро	1 430.60	1266.5	1529.7	2 270.8	1 741.7	-529.1	76.7
Стойност, млн. лева	2 798.00	2477.1	2991.8	4 441.3	3 406.5	-1 034.8	76.7

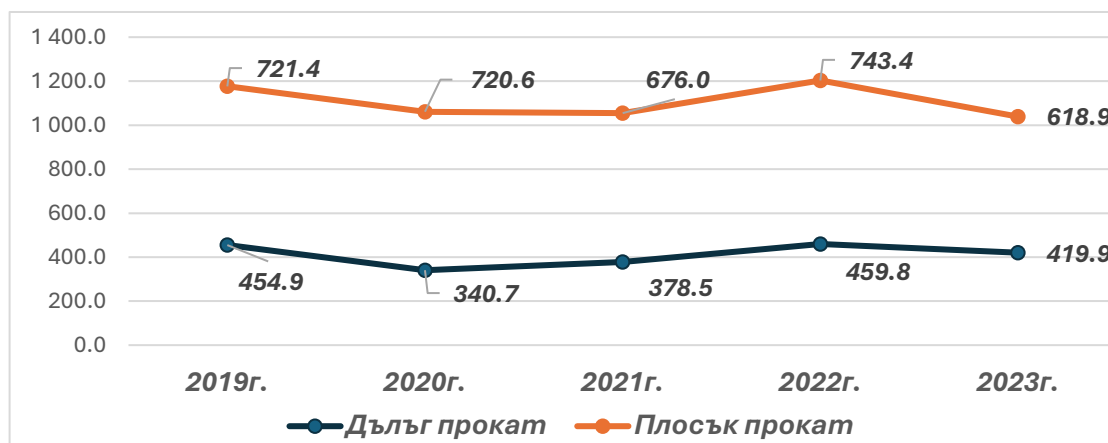
Източник: Митническа статистика, НАП

Вносът на **пловък и дълъг прокат** за периода 2019-2023 г. е представен на фиг. 2.8. През 2023 г. в България са внесени 618.9 хил. тона пловък горещо валцуван (ГВ) и студено валцуван (СВ) прокат от обикновени и легирани стомани. Намалява спрямо 2022 г. със 124.5 хил. тона или спад от 16.7 %. Нелегираните ГВ продукти (рулони и листа) са 446 хил. тона, с 4.5,4 хил. тона по-малко от предходната година.

През 2023 г. общият внос **на дълъг прокат** (пръти и профили от обикновени и легирани стомани, валцдрат) възлиза на 419.9 хил. тона. Намалението спрямо 2022 г. е с 8,7 % или с 39.3 хил. тона по-малко.

Фигура 2.8

Внос на пловък и дълъг прокат, хил. тона

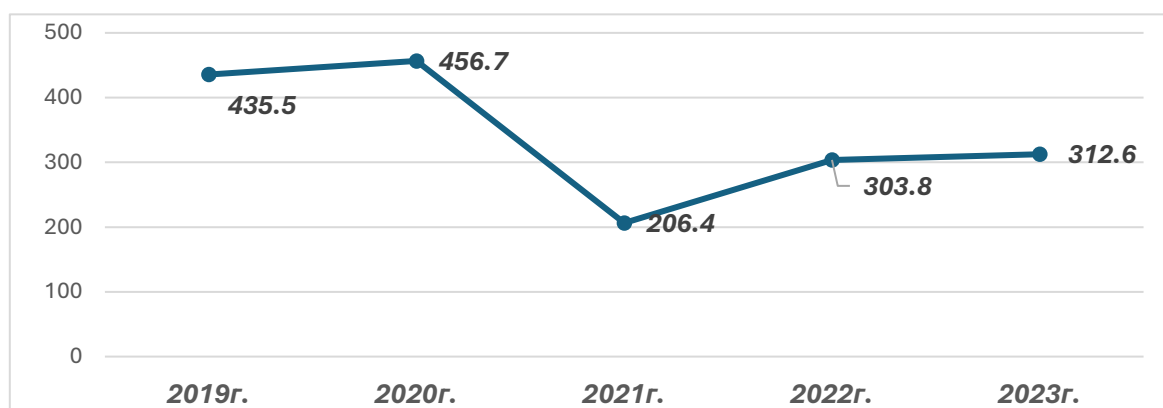

Пловък СВ прокат не се произвежда в страната, но вносът му продължава да намалява. През 2023 г. са внесени 95.9 хил. тона, с 6.1 хил. тона (5.9 %) по-малко от предходната 2022 г. Пловък прокат се внася основно от Украйна (40.9 %) и съседните ни държави – Сърбия (16.5 %), Румъния (13.4 %), Турция (11.3 %) и Македония (1.7 %). Внос на малки количества се осъществява също от Виетнам, Египет и страните от ЕС.

През 2023 г. са внесени 209.2 хил. тона **пръти и профили** от нелегирани стомани. Внесените количества са с 12.2 хил. тона (6.2 %) повече от 2022 г. Вносът на **валцдрат** намалява до 169 хил. тона. Внесени са с 25.4 хил. тона валцдрат по-малко в сравнение с 2022 г., спад от 13.1 %. Разпределението на вноса на дълги продукти в България през 2023 г. е както следва: 26.7 % от Гърция, 23.6 % от Турция, 9.2 % от Италия, 4.5% от Румъния и 2.3 % от Украйна.

През 2023 г. продължава плавното нарастване на вноса на изделия от валцувани черни метали. Внесени са общо 312.6 хил. тона, с 8.8 хил. тона повече от внесените количества през 2022 г. Отбелязан е ръст от 2.9 %.

На фиг. 2.9. е представен вноса на изделия от ВЧМ за последните 5 години. През 2023 г. са внесени общо 82.4 хил. тона **безшевни и заварени тръби**. Внесени са с 12.6 хил. тона (18 %) стоманени тръби повече от тези през 2022 г.

Внос на изделия от ВЧМ, хил. тона

Регистрирано е също увеличение с 21.3 % на вноса на **телове и въжета**. Нарастването на вноса на стоманени тръби и телове увеличава общия внос на изделия от валцувани черни метали през 2023 г. с 2.9 % в сравнение с предходната година.

2.2.2. ИЗНОС НА СКРАП, ВЧМ И НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ

Съгласно данните от митническата статистика за износа на България, общото количество на изнесените през 2023 г. суровини, прокат и изделия от валцувани черни метали е 1 558.4 хил. тона, на стойност 2 117.2 млн. лева. В сравнение с 2022 г. се наблюдава спад от 0.6 %, количества са с 9.1 хил. тона по-малко и с обща стойност 739.7 млн. лева. Табл. 2.6 отразява количествата на износа по стокови групи през последните пет години.

През 2023 г. най-големи са количествата на изнесения скрап от черни метали, въпреки че намалява с 58.7 хил. тона спрямо изнесените през 2022 г. Това е положителна тенденция, предвид факта, че „Стомана Индъстри” АД ползва само отпадъци от черни метали и е в силна зависимост от пазара на скрап в страната и региона. Недостигът на скрап на пазара в резултат на завишен износ води до липса на суровина за производството и това е една от причините предприятието да работи в някои периоди с намален капацитет. Декарбонизацията, ресурсната и енергийна ефективност в металургичната индустрия са свързани с кръговата икономика и преработката на вторични метали.

През 2023 г. от България са изнесени 486.5 хил. тона скрап, като повече от 90 % е насочен към съседните страни - Турция, Македония, Сърбия и Румъния. Най-ниското равнище на износа на отпадъци от черни метали в рамките на петгодишния период е през 2019 г. **Съотношението износ/внос на скрап за България е близо 2.5 към 1.** Причина за големия износ е нелоялната ценова конкуренция в трети страни, като реакция на наложените в световен мащаб ограничения към износа на скрап. Повече от 40 страни в света продължават да прилагат рестрикции и забрани за износ на скрап от черни метали.

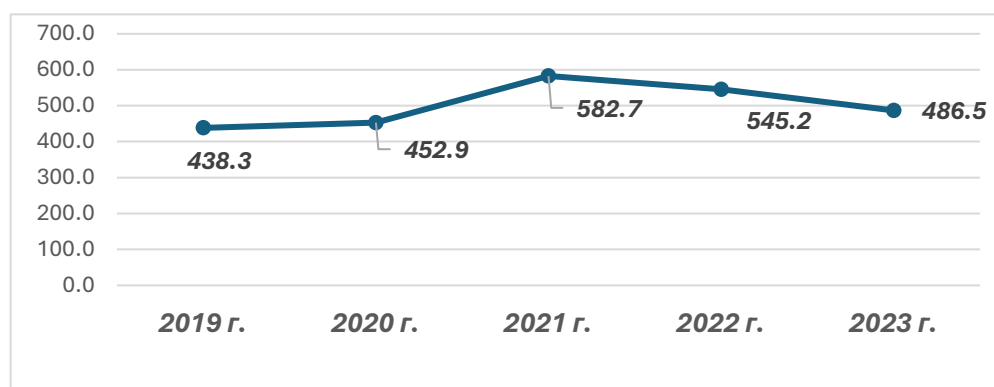
Таблица 2.6

Износ на черни метали и изделия от тях, хил. тона

Стоки	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2023/22 +/-	2023/22 %
Нелегирани - общо	1 141.0	1 160.7	1 373.0	1 197.1	1 217.8	20.7	101.7
Чугун - блок, гранули, прах	5.5	0.7	1.3	0.07	0.13	0.06	184.9
Феросплави	5.3	6.3	5.2	7.5	9.0	1.5	119.6
Скрап	438.3	452.9	582.7	545.2	486.5	-58.7	89.2
Полупродукти	7.3	2.6	16.2	3.8	4.2	0.3	109.0
ГВ прокат (рулон и лист)	227.6	203.2	210.2	234.7	222.6	-12.1	94.9
СВ прокат (рулон и лист)	7.8	5.6	7.4	5.2	3.4	-1.8	65.8
Валцдрат	2.3	1.9	1.1	0.7	3.1	2.4	459.5
Пръти	404.9	459.6	516.8	381.7	471.2	89.5	123.5
Профили	42.0	27.9	32.1	18.3	17.8	-0.5	97.2
Легирани - общо	63.7	49.1	67.4	79.2	73.2	-6.0	92.5
ГВ и СВ рулони и лист	11.4	12.2	17.7	23.3	20.2	-3.2	86.5
Пръти и профили	52.3	36.9	49.7	55.9	53.1	-2.8	95.0
Изделия от ВЧМ	306.5	336.8	325.6	291.3	267.4	-23.9	91.8
Безшевни тръби	2.5	2.0	4.7	1.8	0.5	-1.3	28.1
Заварени тръби	264.9	296.8	283.7	252.0	235.4	-16.6	93.4
Ламарина с покритие	13.6	10.4	13.8	13.6	8.5	-5.1	62.6
Телове,въжета и др.	25.5	27.6	23.4	24.0	23.0	-0.9	96.1
Общо, хил.т	1 511.2	1 546.6	1 766.0	1 567.5	1 558.4	-9.1	99.4
Стойност, млн. евро	790.1	720.7	1 216.7	1 460.7	1 082.5	-378.2	74.1
Стойност, млн. лева	1 545.3	1 409.6	2 379.7	2 857.0	2 117.2	-739.7	74.1

Динамиката на износа на скрап от България за петгодишен период е показана на фиг. 2.10.

Фигура 2.10.

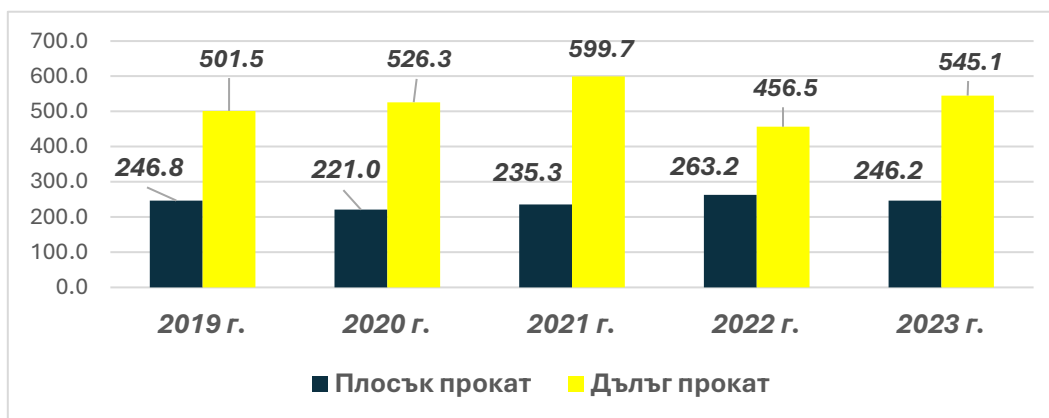
Износ на скрап, хил. тона

Данните за износа през 2023 г. на **плосък и дълъг прокат**, продукти с добавена стойност, сочат намаление от 6.5 % спрямо износа през предходната година. От България са изнесени 246.2 хил. тона плосък прокат, със 17 хил. тона по-малко от изнесените през 2022 г. Повече от 60 % от износа на плоски нелегирани продукти през 2023 г. е предназначен за страните от ЕС – Румъния - 25.7 %, Полша - 13.8 %, Унгария - 8.5 %, Гърция - 7.5%. Износът на плоски продукти в Турция има дял от 10.5 %.

При **дългите продукти** (пръти, профили, арматурно желязо) се наблюдава нарастване на износа от 19.4%. През 2023 г. от България са изнесени 545.1 хил. тона дълъг прокат, с 88.6 хил. тона повече от износа през 2022 г. През текущата година все още не е достигнато равнището от 2021 г., когато са изнесени най-много дълги продукти в рамките на петгодишния период. Данните за износа на дълъг и плосък прокат са представени във фиг. 2.11.

Фигура 2.11

Износ на плосък и дълъг прокат, вкл. легиран, хил. тона

Над 80% от износа на пръти, профили и арматурно желязо е насочен към страните от ЕС, като най-голям дял заема Румъния – 36.6 % от общия износ на продуктите. Износът за Канада заема дял от 17.3 %, а за САЩ – 10.5 %. Износът към съседните балкански страни Македония, Сърбия, Босна и Херцеговина е около 5%.

Износът на **пръти от нелегирани стомани**, които са основно производство на българския стоманодобив, през 2023 г. е 471.2 хил. тона, или ръст от 23.5 % спрямо 2022 г. Въпреки реализираното увеличение, равнището на износа през 2023 г. все още е под нивото през 2021 г., когато е достигнат пик за последните 5 години от 516.8 хил. тона. Износът на пръти от нелегирани стомани традиционно е предназначен за страните от ЕС, от които основна дестинация е Румъния – 38.1 % от общия износ, следвана от Гърция - 12.3 %, Кипър - 5.6 % и др. Износът за Канада и САЩ заема дял съответно от 18.8 % и 11.4 %. Делът на износа за Македония е 2.6 %, а за Украйна 2.4 %.

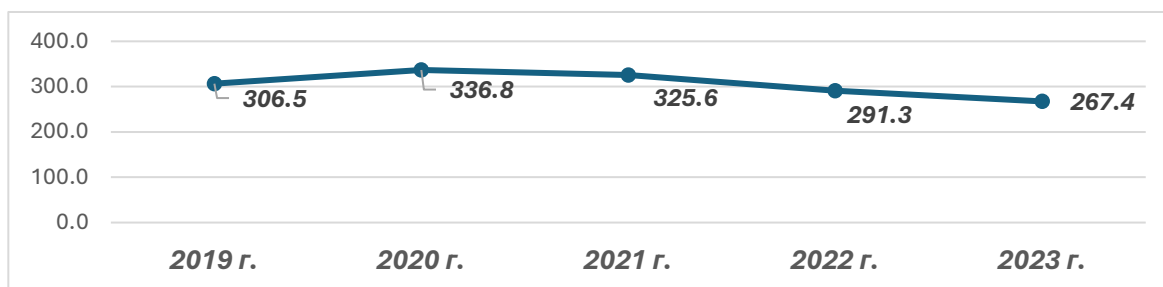
Износът на **профили от нелегирани стомани** продължава да намалява. През 2023 г. са изнесени 17.8 хил. тона профили, с 500 тона по-малко (2.8 %) от изнесеното количество през 2022 г. През текущата година е достигнат най-големия спад в износа на профили от нелегирани стомани

за периода 2019 – 2023 г. Най -голям дял в износа на профили от нелегирани стомани има Украйна - 32 %. На второ място е Румъния с дял от 25.1 %, Босна и Херцеговина са с дял от 11.5 %, Македония 10.2 % и Сърбия 10 %.

При изделията от ВЧМ през 2023 г. също е отбелязан спад на износа в сравнение с 2022 г. с 8.2 %. През годината са изнесени **267.4** хил. тона изделия от ВЧМ, с **23.9** хил. тона по-малко от изнесеното количество през предходната 2022 г.. Износът на изделия от ВЧМ е отразен във фигура 2.12. Основно **заварените тръби** формират износа на изделията от ВЧМ (88 % през 2023 г.). Данните за производството на тръби, посочени в табл. 2.4 са с по-малки стойности, тъй като има и други производители в страната.

Износ на метални изделия, хил. тона

Фигура 2.12

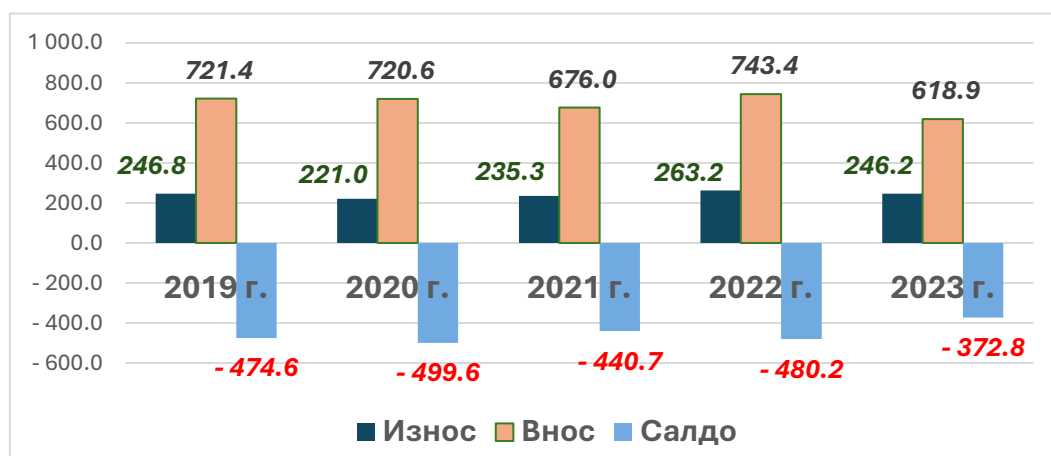
2.2.3. ВЪНШНОТЪРГОВСКИ ОБМЕН НА ВЧМ И ИЗДЕЛИЯ

Външнотърговската статистика на България за продуктите от черни метали характеризират сектора като нетен вносител с отрицателно външнотърговско салдо. През 2023 г. се запазва традицията вносът на плосък прокат да е значително по-голям от износа. Съотношението е повече от 3 пъти в полза на вноса и надвишава износа с 372.8 хил. тона.

Графиката на фигура 2.13 показва развитието на износа, вноса и салдото на **плосък прокат** за периода 2019 г. – 2023 г.

Фигура 2.13

Износ и внос на плосък прокат, хил. тона

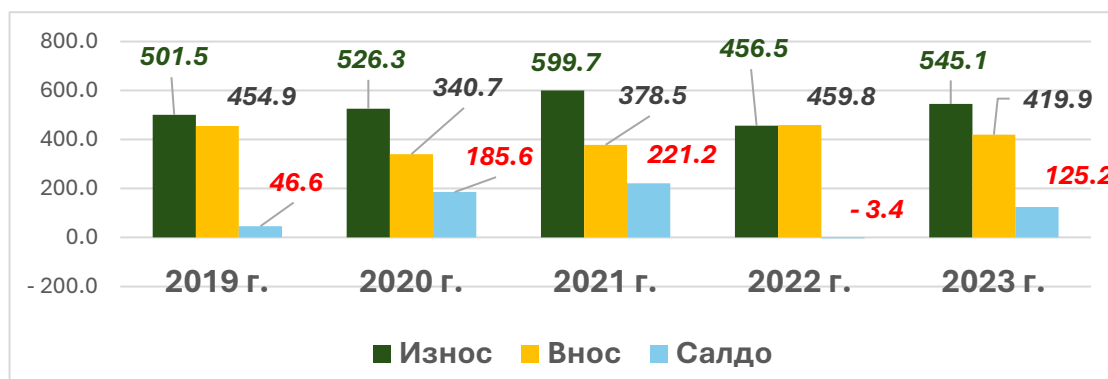

Наблюдава се свиване на обемите както на износа, така и на вноса. Темпът на намаляване на вноса (-16.7 %) изпреварва този на износа (-6.5 %).

Тенденцията при дългите продукти (фиг. 2.14) е обратна. С изключение на 2022 г. през останалия период салдото е положително. При износ от 545.1 хил. тона през 2023 г. и внос от 419.9 хил. тона, положителното салдото е 125.2 хил. тона. Дължи се на големия темп на нарастване на износа (19.4 %) и -8.7 % намаление на вноса.

Фигура 2.14

Износ и внос на дълъг прокат, хил. тона

Съществуващите мощности за производство на дълги продукти в страната са предпоставка за намаляване на техния внос. Действието на редица фактори, като нелоялни търговски практики и ценови натиск на пазара от страна на вносителите от трети страни води до намалена вътрешна реализация, респективно и до спад в производството. Въпреки въведените от ЕК защитни мерки вносет от страни в региона-нечленки на ЕС е голям.

Фиг. 2.15 са представени данните за вноса, износа и салдото на изделия от валцувани черни метали за петгодишен период. При **изделията от ВЧМ** няма ясно изразена постоянна тенденция и количествата на внесени и изнесени продукти се променят в широк диапазон. Динамиката се дължи на промени в потребности от тръби за инфраструктурни проекти, които се внасят. През текущата година се наблюдава увеличение на износа и намаляване на вноса спрямо предходната година.

Фигура 2.15

Износ и внос на изделия от ВЧМ, хил. тона

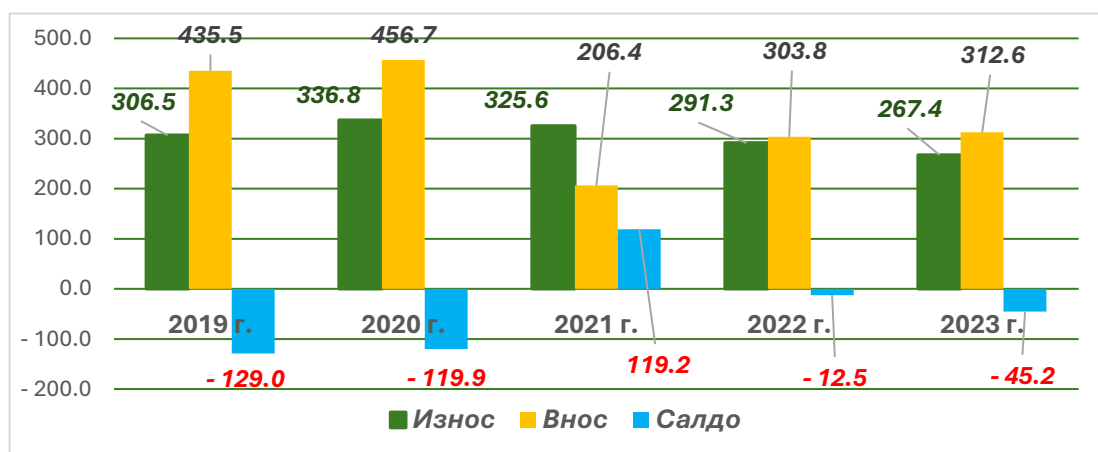

Таблица 2.7 дава обобщен външотърговски баланс, отчитащ износа и вноса на всички суровини, продукти и изделия от черни метали. През

2023 г. отрицателното търговско салдо е - **797.7 хил. тона**. За сравнение салдото през предходните години е било: за 2022 г. -659.6 хил. тона, 2021 г. е -288,8 хил. тона, 2020 г. -711.0 хил. тона, а през 2019 г. -810.1 хил. тона.

Таблица 2.7

Външнотърговски баланс на черни метали за 2023 г.

Вид продукция:	Износ/хил. тона	Внос/хил. тона	Разлика
Полупродукти	4.2	620.1	-616.0
Плосък прокат	249.2	787.9	-538.7
Дълъг прокат	545.1	419.9	125.2
Изделия	267.4	312.6	-45.2
Скрап	486.5	209.6	276.9
Общо	1 552.4	2 350.1	-797.7

Източник: Митническа статистика, НАП

Данните за периода показват:

- **полупродукти** – България е нетен вносител на заготовки - суровини за следваща преработка по веригата на стойността в металната индустрия. Балансът винаги е отрицателен и с най-голяма стойност от всички продукти. За 2023 г. е -616 хил. тона, при - 551.1 хил. тона през 2022 г.;

- **плосък прокат** – и в тази група страната е нетен вносител. През 2023 г. вносът надвишава износа с 538.7 хил. тона. За сравнение отрицателното салдо през 2022 г. е -480.2 хил. тона.;

- **дълъг прокат** – в тази продуктова група поради наличието на производствени мощности в страната салдото е положително. През 2023 г. външнотърговския положителен баланс е 125.2 хил. тона.

- **изделия от ВЧМ** – салдото е отрицателно -45.2 хил. тона (- 12.5 хил. тона през 2022 г.). Това е резултат от спад на износа с 8.2 % спрямо 2022 г. и увеличение на вноса с 2.9 %. Салдото е отрицателно за всички изделия от ВЧМ с изключение на заварените тръби.

- **скрап** – износет на скрап превишава вноса с 276.9 хил. тона. За сравнение разликата през 2022 г. е 387.6 хил. тона. Страната ни продължава да е нетен износител на основна суровина за производство на стоманени продукти с нова добавена стойност.

Външнотърговският оборот в натура само на валцувани черни метали и изделия за пет последователни години е представен в таблица 2.8. Данните не включват чугун, феросплави и скрап.

Общият оборот на валцувани черни метали, включително заготовки за 2023 г. е **2 626.4** хил. тона, или увеличение спрямо 2022 г. със 144.8 хил. тона (105.8 %). През последните години този внос се увеличава, износет се променя в двете посоки и за 2023 г. отчита ръст от 110.4 %.

През 2023 г. отрицателното салдо е **-1 029.4 хил. тона**. Салдото през текущата година намалява с 0.5% спрямо 2022 г., годината през която е достигнато най-голямото отрицателно салдо за петгодишния период.

Таблица 2.8

Въннотърговски оборот на ВЧМ и изделия, хил. тона

Продукти и изделия от ВЧМ	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2023/22 +/-	2023/22 %
Валцувани черни метали							
- внос (вкл. полупродукти)	1 650.9	1 608.9	1 621.6	1 758.2	1 827.9	69.7	104.0
- износ (вкл. полупродукти)	755.5	749.9	851.2	723.5	798.5	75.0	110.4
Общ оборот	2 406.4	2 358.8	2 472.8	2 481.6	2 626.4	144.8	105.8
Салдо (износ-внос)	-895.4	-859.0	-770.4	-1 034.7	-1 029.4	5.3	99.5
Изделия от ВЧМ							
- внос	435.5	456.7	206.4	303.8	312.6	8.8	102.9
- износ	306.5	336.8	325.6	291.3	267.4	-23.9	91.8
Общ оборот	742.0	793.5	532.0	595.1	580.0	-15.1	97.5
Салдо (износ-внос)	-129.0	-119.9	119.2	-12.5	-45.2	-32.7	361.3

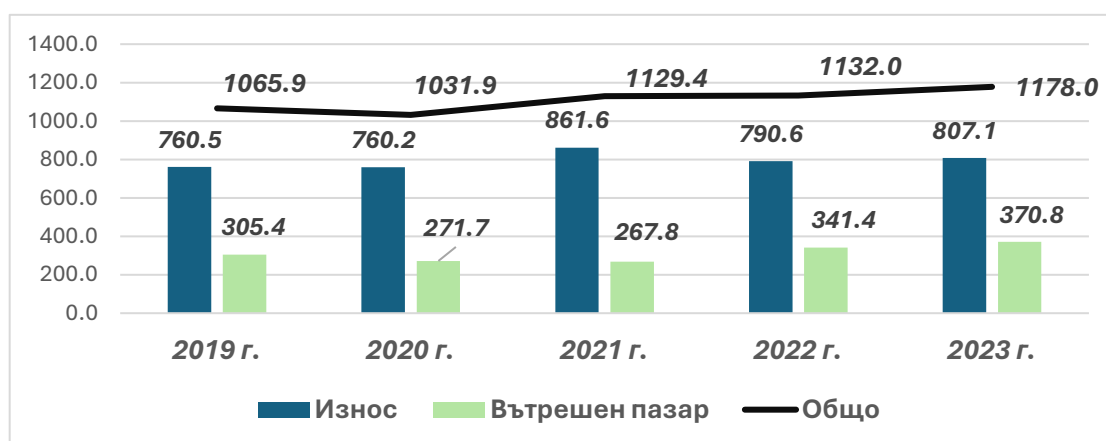
Източник: Митническа статистика, НАП

Общият търговски оборот на изделия от ВЧМ през 2023 г. е **580** хил. тона, спрямо 2022 г. намалява с 15.1 хил. тона и формира отрицателно салдо от 45.2 хил. тона от увеличения с 8.8 хил. тона внос и намален с 23.9 хил. тона износ.

2.2.4. РЕАЛИЗАЦИЯ НА ВЧМ И НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ

През 2023 г. производителите в България на черни метали и изделия от тях, които са членове на БАМИ, са реализирали 370,8 хил. тона продукти на вътрешния пазар. Спрямо предходната година бележи ръст от 29.4 хил. тона, или 8.6 %. Общата реализация през 2023 г. на ВЧМ и изделия от тях е 1178 хил. тона. Спрямо 2022 г. е постигнато увеличение от 4.1 %, формирано от ръста на продажбите на вътрешния пазар с 8.6 % и на износа с 2.1 % (16.5 хил. тона). Фиг. 2.16 показва динамиката на реализираната продукция за периода 2019-2023 г.

Фигура 2.16

Реализация на прокат и изделия от ВЧМ

*Фирмени данни

В табл. 2.9 са дадени данни за реализацията на плоски и дълги прокатни продукти за последните две години, без изделия от ВЧМ. Общата реализация на плосък и дълъг прокат за 2023 г. е 999 хил. тона. Реализираните количества са с 40.5 хил. тона повече от тези през 2022 г., или ръст от 4.2 %. Българското производство на валцувани черни метали и изделия от тях е експортно ориентирано.

Таблица 2.9

Реализация по видове продукти от черни метали (ВЧМ)

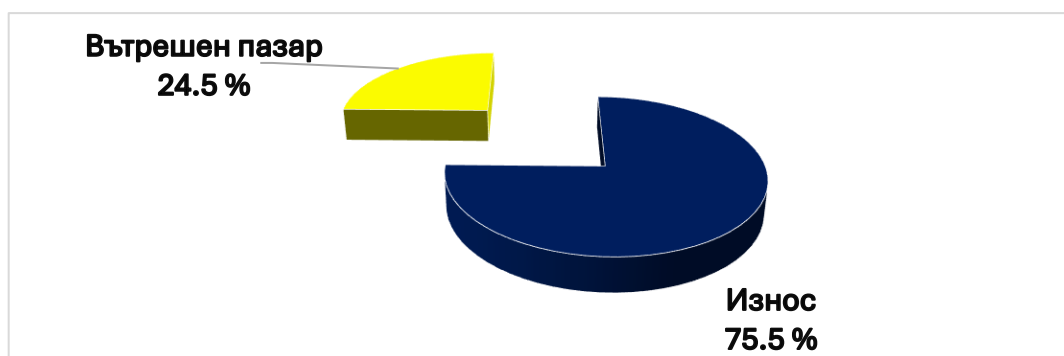
Видове продукция	Износ		Вътрешен пазар		Обща реализация	
	2022 г.	2023 г.	2022 г.	2023 г.	2022 г.	2023 г.
Дълъг прокат	517.1	547.3	211.2	213.5	728.3	760.8
Плосък прокат	201.1	206.9	29.1	31.3	230.2	238.2
Общо прокат	718.2	754.2	240.3	244.8	958.5	999.0

*Фирмени данни

Фиг. 2.17 показва съотношението износ/вътрешен пазар през 2023 г. за **основните металургични продукти** от черни метали (плосък и дълъг прокат).

Фигура 2.17

Съотношение износ/вътрешен пазар на основни металургични продукти

Източник: Фирмени данни

2.2.5. РЕАЛНО ВЪТРЕШНО ПОТРЕБЛЕНИЕ (РВП) НА СТОМАНЕНИ ПРОДУКТИ

Потреблението на стомана и стоманени продукти е важен индикатор за състоянието на икономиката на една страна, тъй като е в основата на промишлените вериги на добавена стойност, които създават просперитет, устойчивост и стратегическа автономност на държавата.

Реалното вътрешно потребление (РВП) на валцувани черни метали и изделия от тях се формира от реализацията на произведената продукция на предприятията на вътрешния пазар и от вноса на тези продукти в страната. Табл. 2.10 отразява РВП през последните три години, а фиг. 2.18 визуализира промените в РВП за периода 2019 – 2023 г.

Таблица 2.10

Реално вътрешно потребление на стоманени продукти, хил. тона

Продукти	2021 г.			2022 г.			2023 г.			2023/2022	
	ВР*	Внос	РВП	ВР*	Внос	РВП	ВР*	Внос	РВП	Разлика	%
Дълъг прокат	209.2	378.5	587.7	211.2	459.8	671.0	216.3	419.9	636.2	-34.8	94.8
Плосък прокат	28.4	676.0	704.4	29.1	743.4	772.6	31.2	618.9	650.1	-122.5	84.2
Общо прокат	237.6	1 054.5	1 292.1	240.3	1 203.3	1 443.6	247.5	1 038.8	1 286.3	-157.3	89.1
Изделия ВЧМ	30.2	206.4	236.6	53.2	303.8	357.0	47.9	312.6	360.5	3.5	101.0
Общо	267.8	1 260.9	1 528.7	293.5	1 507.0	1 800.5	295.4	1 351.4	1 646.8	153.7	91.5

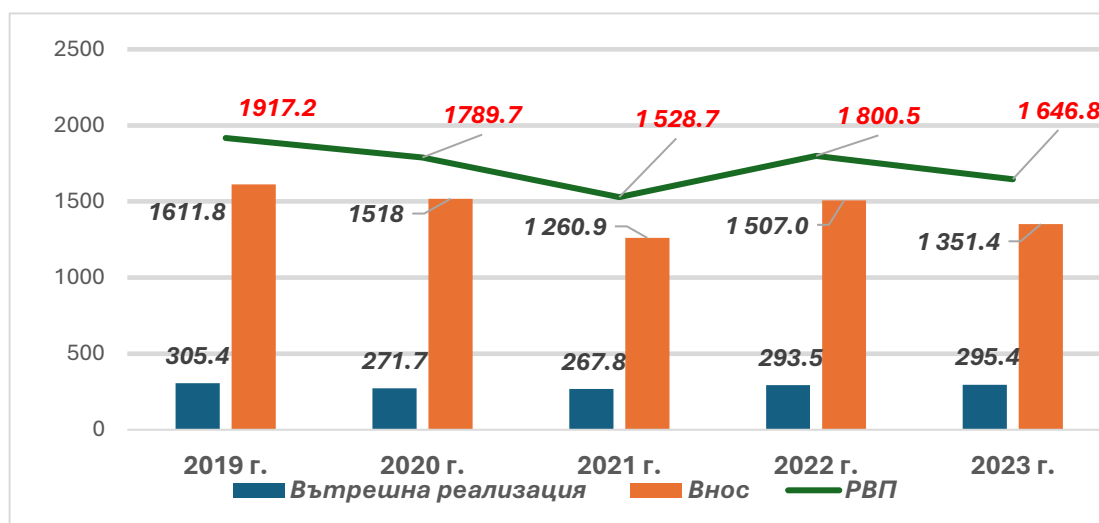
*ВР - Вътрешна реализация

Източник: Митнически данни и НАП (внос)

Фирмени данни (вътрешна реализация)

РВП на стоманени продукти в страната през 2023 г. е 1 646.8 хил. тона и намалява спрямо 2022 г. със 153.7 хил. тона (8.5 %).

Фигура 2.18

Реално вътрешно потребление (РВП) на стоманени продукти, хил. тона

През 2021 г. видимото потребление на стомана се възстанови след резкия спад в резултат на пандемията през 2020 г. Въпреки това, тежките последици от конфликта в Украйна върху индустриите, използващи стомана и влошените перспективи доведоха до икономически спад през 2022 г. Това продължава да оказва негативно влияние върху потреблението на стомана и през 2023 г.

Важен показател за индустриалното развитие на страните е **видимото потребление в килограми на глава от населението (ВПГН)**. Потреблението на стоманени продукти, изразено чрез т. нар. **видимо потребление (ВП)** се определя по формулата $\text{ВП} = (\text{П} + \text{В}) - \text{И}$, където:

ВП – видимо потребление, хил. тона

П – произведени стоманени продукти, хил. тона

В – внесени стоманени продукти, хил. тона

И – изнесени стоманени продукти, хил. тона (без чугун, феросплави, скрап)

Видимото потребление на стоманени продукти, вкл. в килограми на глава от населението (ВПГН), по години, е представено в табл. 2.11. През 2023 г. видимото потребление (ВП) на стоманени продукти в България е 1 317.3 хил. тона, като спрямо 2022 г. е намаляло с 3.2 %.

Реалното вътрешно потребление (РВП) и видимото потребление (ВП) на стомана показват различни стойности. Причината са различни фактори, като наличности в производителите, потребителите и търговците, реекспорт и други неотчетени количества. Двата показателя обаче показват еднаква тенденция на ръст или спад на потреблението за съответната година. България е далеч от потреблението в индустриално развитите страни.

Таблица 2.11

Видимо потребление на стоманени продукти, хил. тона

Година	Производство	Внос	Износ	ВП	ВПГН (килограми)
2012	895.1	1 028.8	951.8	972.1	133.5
2013	945.1	1 125.9	923.0	1 148.0	157.6
2014	1 016.2	1 487.1	984.9	1 518.4	210.8
2015	953.5	1 338.6	923.1	1 369.0	191.4
2016	1 023.2	1 473.3	1 039.3	1 457.2	205.2
2017	946.6	1 398.2	1 326.8	1 018.0	144.4
2018	1 130.9	1 290.7	1 111.9	1 309.7	192.4
2019	968.3	1 611.8	1 054.8	1 525.3	219.4
2020	930.8	1 518.0	1 084.1	1 364.7	197.3
2021	1 049.8	1 260.9	1 160.6	1 150.1	168.2
2022	963.5	1 507.0	1 010.9	1 459.6	225.8
2023	1 027.6	1 351.4	1 061.7	1 317.3	204.4

Източник: Фирмени данни (производство), митнически данни (внос и износ)

Важен показател за индустриалното развитие на страните е видимото потребление в килограми на глава от населението (ВПГН). За България ВПГН се движи между 150 – 220 кг/човек при средно за ЕС(28) над 300 кг/човек. През 2023 год. ВПГН в България е 204.4 кг./човек.

Средно за света ВПГН през 2023 г. е **219.3 кг/човек**. ВПГН е показател за структурата на икономиката и за развитите индустриални страни е около и над 500 кг/човек. Страните с най-високо ВПГН в света, включително и в страните от ЕС през 2023 год. са дадени в табл. 2.12.

Държави с най-високо ВПГН през 2023 г.

<i>Държава</i>	<i>ВПГН кг/човек</i>
Южна Корея	1056.6
Тайван(Китай)	725.9
Китай	628.3
Чехия	534.1
Турция	443.8
Япония	432.5
Италия	399.6
Австрия	356.5
Германия	336.5

Средната стойност на показателя ВПГН за ЕС(27) през 2020 г. (годината на COVID-19) е 293.5 кг/човек, през 2021 г. (годината на възстановяване след пандемията) е 346.1 кг/човек, а през 2022 г. - 310,3 кг/човек. През 2023 г. стойността на ВПГН за ЕС(27) е 284.3 кг/човек, по-ниска стойност от годината на пандемията. Показателят дава ясна представа за състоянието на икономиката в ЕС, а именно забавен растеж и започнала след 2022 г. рецесия.

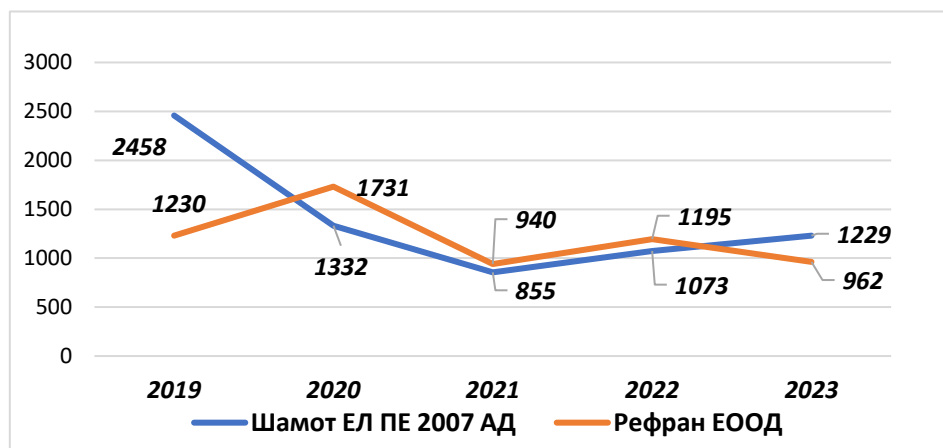
През 2023 г. в България ВПГН е 72 % от средното в ЕС.

2.3. ПРОИЗВОДСТВО НА ОГНЕУПОРНИ МАТЕРИАЛИ И ИЗДЕЛИЯ

Производството на огнеупорни материали и изделия е дейност, пряко свързана с металургичната индустрия. Производители и доставчици на огнеупори за топлинната облицовка на пещите и агрегатите за топене, съхраняване, разливане и термообработка на металите и сплавите и членове на БАМИ са „Шамот ЕЛ ПЕ 2007” АД и „Рефран“ ЕООД.

Данни за произведените огнеупорни материали и изделия от тези фирми в периода 2019-2023 г. са представени във фиг. 2.19.

През 2023 г. общото количество произведени огнеупори от двете предприятия е 2191 тона, със 77 тона (3.4%) по-малко от произведените количества през 2022 г.

Производства на огнеупорни материали, тона

„Рефран” ЕООД се специализира в производството на високотехнологични неформовани огнеупорни продукти, изолационни и строителни материали и изделия, прахообразни смеси за металургията. Основните суровини за производство са както вносни, така и някои местни, както и известно количество вторични огнеупорни материали. Предприятието работи по системата на кръговата икономика и преработва голямо количество индустриални отпадъци от металургията, енергетиката и химията. Производството е предназначено за нуждите на металургията, циментовата промишленост, ТЕЦ-ове и др. Фирмата извършва строителство и ремонт на топлинно натоварени обекти.

„Шамот Ел Пе 2007“ ООД има мощности за производство на шамотни огнеупорни изделия и клинкерна керамика, за нуждите на металургията, химията и енергетиката. Фирмата произвежда и топлоизолационни шамотни изделия, киселинно устойчиви тухли, клинкерни изделия за външни и вътрешни настилки и изделия за бита.

„Рефран” ЕООД е произвел 938 тона неформовани огнеупори и 24 тона формовани, което е с 233 тона по-малко от предходната година, има спад от 19.5 %. Предприятието е реализирало на пазара 114 тона шамотни огнеупорни изделия и 18 m³ изолационни изделия и материали.

Производството на „Шамот Ел Пе 2007“ ООД през текущата година възлиза на 1229 тона, със 156 тона (14.5 %) повече от 2022 г. Реализацията на дружеството за текущата година е 1076 тона. Двете предприятия реализират продукцията си на вътрешния пазар. Производството зависи от необходимите количества за годишни ремонти на пещни агрегати и строителство на нови такива в различни сектори на индустрията (металургията, енергетиката).

Българското производство на огнеупори е ограничено по вид и качество. Потребностите на страната от други видове огнеупор се задоволяват от внос.

РАЗДЕЛ ТРЕТИ

ЦВЕТНАТА МЕТАЛУРГИЯ В БЪЛГАРИЯ

3.1. ПРОИЗВОДСТВО НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ

Цветната металургия в България продължава да бъде важен фактор в икономиката на страната и в стоковия износ. Устойчиво се развиват мощностите за добив на базови цветни метали и съпътстващи продукти от първични и вторични суровини, както и обработката на блокови метали и сплави (мед, алуминий) до продукти и изделия с висока добавена стойност.

В продуктовата структура на износа (табл.1.7) медната група има най-висока стойност и тази тенденция е постоянна. Дължи се както на повисоката борсова цена на **медта** и нейните продукти, така и на факта, че „Аурубис България“ АД, гр. Пирдоп е един от най-големите производители на рафинирана мед в Европа.

Успешно се развива преработка на металната мед по верига на добавена стойност до прокат и **изделия от мед и медни сплави**. За последните десет години производството на меден прокат се увеличи близо два пъти.

В България има мощности за преработка на оловни и цинкови концентрати и вторични суровини, основно излезли от употреба оловно-акумулаторни батерии. Единствен в страната и най-голям производител на **олово и цинк** в региона от първични и вторични суровини, по интегрирана технологична схема и тяхното комплексно оползотворяване е „КЦМ“ АД, гр. Пловдив. Други преработватели на акумулаторните отпадъци по съвременни технологии и производство на блоково олово и сплави са „Монбат Рисайклинг“ ЕАД и „Ел Бат“ АД, с което общо годишно производство на олово достига и надвишава 100 хил. тона. Това ни поставя на престижното 5-6 място от страните-производители в ЕС(27).

България е производител и на разнообразни дълги и плоски **продукти и изделия от алуминий** и неговите сплави. Страната не произвежда първичен алуминий и внася от страни на ЕС – Гърция, Румъния, Холандия и от трети страни -Турция, Русия, ОАЕ, Бахрейн. Вносът на алуминий на блок има най-голям количествен дял от всички внесени цветни метали, който през годините се движи в порядъка на 35 % (табл.3.13).

Цветните метали са борсова стока и българската продукция е силно ориентирана към експорт. Изнася се за европейските и световни пазари по борсови цени, основно на ЛМБ, които се влияят от всички световно значими събития, като КОВИД, икономически и политически кризи, военни конфликти и други. На представените в настоящия материал графики (от фиг.3.13 до фиг.3.16) са показани годишните промени в цените на основните метали, което оказва влияние на производството, икономическите показатели и инвестициите.

3.1.1. ПРОИЗВОДСТВО НА МЕД (АНОДНА И ЕЛЕКТРОЛИТНА)

„Аурубис България“ АД, част от групировката Аурубис, Германия е единствен в страната производител на анодна мед от първични и вторични суровини, която по технологичната верига се преработва до катодна мед и се произвеждат други крайните за фирмата продукти.

Производствената площадка в гр. Пирдоп разполага със съвременна технология и металургични мощности за автогенно топене на руден концентрат, при които се използва топлината от горенето на съдържащата се сяра в суровините. Получената **анодна мед** в голямата си част се рафинира чрез електролиза до катодна мед, останалата се изнася за преработка в други предприятия от състава на групировката Аурубис.

В Електролитния цех се извършва рафиниране на анодната мед до висока чистота. **Катодна мед** е регистрирана с марка „Пирдоп“ на Лондонска метална борса. Съдържащите се съпътстващи метали, основно злато и сребро, преминават в **анодния шлак**, който се изнася за преработка в Германия.

Серните газове, получени в процеса на топене на медните концентрати се подават за преработка и оползотворяване на сярата за производство на **сярна киселина**.

Остатъчната мед от металургичните шлаки се извлича в обогатителна фабрика. Произвежда се **меден концентрат**, който се връща в производствения цикъл и **фаялитов продукт** (железен силикат) като търговски продукт, с основно приложение в строителството.

Внедрената схема е модел за кръгова икономика, при която се затваря цикъла на преработка на първичните и вторични суровини при високо оползотворяване на полезните компоненти и опазване на природата.

Хидрометалургична инсталация за извличане на мед от стари руднични отвали и електролиза на разтворите за отлагане на медта има в „Асарел Медет“ АД. Произвежданите количества са около 2 хил. тона годишно.

Данни за преработените първични суровини/концентрати и вторичен метал в Аурубис България АД през последователни години са посочени в таблица 3.1.

През 2023 г. в металургичното производство е извършен основен ремонт със спиране на мощностите за по-дълъг период. Затова и преработените първични медни суровини са с 229 хил. тона по-малко, спрямо 2022 година. Въпреки по-високото метално съдържание, количествата на медта в тях също намалява с 50.5 хил. тона, в сравнение с предходната година. Намаляват и количествата на преработените медни отпадъци – с 4.4 хил. тона. Това води до спад на произведената мед в близки до тези количества.

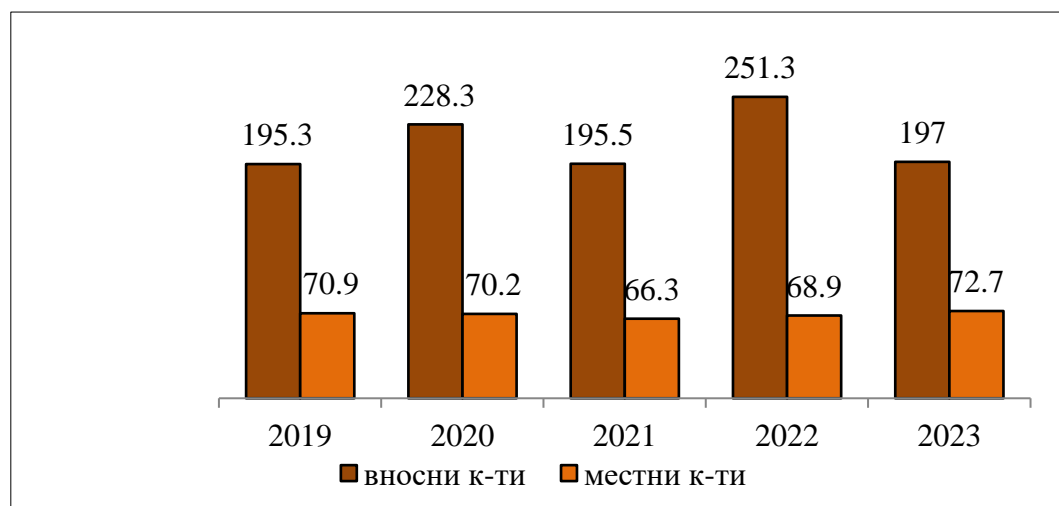
Таблица 3.1

Преработени суровини за производство на анодна мед

Продукт	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	Разлика 2023/2022	
						+/-	%
Концентрати, т	1 160 132	1 346 197	1 177 643	1 441 149	1 211 822	-229 327	84.09
- съдържание на мед, %	22.95	22.17	22.23	22.22	22.26		
- количество метал, т	266 250	298 452	261 790	320 257	269 752	-50 505	84.23
в т.ч.: във вносни	195 323	228 276	195 501	251 258	197 090	-54 168	78.44
в местни	70 927	70 176	66 312	68 999	72 698	3 699	105.36
Скрап (закупен), т	39 814	43 759	36 701	45 283	40 858	-4425	90.23

Източник: Фирмени данни.

Въпреки развития добив на медни руди в страната, количествата на местните концентрати покриват едва 25 % - 30 % от необходимите суровини. Останалите количества са от внос. Съотношението местни към вносни суровини за последните пет последователни години де движи в порядъка на 1 към 3 до 1 към 4 (фигура 3.1.). За изминалата 2023 година са преработени 3.7 хил. тона повече медни концентрати от местните находища (Асарел Медет и Елаците), в сравнение с 2022 год. има ръст от 105.36 % .

Преработени концентрати, хил. тона метал**Фигура 3.1**

В производството на анодна мед се използват и вторични суровини, с различна чистота и съдържание на мед. През 2023 год. техните количества намаляват с 3,7 хил. тона. Тяхната преработка е енергоспестяваща и екологично щадяща работната и околна среда, поради което е търсена суровина от металургичните предприятия и на международните пазари. В страната има мощности за ефективно оползотворяване на всички добивани и с различно качество медни отпадъци, но все още има износ на тази ценна суровина. В 2023 год. са изнесени 8 650 тона и 10 855 тона през 2022 год.

Предприятията внасят вторични метали, доставката на които става все по-трудна. За 2023 год. са внесени общо 71 347 тона медни отпадъци, доставката са направени от 42 страни.

Количествата на произведената анодна и електролитна мед в Аурубис България АД за 2023 год. и за последните 5 последователни години са дадени в таблица 3.2 и графично представени на фиг. 3.2.

Производство на анодна и електролитна мед, тона Таблица 3.2

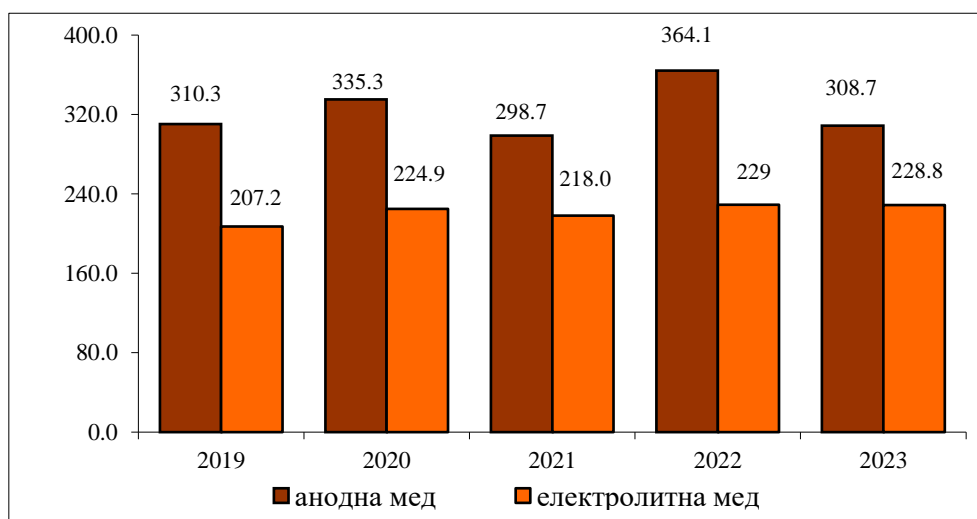
Продукт	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	Разлика 2023/2022	
						+/-	%
Анодна мед	310 245	335 306	298 728	364 178	308 726	-55 452	84.77
Електролитна мед	207 196	224 880	218 020	229 070	228 831	-239	99.89

Източник: Фирмени данни

Произведени са 308.7 хил. тона анодна мед, с 55.5 хил. тона по-малко от 2022 год. При електролитната мед има незначителен спад от 228 тона. Фактически за 2023 год. и предходния период количеството на произведената електролитна мед съответства на капацитета на електролитния цех. За преодоляване на съществуващото несъответствие в мощностите на двете производства – за анодна и за катодна мед предстои строителство на нов електролитен цех. Сега оставащата анодна мед се изнася.

Фигура 3.2

Производство на анодна и електролитна мед, хил. тона

Сярата от сулфидните медни концентрати, след окисляване в пещта и в конверторите до серни окиси се подава в цеха за сярна киселина. Процентът на оползотворяване е висок и отговаря на най-добрите налични техники. За 2023 год. са произведени 1 211 712 хил. тона киселина, около 200 хил. тона по-малко от предходната. Производството съответства на количествата и съдържанието на сяра в концентратите.

Медта е стратегически метал с широко потребление и на това производство и на международните цени влияние оказват възникващите

регионални и световни кризи. Особено влияние върху разходите и ефективността оказват цените на електрическата енергия, поради високия разход при катодната рафинация. Въпреки, че производството в световен мащаб расте, в Европа и Америка има спад. Ръст отчитат производителите от Азия и Африка, където има ниски енергийни цени.

Произведената електролитна мед по региони е дадена в табл.3.3. Общото производство е 26 547 хил. тона, с 906 хил. тона повече от 2022 год.

Световно производство на електролитна мед, хил. тона Таблица 3.3

Регион	2021 г.	2022 г.	2023 г.	Разлика 2023/2022	
				+/-	%
Азия	13 462	14 130	14 907	777	105.50
Америка	4 394	4 214	4 113	-101	97.60
Европа	3 888	3 725	3 701	-24	99.36
в т.ч.ЕС	2 681	2 569	2 467	-102	96.03
Африка	1 685	2 163	2 426	263	112.16
Други	1396	1 409	1 400	-9	99.36
Общо	24 825	25 641	26 547	906	103.53

Източник: ICSG

В Азия производството достигна 15 мил. тона и вече представлява повече от 56 % (55 % за 2022 год.) от общото световно производство, като отчита 105,5 % годишен ръст. В Африка отчетеният ръст е 112 %, а общо за трите последователни години доближава 150 %. Произведените количества през 2023 год. достигнаха тези на ЕС.

Въпреки отчетения ежегоден спад от над 100 хил. тона, Америка остава на второ място в световното производство на електролитна мед – с дял от 15.5 % през 2023 год., 16.4 % за 2022 год. и 17.7 % през 2021 год.

Третото място запазва Европа. Произведени са общо 3 701 хил.тона електролитна мед, което представлява 13.9 % от това на света, при 14.5 % за 2022 год. и 15.7 % за 2021 год.

Данните категорично показват намаляващия индустриален потенциал на Америка и Европа, за сметка на увеличаване на този в Азия, основно в Китай. Расте и производството в Африка.

В Европа най-голям производител и през 2023 год. с 2 467 хил. тона е ЕС, с дял от 66.7 % от общите количества, докато през 2022 г. производството е с 102 хил. тона повече и с 69 % дял в това на Европа. От всички европейски производители, спад има само в страните на ЕС.

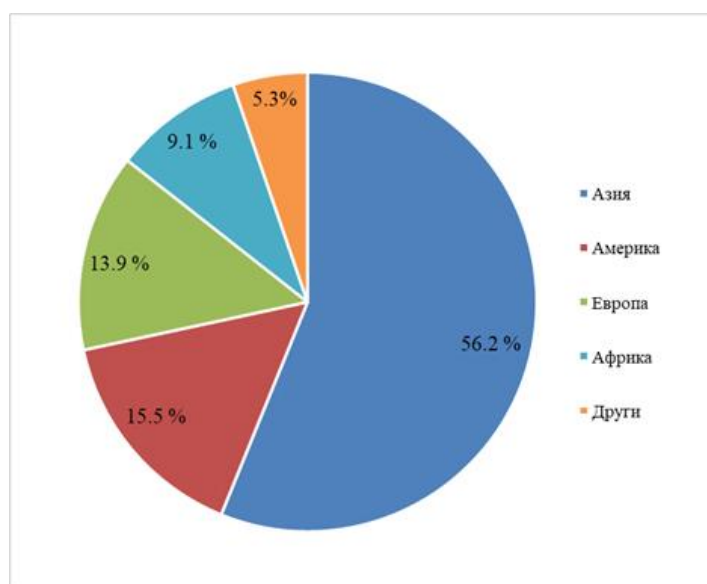
За отчетната година Африка все още заема четвърто място, с относителен дял от 9.1 % , но изравнява производството на рафинирана мед

с това на ЕС. При този темп на растеж в близките години ще стане значим фактор на световните пазари на електролитна мед. Това е ясен индикатор за деиндустриализацията на Европейския Съюз.

На фиг. 3.3 е отразено дяловото разпределение по региони на световно производство на електролитна мед.

Делът на ЕС в световното производство бележи постоянен спад - от 10.8 % през 2021 г. спада до 10.0 % през 2022 г. и 9.3 % за 2023 год. Медта е важна за изпълнение на политиките по декарбонизация, очаква се висок ръст в потреблението и този спад в производството ще постави ЕС в силна зависимост от внос на метал от трети страни. В приетия от ЕК Регламент за суровините (CRMA) медта е включена в списъка на критичните и стратегически суровини, с предвидени мерки за подпомагане и увеличаване на производството.

Производство на електролитна мед по региони, 2023 г., % Фигура 3.3

България е значим производител на електролитна мед с потенциал за растеж и това засилва нейната роля за постигане на целите на ЕС за независимост от доставките на суровини от трети страни и за задоволяване на растящите потребности от метали за изпълнение на зелената сделка.

Произведената електролитна мед през **2023 г. представлява 9.3 % от общото количество на ЕС**, при 8.9 % през 2022 год. и 8.1 % за 2021 год. Делът в световното производство е 0.86 %, близко до постигнатия дял през 2022 год. (0.89 %).

Произведената **анодна мед в Аурубис България АД има 12.5 % дял в производството на ЕС за 2023 год.**, при 14.2 % за 2022 год. а в световното производство е съответно 1.2 % за текущата и 1.4 % за предходната година. През различните периоди процентите се променят относително малко, стойностите са близки и зависят от плановете ремонти на основните мощности.

Медното производство в България се развива устойчиво, на основа на направените над 1 милиард лева инвестиции за подобряване на технологичните и екологични параметри. През последната 2023 год. са изпълнени проекти за **80 мил. евро**, в следните обекти:

- енергийна ефективност – 8 мил. евро за подмяна на електрооборудване с по-енергоефективно и за строителство на фотоволтаични инсталации;
- ново технологично оборудване – 50 мил. евро;
- логистика и транспорт – 17 мил. евро за подмяна на вагони за концентрат;
- инфраструктура – 4 мил. евро.

През настоящата 2024 год. започна изпълнението на мащабна 4-годишна програма **„Инвестиции за прогрес. България 2027 година“ на стойност 800 милиона евро**. С предвидените проекти се обезпечава дългосрочното бъдеще на завода в Пирдоп и стратегията на „Аурубис“ за осигуряване на ключови за европейската икономика материали и постигане на въглеродна неутралност до 2050 г.

3.1.2. ПРОИЗВОДСТВО НА ОЛОВО

България е значим производител на олово и оловни сплави, с изградени съвременни металургични мощности за преработката на първични суровини (концентрати) и на олово-съдържащи вторични суровини, основно акумулаторни отпадъци.

Производители на олово са три предприятия в страната – „КЦМ“ АД, „Монбат Рисайклинг“ АД и „Ел Бат“ АД. Най-големият производител, не само в България но и в Югоизточна Европа е „КЦМ“ АД, гр. Пловдив. Предприятието е единствено за преработка на **първични оловни и цинкови концентрати** до блоков метал с висока чистота. Оловото се произвежда по нова високотехнологична схема, която отговаря на високи екологични и енергийни стандарти. Интегрираните с цинково производство технологични процеси осигуряват извличане и на съдържащите се благородни метали и други съпътстващи елементи (злато, сребро, кадмий, телур, бисмут, антимон), както и използване на сярата от концентратите за производство на сярна киселина. На основа на кръговата икономика при преработката на концентратите, междинните продукти и отпадъците по технологичните вериги на преработка е постигнато дълбочинно и комплексно оползотворяване на използваните суровини.

Инвестициите, направени в „КЦМ“ АД през 2023 г надхвърлят 27,1 мил. лева. Поради възникнали непредвидени проблеми и аварии тези средства са приоритетно насочени към оловно производство – за капитални ремонти на Котел Утилизатор и TSL пещ. Извършени са ремонти и на Велц пещ, сгъстител с гребков механизъм, реконструкции на технологични линии, изграждане на инсталация за извеждане на соли и др.

С внедряването на новата технология в оловно производство е увеличена преработката на съдържащите олово вторични отпадъци и

междинни продукти, за сметка на първичните оловни концентрати. И сега добивът на оловно-цинкови руди в страната осигурява около 30-32 % от необходимите за преработка оловни концентрати и около 25-26 % от цинковите концентрати. За нормална работа и оптимално натоварване на мощностите всяка година се извършва внос на концентрати.

Количествата на преработените в „КЦМ“ АД първични суровини, в т.ч от страната и от внос, както и вторичните суровини за производството на олово през последните пет години са дадени в таблица 3.4. и фиг. 3.4.

Таблица 3.4

Суровини за производството на първично олово, тона

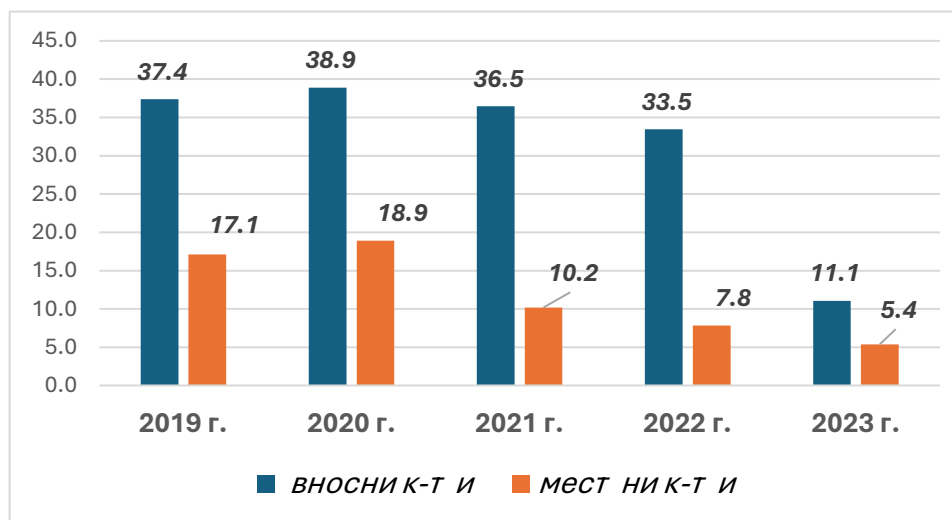
Продукт	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2023/22 +/-	2023/22 %
Метал в концентрати	54 468	57 793	46 672	41 297	16 439	-24 858	39.8
в т.ч.: във вносни	37 371	38 873	36 479	33 472	11 057	-22 415	33.0
в местни	17 097	18 929	10 193	7 825	5 382	-2 443	68.8
Отпадъци/полупродукти (външни)	18 356	18 226	24 967	33 101	29 715	-3 386	89.8
Общо	72 824	76 019	71 639	74 398	46 154	-28 244	62.0

Източник: Фирмени данни.

Количествата на преработените вторични суровини през 2023 г. намаляват с 3.4 хил. тона спрямо преработените през 2022 г. Общото количество на метала в суровините намалява с 28 244 тона.

Фигура 3.4

Преработени концентрати, хил. тона метал олово

Поради продължителният ремонт на печта, количеството олово в преработените през 2023 г. концентрати е с 24 858 тона по-малко от това през 2022 г. Основно това намаление е за сметка от преработените по-малки количества концентрати от внос (- 22.4 хил. тона метал). Спадът в местните концентрати е малък, само с 2.4 хил. тона. Това променя съотношението между преработените собствени и внесени концентрати. Повишава се делът

на преработени собствените концентрати до близо 33 %. За сравнение през 2022 г. този дял е 19 %.

През 2023 г. са вложени 29.7 хил. тона метал във вторични продукти, с дял от 65 % на общото олово, съдържащо се в преработените суровини.

„Монбат Рисайклинг“ ЕАД, гр. Монтана и „ЕЛ БАТ“ АД, гр. Долна баня са другите две предприятия в България, с изградени модерни мощности за преработка на оловни акумулаторни отпадъци и негодни за употреба оловни батерии.

„Монбат Рисайклинг“ ЕАД рециклира акумулаторен и оловен скрап - батерии, плочи, оловни шлаки, пасти, фракции и други отпадъци в олово и оловно-калциеви сплави. Предприятието се развива устойчиво, като част от Монбат Груп АД осъществявайки ефективна вертикална интеграция от доставката на суровините до крайния търговски продукт - оловно-киселите батерии. Производствените съоръжения отговарят на европейските изисквания и екологични стандарти. Като съпътстващ продукт се произвежда натриев сулфат. Успешното и устойчиво развитие налага ежегодни инвестиции в модернизация и ново оборудване. През 2023 г. е направената инвестиция от **1.2 млн. лева е за компресор на рециклираща инсталация, спестяващ до 85 % от консумацията на газ.**

„ЕЛ БАТ“ АД е интензивно развиващо се предприятие с модерни преработвателни инсталации за сепариране, рециклиране, оползотворяване и/или обезвреждане на негодни за употреба батерии и акумулатори. Капацитетът на предприятието през последните години е двукратно увеличен и достига до този на останалите преработвателни мощности в страната. През 2023 год. в Ел Бат АД са преработени най-големи количества излезли от употреба оловно-акумулаторни батерии и отпадъци от тях. **Инвестирани са 4 млн. лева в екологични проекти, подобряване на работна среда и увеличаване капацитета на мощностите.**

В България е изградена система за контрол по целия цикъл на потребление, излизане от употреба, събиране и оползотворяване на продуктите, съдържащи олово (оловни акумулатори). Оловото е високо рециклируем материал. Производството на вторично олово е многократно по енергоефективно в сравнение с производството от руди, спестява енергия и намалява въглеродните емисии. Инсталациите отговарят на най-добрите налични техники и на европейското и българско екологично законодателство, което определя високия процент на оползотворяване на вторичните оловни суровини в страната.

Данни за произведеното олово на блок и оловни сплави от преработката на първични и вторични суровини по фирми-производители са представени в табл. 3.5. Фиг. 3.5 представя техните относителни дялове от общото производство.

Таблица 3.5

Производство на олово, тона

Продукт	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2023/22 +/-	2023/22 %
Олово, блок /първично/	71 595	72 992	71 822	69 709	44 542	-25 167	63.9
„КЦМ” АД	71 595	72 992	71 822	69 709	44 542	-25 167	63.9
Олово и сплави, вторични	30 878	33 153	32 673	33 719	48 032	14 313	142.4
„Монбат Рисайклинг” ЕАД	15 878	18 153	17 693	18 729	19 252	523	102.8
„ЕЛ БАТ” АД	15 000	15 000	14 980	14 990	28 780	13 790	192.0
Олово - общо	102 473	106 145	104 495	103 428	92 574	-10 854	89.5

Източник: Фирмени данни

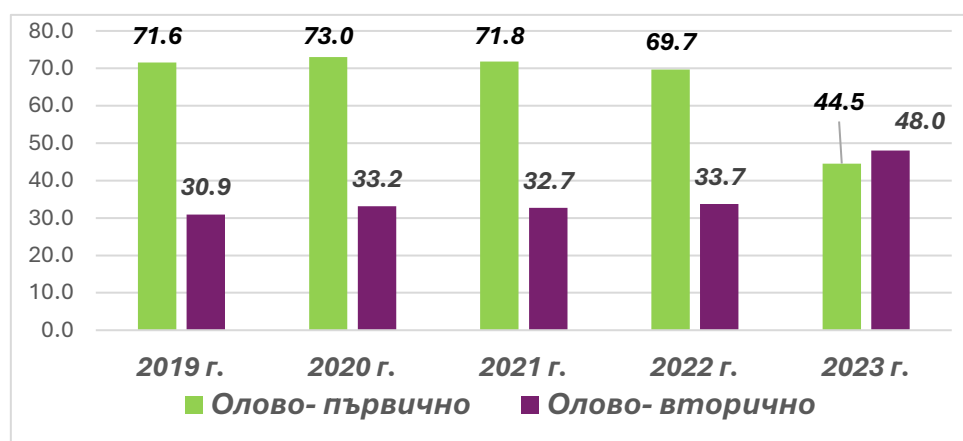
През 2023 г. в „КЦМ“ АД производство на олово и с 25.1 хил. тона по-малко, което представлява спад от 36,1 %. Това е най-малкото производство в предприятието за последните години и води до намаляване на дела на България в общото производство на олово в ЕС.

Оловото, произведено само от вторичен ресурс в двете предприятия е 48 032 тона, с 14 313 тона повече от 2022 год. и ръст от 142.4 %. В „Монбат Рисайклинг“ ЕАД нарастването е 2.8 %, а в „ЕЛ БАТ“ АД – 192.0 % или близо два пъти.

Сумарно в страната са произведени 92.6 хил. тона олово и сплави, което представлява 89.5 % от производството през 2022 г.

Фигура 3.5

Производство на ОЛОВО - общо, хил. тона

Поради производствени проблеми и намалени количества на преработените концентрати в „КЦМ“ АД, през 2023 год. дялът на произведеното олово от вторични суровини се увеличава и достига 52 %, при 32.6 % през 2022 год.

Световното производство на олово по региони и в страните – големи производители за последните пет години са дадени в табл. 3.6.

Най-големият производител на олово е Китай. През 2023 г. страната е произвела 43 % от общото олово в света. Втори и трети по големина производители са Индия и САЩ с почти равни дялове от 7.7 %. На четвърто място с дял от 5.9 % е Република Корея. На пето място се нарежда Германия с дял от 2.3 %.

Таблица 3.6

Световно производство на олово, хил. тона

Страна/Регион	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2023/22 +/-	2023/22 %
Азия, в т.ч	8 094	8 547	8 623	8 912	289	103
- Китай	5 204	5 448	5 471	5 687	216	104
- Индия	818	923	966	1 022	56	106
- Р.Корея	770	790	760	776	16	102
Европа	1 920	2 034	1 780	1 768	-12	99
- ЕС 27	1 372	1 431	1 299	1 302	3	100
в т.ч. Германия	335	310	227	310	83	137
Испания	175	192	192	192	0	100
Полша	153	158	154	155	1	101
Белгия	101	122	109	116	7	106
Италия	140	158	133	66	-67	50
България*	108	106	104	93	-11	89
Америка,	2 229	2 100	2 081	2 178	97	105
в т.ч. САЩ	1 151	976	960	1 019	59	106
Мексико	410	420	419	435	16	104
Бразилия	258	265	278	286	8	103
Канада	189	203	182	191	9	105
Общо за света	12 552	13 019	12 801	13 237	436	103

Източник: ILZSG (International Lead and Zink Study Group), *фирмени данни

През 2023 г. в сравнение с 2022 г., се наблюдава увеличено производството на олово в почти всички региони в света. Единствено в Европа е отчетен незначителен спад от 1%. ЕС увеличава производството само с 3 хил. тона. На фиг. 3.6 е представен относителният дял на произведеното олово в различните региони на света през 2023 год.

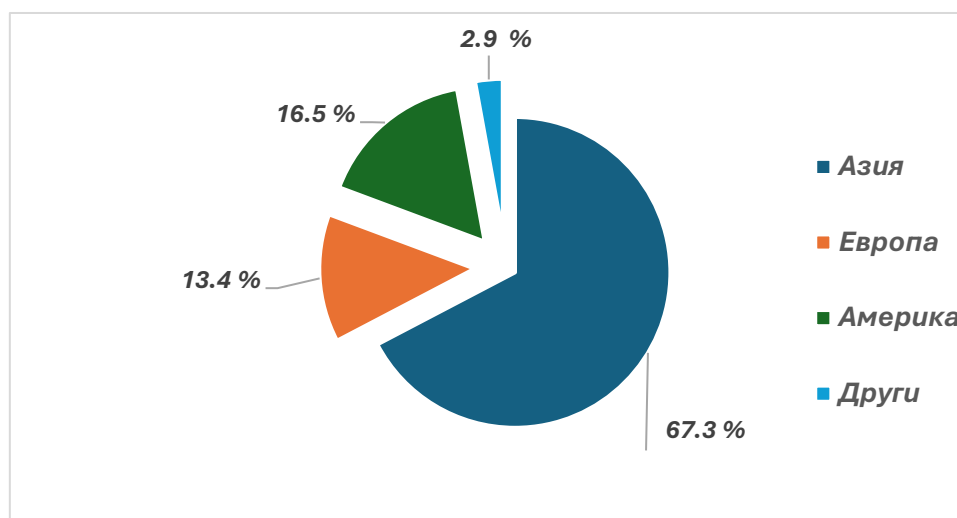
Наблюдава се ръст от 3% в Азия. Производството се е увеличило в почти всички азиатски държави. Азия традиционно е най-голям производител, а след 2020 г. производството на олово в страните от

континента показва трайна тенденция на растеж. През 2023 г. относителния дял в световната продукция е 67.3 %, като са произведени 8 912 хил. тона олово, с 289 хил. тона повече от 2022 г. Делът на Китай в азиатското производство е 63.8 %.

Страните в Америка през 2023 г. са произвели 2 178 хил. тона олово. Произведеното количество отчита ръст от 5 % спрямо 2022 г. и нарежда континента на второ място в световната класация. Америка през 2023 год. е произвела 16.5 % от световното производство.

Фигура 3.6.

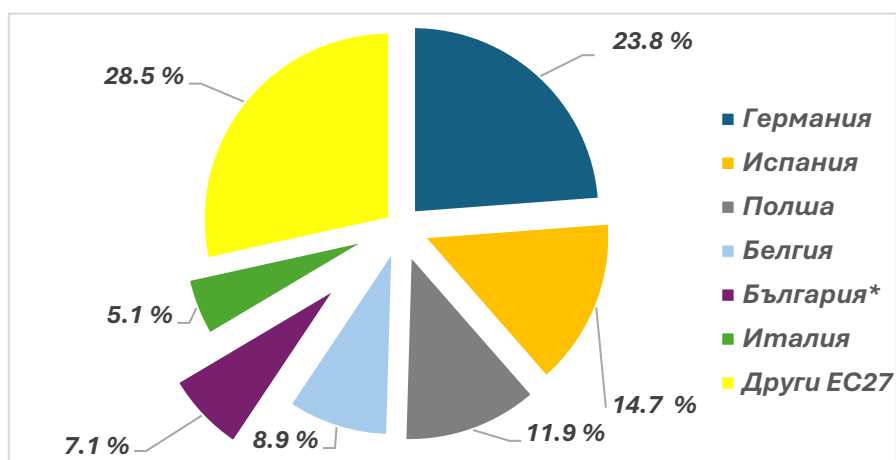
Производство на олово по региони през 2023 г.,(%)

Производството на олово в Европа трета година намалява, през 2023 г. с 12 хил. тона, или с 1 % след реализирания през 2022 г. значителен спад от 11.4 %. Относителният дял на Европа в световното производство е 13.4 %, нареждайки я на трето място в общата регионална класация. Произведени са 1 768 хил. тона, от които производство на ЕС(27) е 74 % и възлиза на 1 302 хил. тона. На фиг. 3.7 са представени дяловете на страните-членки от това производство.

Фигура 3.7

Водещи страни производители на олово в ЕС-27 през 2023 г. (%)

През 2023 г. Германия е произвела 310 хил. тона олово, увеличавайки производството си спрямо 2022 г. с 37 %. Испания запазва второто място и

обема на производството спрямо 2022 г. Полша и Белгия заемат съответно трето и четвърто място, съответно от 155 хил. тона и 116 хил. тона олово.

Големият спад в производството на олово в Италия от 50 % променя следващата класация, като тя отстъпва заеманото пето място и преминава на по-ниска позиция. Това автоматично придвижва България едно място напред, въпреки спад на произведеното олово и у нас. **За 2023 година страната ни заема 5-то място от всички страни-производители в ЕС(27),** при 6-то през 2022 г. и 2021 г. Пето място сме заемали през 2020 г., но с по-голям обем на произведеното олово (108 хил. тона).

През 2023 г. в България са произведени 93 хил. тона, което е намаление с 11 хил. тона. Въпреки това страната **остава голям производител на блоково олово в Европа с дял от 5.3 % (5.8 % за 2022 год.) и 7.1 % в ЕС,** при 8 % за 2022 г.

3.1.3. ПРОИЗВОДСТВО НА ЦИНК

Единственият производител на цинк от рудни концентрати е КЦМ АД. Съществуващата хидрометалургична схема с електролитно извличане на цинк от разтвори е интегрирана с тази на оловно производство и паралелно се оползотворяват и други елементи от суровините (сяра до сярна киселина, кадмий, благородни метали, телур). Осъществява се комплексно оползотворяване на полезните компоненти от първичните и вторични цинкови и оловни суровини.

Данни за преработените през 2023 г. концентрати от местен добив и от внос, както и закупените и вложени в производството други отпадни продукти, в количество метал са представени в **табл. 3.7.**

Преработените през 2023 г. концентрати съдържат **55 795 тона цинк,** с **2 553** тона метал повече от 2022 г. (ръст от 4.8 %). През 2023 г. в сравнение с предходната година собствените концентрати се увеличават с 433 тона, а тези от внос с 2 120 тона. Преработката на вторични продукти също се увеличава със 135 тона.

Таблица 3.7

Преработени суровини при производство на цинк, тона

Продукт	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2023/22 +/-	2023/22 %
Метал в концентрати, в т.ч.:	54 688	60 299	61 730	53 242	55 795	2 553	104.8
вносни	40 118	44 610	47 174	39 480	41 600	2 120	105.4
местни	14 570	15 689	14 556	13 762	14 195	433	103.1
Външен вторичен метал	19 231	18 907	14 855	19 055	19 190	135	100.7
Общо	73 919	79 206	76 585	72 297	74 985	2 688	103.7

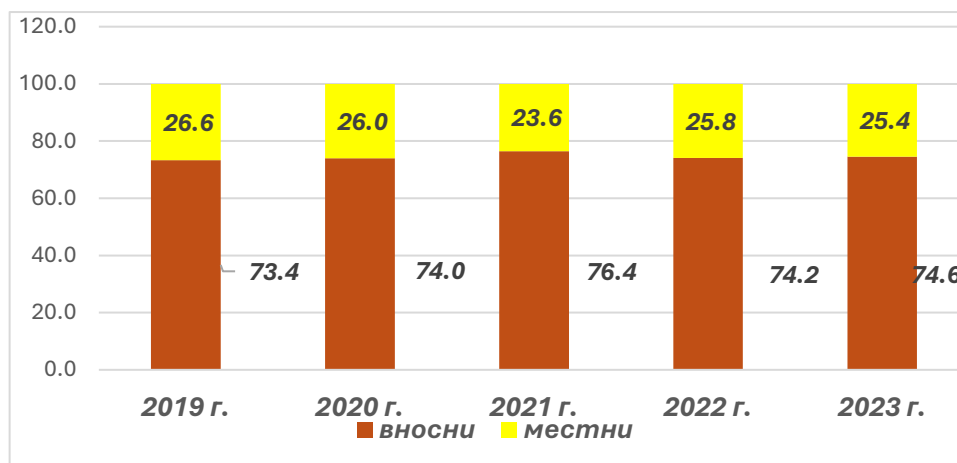
Източник: Фирмени данни

Съотношението между вносни и местни концентрати от последните години относително се запазва, като собствените концентрати имат 25 % дял в общата шихта. Вторичните суровини, съдържащи 19,2 хил. тона метал, представляват 25.6 % от влаганата суровина. През 2022 г. този дял е 26.4 %.

На фиг. 3.8 е дадено съотношението (в %) между преработените през последните години първични суровини от внос и от местно производство.

Фигура 3.8

Преработени концентрати през 2023 г., (%) метал

Холдинг КЦМ 2000 разширява своята собственост върху минни обекти за олово и цинк и се очаква добивът да расте, респективно и количествата на собствените концентрати да се увеличават.

Таблица 3.8

Производство на цинк, тона

Продукт	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2023/22 +/-	2023/22 %
Цинк - общо	73 512	74 520	72 418	72 527	72 324	-203	99.7

Източник: Фирмени данни

През 2023 год. в КЦМ АД са произведени 72 324 тона цинк, с 203 тона по-малко в сравнение с 2022 г., минимален спад от 0.3 % (Таб.3.8).

Световното производство на цинк през 2023 г. възлиза на 13.9 млн. т. Количествата са увеличени с 527 хил. тона, ръст от 3.9 % спрямо 2022 г. Производството се увеличава в регионите Азия, Америка и Океания, а намалява в Европа и Африка.

На табл. 3.9 са представени данни за световното производство на цинк по региони, а фиг. 3.9 отразява географското разпределение на тези дялове от световното производство.

През 2023 г. в Азия са произведени 9,6 млн. тона цинк, с 475 хил. тона повече в сравнение с 2022 г. **Азия е най-голям производител на цинк в света.** През 2023 г. регионът увеличава дела си в световното производство

до 69.2 %. За сравнение през 2022 г. този дял е 68.4 %, а през 2021 г. 66 %. Страна с най-голямо производство е Китай. Делът на Китай в регионалното производство е 71 %, а в световното 49 %. Произведените количества цинк в Китай надвишават три пъти сумарното производство в Европа. Въпреки това с произведените **2 155 хил. тона цинк през 2023 год. Европа все още заема второ място в световното производство.**

Таблица 3.9

Световно производство на цинк, хил. тона

Страна/Регион	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2023/22 +/-	2023/22 %
Азия, в т.ч.	9 049	9 168	9 162	9 637	475	105.2
Китай	6 342	6 408	6 358	6 850	492	107.7
Р Корея	904	840	868	862	-6	99.3
Индия	710	779	838	836	-2	99.8
Европа, в т.ч.	2 493	2 494	2 211	2 155	-56	97.5
ЕС, в т.ч.	2 091	2 116	1 834	1 786	-48	97.4
Испания	511	509	505	520	15	103.0
Финландия	297	291	294	294	0	100.0
Белгия	278	282	240	260	20	108.3
Нидерландия	260	282	209	239	30	114.4
България*	75	73	73	73	0	100.0
Америка, в т.ч.	1 798	1 808	1 635	1 664	29	101.8
Канада	684	643	485	504	19	103.9
Мексико	319	340	349	346	-3	99.1
Перу	319	340	349	346	-3	99.1
САЩ	180	220	220	220	0	100.0
Общо за света	13 823	13 939	13 408	13 935	527	103.9

Източник: ILZSG

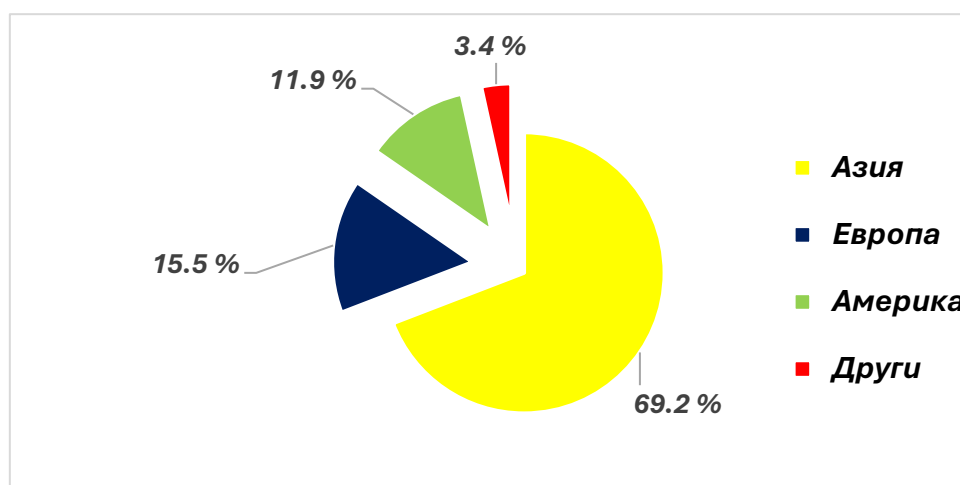
Производството на цинк в Европа през 2023 г. намалява с 56 хил. тона (97.5 %). Това намаление се дължи основно на спада в производството на ЕС, което е с 48 хил. тона по-малко, в сравнение с 2022 г. През 2023 г. Германия, макар и не голям производител, спира производството на цинк. В Полша се наблюдава лек спад, а останалите държави-членки на ЕС бележат незначителни ръстове в произведените количества цинк.

Произведеният цинк от страните-членки представляват 83 % от общото производство в Европейския континент и **12.8 % от това на света**. Делът на цяла Европа е 15.5 % от световното производство, като през 2022 г. този дял е 16.5 %, през 2021 г. 17.9 %, а само на ЕС делът е **15.2 %**. За тези две години има спад в производството в страните членки от над 300 хил. тона, което и отново потвърждава протичащите процеси на деиндустриализация в областта на суровините.

В Америка през 2023 г. са произведени 1,7 млн. тона, което надвишава с 29 хил. тона произведеното количество през предходната година. **Това я поставя на трето място сред регионите с дял от 11.9 %** от световното производство на цинк. За сравнение през 2022г. този дял е 13 %.

Фигура 3.9

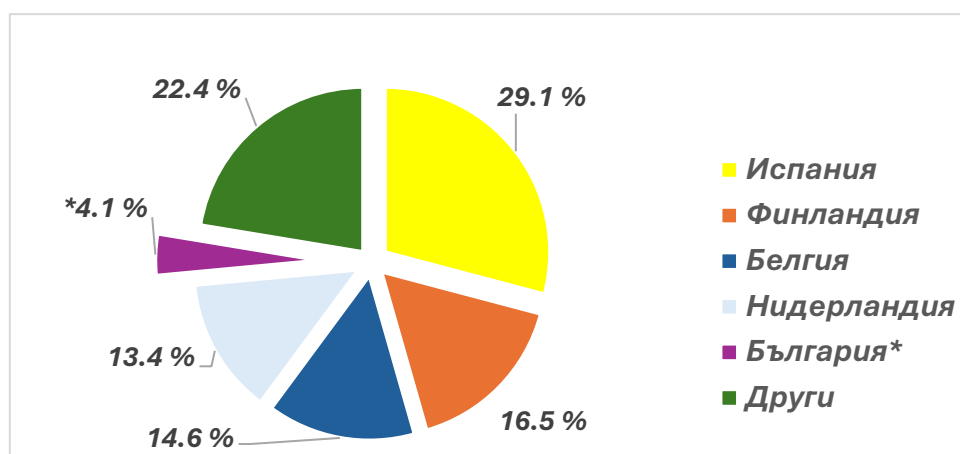
Световно производство на цинк (по региони), 2023 г., (%)

Общото производство в ЕС (27), разпределено по дялове на страните-производители на цинк е представено на фиг. 3.10.

Фигура 3.10

Водещи страни производители на цинк в ЕС- 27 през 2023 г., (%)

Испания е най-голям производител с относителен дял от 29.1 % и леко увеличава обема на производството си през последните три години. Следват Финландия с дял от 16.25 % и Белгия с 14.6 %, които запазват равнището на произведените от тях количества и дяловете си в производството на ЕС.

Произведеният в България цинк през 2023 г. заема 4.1 % дял от общите количества на страните-производители в ЕС.

Очаква се страната ни да увеличи производството на цинк от инсталацията на „Хармони 2012“ ЕООД в гр.Кърджали, в която металът се извлича от отпадни шлаки и вторични продукти. През първия етап се получават съдържащи цинк прахове, но се предвижда на втори етап крайната продукция да бъде блоков цинк.

Базовите метали са важни за икономиката суровини. Приемането на **Регламент за критичните суровини (CRM)** предвижда стимули и мерки за увеличаване на съществуващите мощности и производство на нови метали от списъка на суровините от критично значение за ЕС, с цел намаляване на зависимостите на доставките от трети страни и стратегическата автономност на Европа. Ускоряването на кръговите технологии, включително рециклирането ще допринесе за стабилизиране и увеличаване на производствата на критичните суровини за изпълнението на целите за декарбонизация и за развитие на индустриите с нулеви емисии.

Оловото и цинкът не са включени в списъка на критичните суровини и БАМИ подкрепя всички инициативи за включване на двата метала в Регламента.

3.1.4. ПРОИЗВОДСТВО НА БЛАГОРОДНИ, СЪПЪТСТВАЩИ МЕТАЛИ И ХИМИЧЕСКИ ПРОДУКТИ

Преработваните в металургията суровини за производство на блокови цветни метали имат комплексен характер и съдържат други полезни елементи със съдържания, позволяващи ефективното им извличане до крайни стокови продукти. В КЦМ АД са интегрирани двете основни технологични схеми за преработка на оловните и цинкови суровини и освен олово и цинк, от междинните и отпадни продукти се произвеждат и други метали и химически продукти (сярна киселина, кадмий, телур, злато, сребро). В Аурубис България АД тези съпътстващи елементи се концентрират в аноден шлам, който се изнася за преработка извън страната.

Количествата на съпътстващите метали и други продукти зависи от обема и състава на преработваните концентрати и други суровини. В **таблица 3.10** са посочени произведените метали и химически продукти през 2023 г. и за последния четири годишен период.

Таблица 3.10

Производство на благородни и съпътстващи метали, сплави и химически продукти (т, кг)

Продукти	2019	2020	2021	2022	2023	Разлика 2023/2022	
						+/-	%
Кадмий на блок, т	315	311	343	315	306	- 9	97.1
Сребро, кг	35 145	32 760	31 816	20 247	15 261	- 4 986	75.4
Злато, кг	295	70.52	53.76	33.88	66.95	33.07	197.6
Телур, кг	2 944	3 676	2 797	2790	1 087	-1 703	39.0
Натриев сулфат, т	1 260	3 139	1 928	908	934	26	102.9
Сярна киселина, т	1 295322	1 519940	1 328712	1 576459	1 320 294	- 256165	83.8

Източник: Фирмени данни

Единствени производители в страната на **сярна киселина** от съдържащата се сяра в суровините са предприятията, които преработват концентрати на цветни метали. В Аурубис България АД се произвежда около и над 90 % от общото количество (за 2023 год. дял от 92 %). Останалите количества са произведени от КЦМ АД.

Като съпътстващ продукт в процеса на преработката на излезлите от употреба акумулатори в „Монбат Рисайклинг“ ЕАД се произвежда **натриев сулфат**.

Намаленото производство на някои съпътстващи продукти се дължи на по-малките количества на преработените през 2023 год. концентрати от цветни метали. Почти два пъти увеличените количества на злато е от преработени на ишлеме продукти.

3.1.5. ПРОИЗВОДСТВО НА ПРОКАТ И ИЗДЕЛИЯ ОТ ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И СПЛАВИ

В страната има изградени мощности за преработка на цветни метали и техните сплави до прокатни продукти и изделия с висока добавена стойност. Произвеждат се листа, ленти, фолио, тръби, различни профили и изделия от мед, алуминий, цинк, олово и техните сплави. В резултат на реструктуриране на мощностите и реализирани проекти в нови технологии и съоръжения, произвежданата продукция става по-конкурентоспособна на външните пазари и с по-висока добавена стойност.

Производството на прокатни продукти за последните пет години е дадено в **таблица 3.11**. Протичащите в този период кризи в европейската икономика, увеличеният внос на продукция от трети страни, трудната доставка на суровини и намаленото потребление доведоха до спад в общия обем на българското производство.

Производството на прокат и изделия от цветни метали през 2023 год. е 174 521 тона, с 18 476 тона по-малко от предходната. Изцяло се дължи на 20 %-тен спад в производството на алуминиев прокат, продукцията на които намалява с 20 хил. тона в сравнение с 2022 год. и над 33 хил. тона по-малко от произведения през 2021 год.

Съвременни металургични мощности за преработка от мед и медни сплави, както и от други тежки цветни метали и техните сплави, като цинк и олово, има само в едно предприятие – „София Мед“ АД, гр. София. Фирмата влиза в състава на гръцката холдингова групировка Виохалко, едни от най-големите инвеститори в металургичната индустрия на България

Произведената продукция в предприятието през целия период се увеличава, за 2023 год. с 1628 тона спрямо 2022 год. Има ръст от 101.7 % и общо годишно производство от 95,1 хил. тона. За първа година относителният дял на проката от ТЦМ надвишава този на алуминиевите продукти. Успехите се дължат на промени в продуктовата структура и направените инвестиции в нови технологии и съоръжения по цялата производствена верига.

Таблица 3.11

Производство на прокат от цветни метали и сплави, тона

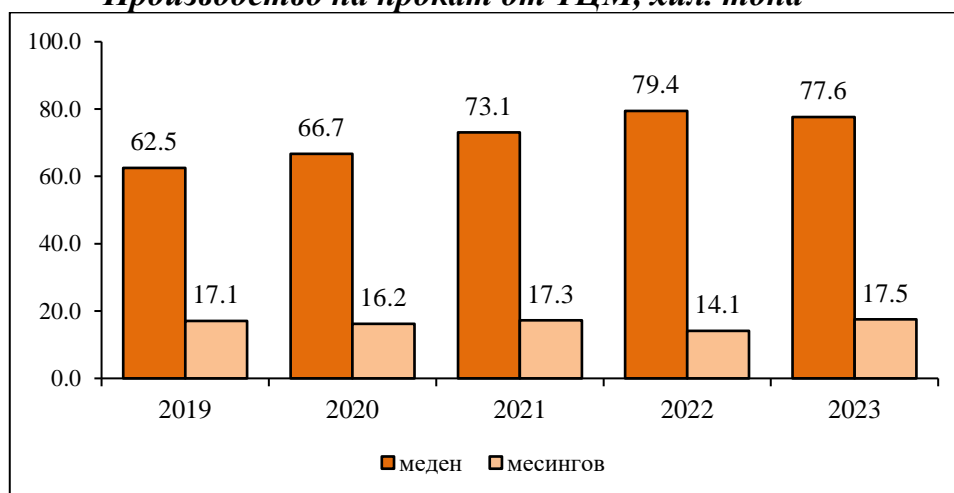
Продукт/производител	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.		Разлика 2023/2022	
					тона	%	+/-	%
Прокат от ТЦМ и сплави, София Мед АД, в т.ч.	79 678	82 913	90 447	93 491	95 119	50.9	1 628	101.7
- меден	62 531	66 665	73 139	79 404	77 601	81.6	-1 803	97.7
- месингов	17 147	16 248	17 308	14 087	17 518	18.4	3 431	124.4
Прокат от алуминий и сплави, общо, в т.ч.	92 862	98 297	113 108	99 506	91 723	49.1	- 7 783	92.2
- Алкомет АД, от тях:	68 484	73 515	88 883	70 903	57 381	62.6	-13 522	80.9
• валцов	45.4	47.1	59.8	45.8	32.4			
• пресов	38.2	26.4	29.0	25.1	24.9			
- Етем Алуминум Екструджънс АД - пресов	22 994	23 329	23 000	27 567	21 007	22.9	-6 560	76.2
Гестап Етем Аутомотив – обработени алум.продукти	-	-	-	-	12 321	13.4	12 321	-
- ЕМЦ Дистрибушън ЕООД	1 384	1 453	1 225	1036	1 014	1.1	-22	97.9
ОБЩО	172 540	181 210	203 555	192 997	186 842	100.0	- 6 165	96.8

Източник: Фирмени данни

Съобразно търсенето на международните пазари на този етап се произвежда само меден и месингов прокат, в приблизително съотношение 4 : 1. През 2023 год. са произведени 77.6 хил. тона меден прокат, което е с 1 800 тона по-малко от предходната. Това намалено производство се компенсира от увеличения с 3 431 тона месингов прокат, от който са произведени 17.5 хил. тона при ръст от 124.4 %.

„София Мед“ АД произвежда два вида медни продукти - валцови (плоски) и пресови (дълги), като първите имат по-висок относителен дял и тяхното съотношението е приблизително 2 : 1. За 2023 г. произведените валцови продукти са 61.5 хил. тона и включват цялата месингова продукция. Пресовият прокат е само меден, но количествата са по-малки от тези на медния валцов. За повишаване на качеството и конкурентоспособността на произвежданата продукция мощностите във валцово производство са технологично и продуктово реструктурирани и обновени.

На фиг. 3.11 са представени количествата произведен прокат от мед и медни сплави за периода 2019 год. – 2023 год. Произвежда се основно меден прокат (включително специални медни сплави), с намаляващ през годините дял на месинговото производство от обема на общо произведената продукция - от 21.4 % за 2019 год. до 18.4 % през 2023 год.

Производство на прокат от ТЦМ, хил. тона

В „София Мед” АД през 2023 год. е **преработена 33 810 тона вторична медна суровина**, от тях 32 915 тона са медни отпадъци и 895 тона месингови. Количествата спрямо предходните години се увеличават, за 2023 год. с 895 тона спрямо вложените през 2022 год. (32 929 тона) и с 3 475 тона, в сравнение с 2021 год. (30 335 тона). За съжаление доставките от местния пазар непрекъснато намаляват – за 2023 год. са само 915 тона, в 2022 год. - 1540 тона, а през 2021 год. – 2 326 тона. В този период е направен износ на медни отпадъци в количества 9 – 10 хил. тона годишно.

Увеличаването на дялът на вторичните медни суровини има положителен ефект върху разходите за производство и повишава конкурентоспособността на произвежданите продукти. Като стратегическа суровина износът на медни отпадъци от ЕС за трети страни трябва да бъде ограничен.

За да отговаря на изискванията на пазара и да подобрява своята конкурентоспособност, „София Мед” АД ежегодно инвестира в проекти за обновяване на мощности и нови технологични решения, с цел повишаване на качеството и усвояване на нови продукти, енергийна ефективност, подобряване на работната среда, условията на труд и използването на ресурсите. **През 2023 год. общите инвестиции възлизат на 27.146 мил. и този процес е постоянен.**

Най-голям преработвател на метален алуминий и алуминиеви сплави в България и региона е „Алкомет” АД, гр. Шумен. Това е единственото предприятие със завършен цикъл в три обособени производствени площадки – за топене и отливане на метала в заготовки, валцово производство на плоски продукти и пресово за дълги продукти.

“Етем Гестамп Алюминум Екструджънс” АД, гр. София използва алуминиеви заготовки от внос за производството дълги продукти, включително и профили за автомобилостроенето. В „Гестамп Етем аутомотив България“ алуминиевите профили се обработват до завършени крайни детайли за световни марки, като **Porsche, BMW и Stellantis**.

Заварени тръби и други профили от алуминиеви ленти/листа се правят в „ЕМЦ Дистрибушън“ ЕООД, гр.Русе. В страната има и други мощности за производство на алуминиеви профили чрез екструзия, които не са включени в този анализ.

Произведените количества алуминиев прокат за последните пет последователни години са посочени в табл. 3.13. Количествата и съотношението между пресовия и валцов прокат за същия период са представени на фиг. 3.12.

Алуминиевият прокат е единствената металургична продукция, която втора година отчита спад в големи обеми. През 2023 год. произведеният алуминиев прокат е общо 79.4 хил. тона, с 20 хил. тона по-малко спрямо 2022 год. и спад от 21.1 % (или 78.9 % от производството през предходната година). Като се има предвид, че и през 2022 год. произведените количества са с 14.6 хил. тона по-малко, то за последните две години общият спад е 30 %.

Комплексни са причините за намаленото производство на прокат и изделия от алуминий в страната. В „Алкомет“ АД спадът за последните две години е значителен. Основно влияние оказват настъпилите кризи в икономиката на ЕС и влошеното състояние на международните пазари. В резултат потреблението на метали в основни сектори, като строителството и автомобилостроенето намалява. Допълнително се отразяват завишените и нереализирани запаси от готова продукция в периода на КОВИД, както и увеличеният внос от трети страни на по-ниски цени. Освен получаване на преки субсидии в тези страни, съществува и неравнопоставеност в екологичните изисквания и в бизнес-средата, спрямо стандартите в ЕС. Това особено важи за вноса от Китай, който заля европейските пазари с продукция на по-ниски цени, включително и на алуминиево фолио от износната листа на „Алкомет“ АД.

През 2023 год. в това най-голямо предприятие у нас са произведени общо 57,4 хил. тона алуминиев прокат, от който 32.4 хил. тона валцов. Като единствен производител на плосък прокат, през всичките години валцовата продукция на „Алкомет“ АД е повече от тези на дългия пресов прокат, съотношението е в порядъка на 2 : 1. При сумиране на количествата на дългия прокат с останалите производители, то общо за страната дългите пресови продукти заемат по-голям дял, над 50 %. (фиг.3.12.).

Основната суровина за производството в „Алкомет“ АД е първичният алуминий на блок, като през 2023 год. са внесени 122 хил. тона и това количество е най-голямо от вноса на всички видове металургична продукция. Доставките са от 29 страни, най-голям е този от Турция – 24 %, следват Гърция и Русия.

Фигура 3.12

Производство на алуминиев прокат и изделия по видове, хил. тона

Преработват се и алуминиеви отпадъци, през 2023 год. тяхното количество е 8 703 тона, 4 пъти повече от 2023 година. Около две трети от тези количества са от внос, тъй като алуминиевите отпадъци в страната не се събират разделно и не отговарят по качество за прокатното производство.

В „Алкомет“ АД ежегодно се инвестират десетки милиони лева, с което се постигна на високо ниво продуктово и технологично реструктуриране, доведе и до устойчиво развитие. И през 2023 год. са **инвестирани 23.5 млн. лева** в проекти за повишаване на качеството на продукцията, екологията, енергийната ефективност, в пещ за отгряване на рулони, линия за елоксация, пречиствателна станция за отпадни води, оптимизиране на процесите в леярския цех, нови ВЕИ и др. обекти. В предприятието стартира **„Приоритетен инвестиционен проект“ - 2023 г. - 2026 г. на стойност 140 млн. лева**. Предвижда се увеличаване на капацитета и разширяване на продуктовия микс чрез инсталиране на ново оборудване по цялата производствена верига.

През 2023 г. в **„Етем Гестамп алуминиум екструзьнс“** са произведени 21 007 тона алуминиеви профили, с 6 560 тона по-малко от това през 2022 год. Част от тези профили преминават по веригите на преработка и нова добавена стойност в предприятие от същата групировка - **„Гестамп Етем аутомотив България“**. През 2023 год. са произведени 12 321 тона алуминиев прокат за най-реномирани марки от автомобилна индустрия. В двете предприятия през 2023 год. са произведени общо 33 328 тона алуминиеви продукти, част от тях за вътрешно потребление. Други след допълнителна обработка до продукти с висока добавена стойност се изнасят.

За поддържане на високо технологично ниво и отговаряне на потребностите на световните и европейски пазари през 2023 годината са инвестирани общо **30 млн. евро**. От тях 8.632 мил. евро са за разширяване на мощностите за производството на алуминиеви екструдирани профили и 21.213 мил. евро в производството на профили в автомобилната индустрия,

с което се постига пълна автоматизация на процесите за механична обработка на металните продукти и управление с AI, нов софтуер и автоматично управление на вътрешния транспорт.

В „ЕМЦ Дистрибушън ЕООД“ се произведени 1 014 тона заварени алуминиеви тръби и профили, с 22 тона по-малко от 2022 год. Предприятието е малък производител на алуминиеви продукти, с 1.3 % дял от общото годишно производство (табл.3.13). През 2023 год. са направени инвестиции в размер на 200 хил. лева за подобряване на качеството и производствените показатели.

3.1.6. ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА ОТПАДЪЦИ ОТ ЦВЕТНИ МЕТАЛИ

Металите са суровини с „безкраен“ жизнен цикъл, което се постига чрез рециклиране и многократно влагане в добивните и обработващи металургични предприятия. В България има относително добра система за събиране на отпадъци от основните метали – желязо, мед, олово, алуминий и цинк. Все още няма задоволително решение по отношение на разделното събиране и оползотворяване на метали от електронен скрап, както и използването на някои индустриални отпадъци (шлаки, огнеупорни материали). Има проблеми и с качеството на вторичните метали, което не позволява по-ефективното им използване в прокатните металургични производства.

Данни за количествата на цветните метали, които са вложени през периода 2019 - 2023 год. в металургичните предприятия на цветната металургия са представени в таблица 3.12.

Таблица 3.12

Преработени отпадъци от цветни метали, тона

Отпадък	Общо					Разлика 2023/2022	
	2019	2020	2021	2022	2023	+/-	%
Медни	65 377	70 253	67 036	77 291	74 668	- 2 623	96.6
Оловни	51 178	56 802	62 024	80 126	84 270	4 144	105.2
Цинкови	19 231	18 907	14 855	19 055	19 190	135	100.7
Алуминиеви	14 210	22 080	9 590	2 014	8 793	6 689	332.1
Общо цветни метали	149 996	168 042	153 505	178 486	186 921	8 435	104.7

Източник: Фирмени данни

Общото количество на преработените отпадъци от цветни метали през 2023 год. спрямо 2022 г. е с 8.3 хил. тона повече, като се увеличават алуминиевите и оловни отпадъци, а медните намаляват. Оловните и цинкови отпадъци включват отпадни продукти от други производства.

Най голямо е количеството на преработвани оловно-акумулаторни отпадъци, които за последните пет години отчитат ръст от 165 %.

Най-ниско е оползотворяването на вторичните алуминиеви суровини, въпреки, че количествата на събираните от рециклиращите фирми е високо.

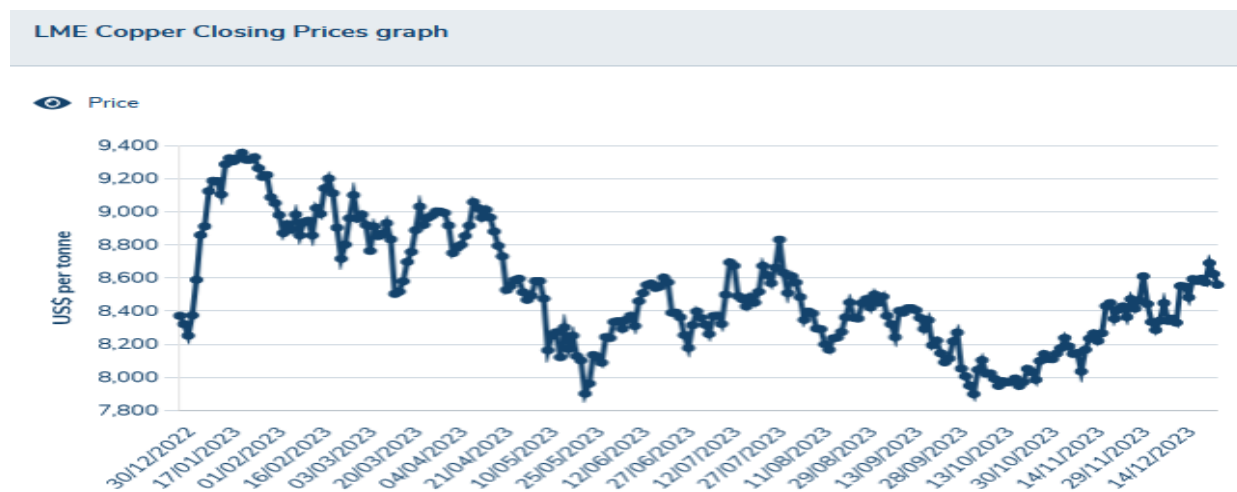
3.2. ТЪРГОВСКИ ОБМЕН, ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ

Блоковите цветни метали са борсова стока и се търгуват на международните пазари по цени на металните борси. Българските първични метали са регистрирани на Лондонската метална борса (ЛМБ) и техните цени са определящи при реализация на международните пазари.

На фигури от 3.13 до 3.16 са дадени цените през 2023 год. на медта, оловото, цинка и алуминия.

Цени на мед (USD за тон)

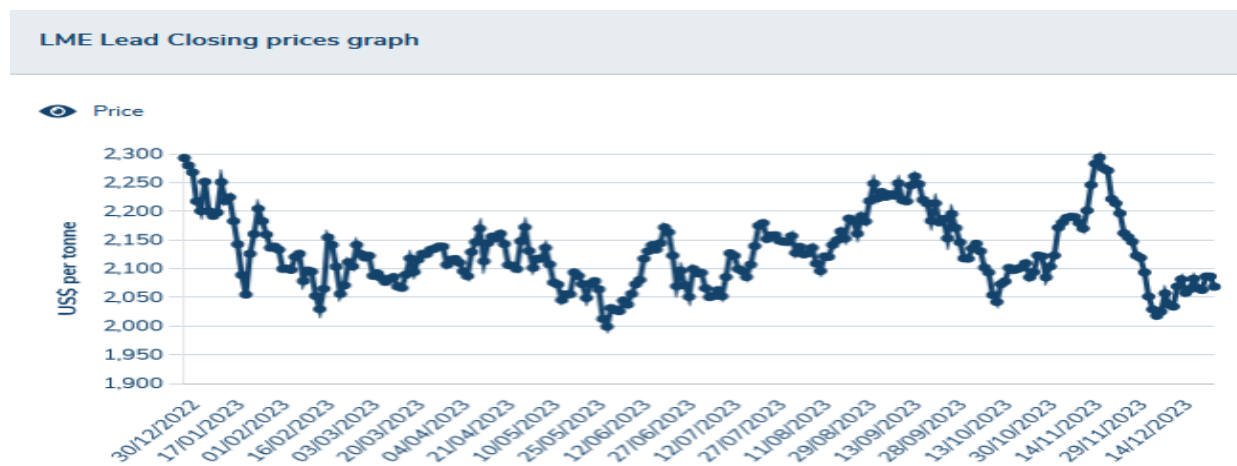
Фигура 3.13

И през 2023 год. борсовата цена на медта се променя, но с по-малки амплитуди от 2022 г. Максималната цена достига 9 400 щ. дол./тон в началото на м. февруари, минималната цена от 7 800 щ. дол./т е от м. май 2023 год., **разлика под 20 %**. За 2022 г. има върхова цена от 11 000 щ. дол./тон при 36 % разлика от минималната стойност.

Цени на олово (USD за тон)

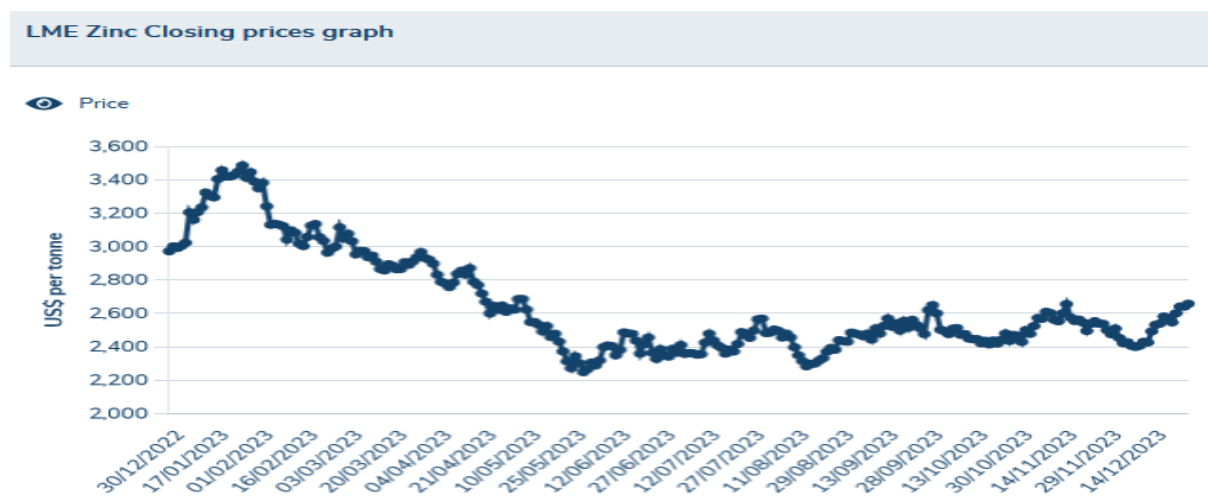
Фигура 3.14

Борсовата цена на оловото през 2023 год. започва от 2300 щ. дол./тон, съответства на предходната, но следват плавни промени и достигната най-ниска цена от 2 000 щ. дол./тон в средата на годината, спад с 14 %. Процесите през 2022 год. са по-динамични – от 2500 щ. дол./тон през първо тримесечие, достига 1700 щ. дол./тон в м. октомври, разлика над 30 %.

Цени на цинка (USD за тон)

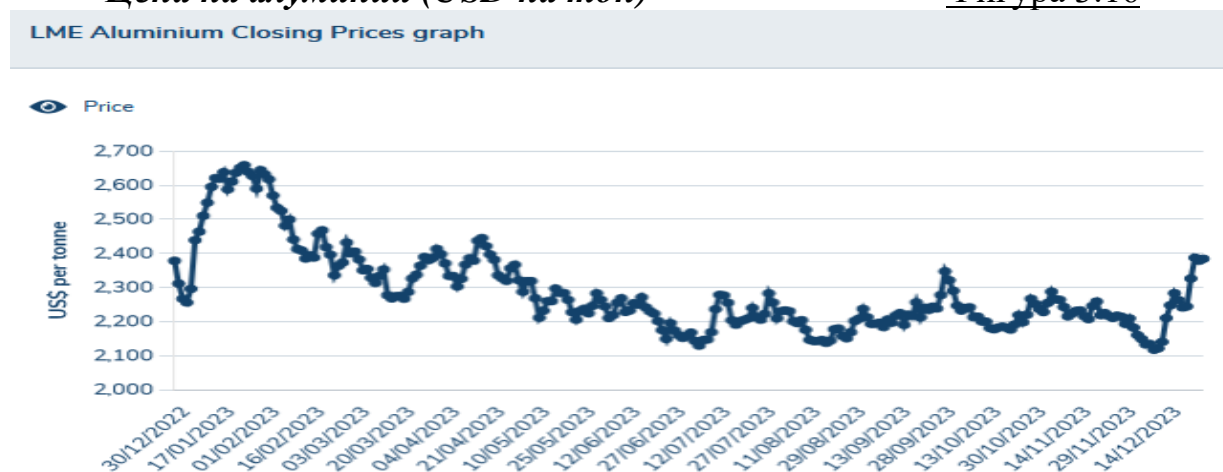
Фигура 3.15

С изключение на м. януари през цялата 2023 год. борсовите цени на цинка са на ниски нива – под 3 000 дол./тон и дори спадат под 2 500 дол., до която не е достигала през последните две години. Тази ниска цена се запазва до края на годината.

Цена на алуминий (USD на тон)

Фигура 3.16

При алуминия също започва с малък спад и последващ висок ръст до максимума за годината от 2 650 – 2 680. От м. февруари цените са относително по-стабилни. Графиката за 2023 год. показва, че през голяма част от годината борсовите цени се движат в диапазона 2 200 – 2 400 дол./т., разлика около 10 %. Докато през 2022 год. тези разлики достигнаха до 50 % и правят пазара по-нестабилен.

Характерно за борсовата търговия е динамичните промени в цените под въздействието на различни международни политически и икономически фактори. Това добре се илюстрира от горните графики за месечните цени на основните цветни метали през цялата 2023 год.

3.2.1. ВНОС НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И ПРОДУКТИ ОТ ТЯХ

Данни за внесените цветни метали и металургични продукти, включително и метални отпадъци за разглеждания петгодишен период са представени в **таблица 3.13**. Общата тенденция е вносът през годините да расте, като най-висок по обем и стойност е през 2022 год.

Таблица 3.13

Внос на основни цветни метали и изделия от тях, тона

Стоки	2019	2020	2021	2022	2023	Разлика 2023/2022	
						+/-	%
Мед, общо, в т.ч.	90 709	112240	104 445	130 917	137 235	6 319	104.8
Аноди	1	1	4.5	1 009	4	-1 005	0.5
Католи, сплави,заготовки	24 859	26 567	28 049	29 320	32 891	3 571	112.2
Скрап	48 099	60 873	52 300	68 739	71 347	2 608	103.8
Пръти и профили	5 471	5 619	5 648	4 749	4 721	-28	99.4
Телове	8 124	15 604	15 090	21 146	22 747	1 601	107.6
Ламарини и фолио	1 818	1 376	1 209	2 028	1 893	-135	93.3
Тръби, други	2 337	2 200	2 144	2 454	3 632	1 178	148.0
Олово, общо, в т.ч.	34 196	36 634	35 423	60 592	54 571	-6 021	90.1
Блок и сплави	16 532	24 995	16 509	21 354	39 267	17 913	182.9
Скрап (метален)	15 656	10 203	13 939	34 843	11 705	-23 138	33.6
Прокат	2 008	1 436	4 975	4 394	3 599	-795	81.9
Цинк, общо, в т.ч.	3 709	5 790	5 099	5 040	3 644	-1 396	72.3
Блок и сплави	3 487	5 257	4 768	4 368	2 585	-1 783	59.2
Скрап	9	16	75	21	1	-20	4.8
Прокат	213	517	256	650	1 058	408	162.8
Алуминий, общо, в т.ч.	176 354	169 711	183 148	207 793	187 997	-19 796	90.5
Блок и сплави	137 776	120 516	129 589	144 931	121 914	-23 017	84.1
Скрап	1 711	2 217	1 739	4 838	5 963	1 125	123.2
Пръти и профили	17 014	18 444	29 649	27 367	30 730	3 363	112.3
Телове	3 640	4 449	4 373	6 116	7 342	1 226	120.0
Листа и ленти	10 500	18 354	13 262	18 556	13 620	-4 936	73.4
Фолио	4 215	4 341	3 451	4 522	4 006	-516	88.6
Тръби	1 498	1 390	1 085	1 462	4 422	2 960	202.5
Общо, тона	304 968	324 375	328 115	402 873	383 447	-19 426	95.2
Стойност, млн. €	902.7	976.2	1 294.8	1 932.4	1 773.7	-158.7	91.8
Стойност, млн. лева	1 765.5	1 909.3	2 532.3	3 779.4	3 469.0	-310.4	91.8

Източник: Митническа статистика и НАП

За посочения период общият **физически обем** отчита ръст от **125 %**, а в **стойност** - **196 %**, Разликата е резултат от промените в цените на металите и техните продукти на международните пазари.

Общият обем на вноса през 2023 год. е 383.4 хил. тона, 19 хил. тона по-малко спрямо 2022 год. и спад от 5 %. Общата стойност намалява с 310 млн. лева, съответно спад от 9 %.

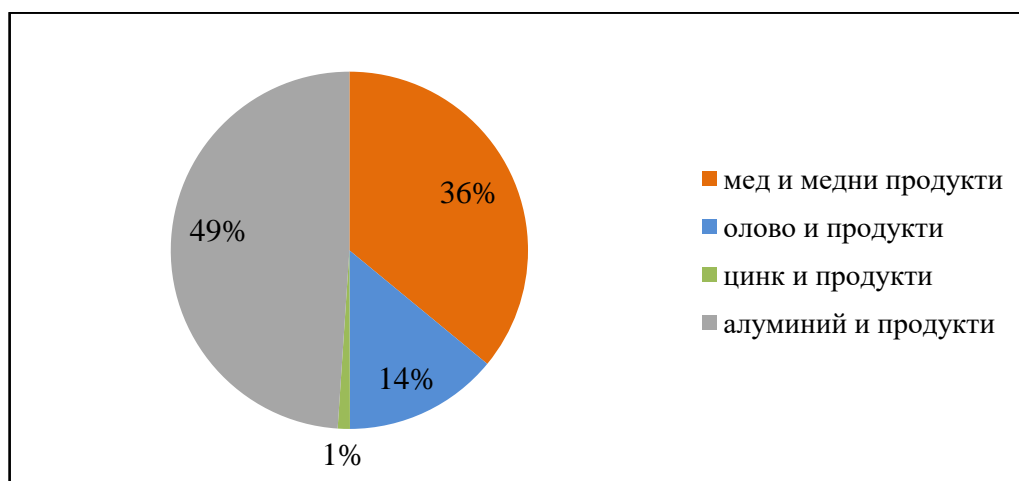
По стокови групи и отделни продукти ситуацията е различна и няма изразена постоянна тенденция. През годините се наблюдава както ръст, така и спад в отделните продукти, свързано с потреблението, наличности и цени. Относителните дялове на внесените стокови групи от основните цветни метали и техните продукти за 2023 год. са представени на **фиг.3.17**.

Най-голям остава **вносът на алуминиеви стоки, въпреки че намалява с 20 хил. тона до 188 хил. тона** и представлява 49 % от всички количества внесени цветни метали при 51.4 % през 2022 год. България е страна с развита металургична индустрия за обработка на алуминий, който не произвежда. Необходимата суровина - първичен блок, сплави и заготовки се внасят, през 2023 год. от 29 страни на Европа (Турция с 24 %, Русия – 20 %, Гърция – 15 %, Нидерландия – 7 %) и от Азия и Африка (Бахрейн, ОАЕ, Корея, Виетнам). За 2023 год. са внесени **122 хил. тона алуминий на блок и сплави** (65 % от цялата група).

Вносът на алуминиев скрап е относително малък, въпреки че за петгодишния период се увеличава над три пъти. За използването му като суровина в обработващата металургия се изисква високо качество и пазарите за доставка са ограничени. Внася се предимно от съседни страни – Гърция, Македония и Румъния.

Дългите продукти под формата на пръти и профили се внасят от 38 страни, най-големи са количествата от Турция – 54 %, тръбите също са от Турция – 66 %. Плоските продукти се внасят от 32 страни, предимно Европа, но 30 % от фолиото е доставка от Китай и 15 % от Турция.

Фигура 3.17

Структура на вноса по видове цветни метали и продукти, 2023 г.

Медта, медните продукти и отпадъците са на второ място в структурата на вноса, с общо количество от 137 хил. тона и дял от 36 % през 2023 г. (32,4 % през 2022 год.). В тази група също има ръст на внесените количества - с 6.3 хил. тона, съответно 105 %.

С най-голям относителен дял в тази група и с увеличение от 2.6 хил. тона са медните отпадъци (скрап). Внесени са 71.3 хил. тона, дял от 51.8 %.

Основни потребители на скрап са “София Мед” АД и “Аурубис България” АД. Вносът се осъществява от 42 държави, най-големи са доставките от страни от ЕС, като Гърция - 16 хил. тона, дял от 23 %, Румъния - 14 хил. тона, 20 % и Италия с 8 хил. тона, 11 %. Други по-значими доставки има от Сърбия, Турция, Ливан, Обединеното кралство, Саудитска арабия.

През годината са внесени 33 хил. тона рафинирана мед, с 3.5 хил. тона повече от 2022 год. Най-големи са количествата от Танзания 12 хил. тона, и Сърбия – 9.5 хил. тона. От ЮАР са внесени над 4 хил. тона.

За голяма част от медните продукти вносът от Турция е с най-високи относителни дялове, като за пръти и профили е 81 %, за медните телове и тръби достига съответно до 90 % и 40 %.

Оловната стокова група има 14 % дял от общия внос, през 2023 год. количествата са 54.6 хил. тона и намаляват с 6 хил. спрямо внесените през 2022 год. Важни за икономиката са два вида стоки – блоковото олово и оловния скрап. През годината рязко е увеличен вносът на нерафинирано олово – с 18 хил. тона повече и достига 39 хил. тона, ръст от 183 %. Доставките са осъществени от 20 държави, като най-голям е вносът от Сърбия – 12 хил. тона с 30 % дял. От Италия и Турция са внесени по около 6 хил. тона блоково олово с дял от 15 % и от Алжир с 11 %.

Вторичните оловни метални суровини намаляват с 23 хил. тона – от 34.8 хил. на 11.7 хил. тона. Доставят се от 20 страни, но три от тях осигуряват 90 % от количествата – Румъния с 66 %, Алжир с 13 % и Нидерландия – 10 %.

Освен метален скрап производителите на олово преработват и остатъци и отпадъци от батерии. За 2023 год. са внесени 20 508 тона, само от Румъния.

Цинковите продукти се внасят в много ограничени количества – през целия период са в порядъка на 4 хил. – 5 хил. тона, като доставките са основно на цинк на блок от Испания.

3.2.2. ИЗНОС НА МЕТАЛУРГИЧНИ ПРОДУКТИ ОТ ЦВЕТНИ МЕТАЛИ

Българската металургична индустрия е експортно ориентирана, изнася основно за пазарите на ЕС и страни от региона. През последните години има ръст в износа за Близкия Изток, Северна Африка, Америка и др.

Количествата изнесени цветни метали и металургични продукти, в т.ч. и метални отпадъци за последните пет години са дадени в **таблица 3.14**.

Общият обем на износа **през 2023 г. в натура е 674 хил. тона**, спрямо предходната 2022 год. намалява с 63 хил. тона, спад до 91.4 % . В стойност също намалява с над 1 млрд. евро, което в проценти е повече от спада на

физическия обем (79.6 %), поради по-ниски международни цени на металите през 2023 год.

Физическият обем на износа показва, че по групи метали има спад в общите количества и ръст само при цинка. По отношение на продуктовата структура в отделните групи, ситуацията е различна и **износът съответства на произведената през годината продукция**. Влияние оказва и вътрешното потребление, което също за различните метали се движи в много широки граници. Цялата цветна металургия, от производството на блокови метали до крайни продукти и изделия от цветни метали и сплави е изключително експортно ориентирана. Количествата на износа заемат дял между 80 % и 95 % от производството в сектора, а за някои стоки като медните продукти и до 98 % от тяхната продукция.

Таблица 3.14

Износ на цветни метали, изделия от тях и скрап, тона

Стоки	2019	2020	2021	2022	2023	Разлика 2023/2022	
						+/-	%
Мед, общо, в т.ч.	342670	392 483	319 649	422 694	376 467	-46 227	89.1
Анодна мед	93702	110 683	68 654	131 441	84 752	-46 689	64.5
Електролитна мед	162028	190 639	168 584	183 195	187 258	4 063	102.2
Скрап	10962	7 868	8 357	10 855	8 201	-2 654	75.6
Пръти и профили	27811	25 690	22 448	31 870	32 239	369	101.2
Телове	1521	2 079	1 678	4 823	4 695	-128	97.4
Ламарини, ленти, фолио	46522	55 449	49 847	60 480	57 668	-2 812	95.4
Тръби	124	75	81	28	49	21	175
Олово, общо, в т.ч.	78757	87 979	79 525	98 662	84 209	-14 453	85.4
Олово на блок	75996	87 460	79 386	98 135	81 232	-16 903	82.8
Прокат	111	271	139	527	211	-316	40.0
Скрап (метал)	2650	248	0	0	2 765	2 765	
Цинк, общо, в т.ч.	64411	69 768	61 324	63 922	72 989	9 067	114.2
Цинк на блок	64085	69 344	60 922	63 518	72 694	9 176	114.4
Прокат	3	3	70	3	7	4	233
Скрап	323	421	332	401	283	-118	129.4
Алуминий, общо, в т.ч.	128907	135 816	148 407	152 148	140 345	-11 803	92.3
Блок	7694	12 219	5 679	14 804	16 064	1 260	108.5
Скрап	32540	33 218	40 006	36 721	35 085	-1 636	95.6
Пръти и профили	38421	32 773	39 463	46 914	47 262	348	100.7
Телове	571	665	130	153	103	-50	67.3
Ленти и листове	13827	15 860	23 145	13 331	11 957	-1 374	89.7
Фолио	26913	29 881	30 037	33 005	22 352	-10 653	67.7
Тръби	8941	11 065	9 947	7 217	7 521	304	95.8
Общо	614 745	686 046	608 905	737 427	674 004	63 423	91.4
Стойност, млн. €	2 653.3	3 009.2	3 421.0	5 241.1	4 170.5	-1 070.6	79.6
Стойност, млн. лева	5 189.4	5 885.5	6 691.9	10 250.8	8 156.8	-2 094.0	79.6

Източник: Митническа статистика и НАП

През целия период износьт на мед и медни продукти има най-висок дял от всички цветни метали – 56 % за 2023 год. и 59 % за 2022 г. Общото количество е 376.5 хил. тона и намалява с 46 хил. тона, с различен процент в отделните продукти, с изключение на електролитната мед – увеличен износ от 4 хил. тона. Най-голям спад има в анодната мед - с 47 хил. тона поради намаленото производство. Нейните пазари са ограничени – изнасят се само за Германия и Белгия в предприятията от групата на Аурубис. Въпреки, че **износьт на 187 хил. тона катодната мед** е направен за 17 страни, основни пазари са Италия – с 80.5 хил. тона и Турция – с 54.3 хил. тона, което представлява 72 % от общото количество. Традиционни са пазарите в страни, като Китай (11 хил. тона), Хърватия (12 хил. тона), Сърбия, Гърция и др.

В медната група значителен износ има произведеният прокат от мед и медни сплави. Както в производството, така и в износа по-голямо е количеството на **плоския прокат – 57.7 хил. тона**, но намалява с 2.8 хил. тона спрямо предходната 2022 год. Пазарите са общо в 46 страни в света, от които най-голям дял е износьт за Европа, като Германия – 15 хил. тона и дял от 26 %, Италия – 12.5 хил. тона и 21 %, Франция с 5 хил. тона и 9 %. Изнася се и други страни от ЕС, както и за САЩ и Корея.

Изнесените дълги пресови продукти – **пръти и профили са 32 хил. тона**, общо за 32 страни. Отново най-голям е износьт за страни от ЕС, като в Германия и Полша – по 7 хил. тона (или по 22 %), за Испания и Италия – по 3 хил. тона, респективно по 10 % от общото количество.

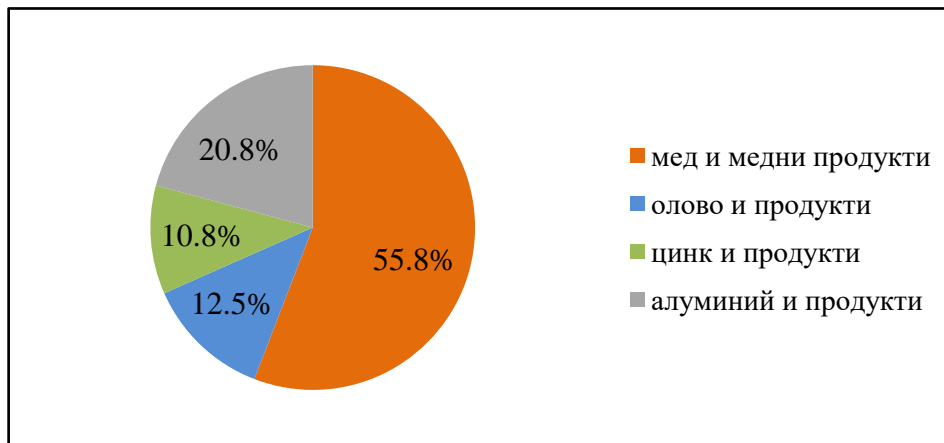
Износьт на меден скрап през 2023 год. намалява с 2.8 хил. тона, което е 25 % спад спрямо 2022 год. Но и тези **8.5 хил. тона** има условия да се реализират на българския пазар, тъй-като страната разполага с мощности за екологосъобразна и енергийно ефективна преработка. От тях 47 % (над 4 хил. т) са изнесени за Китай и 2.5 хил. т. за Турция (29 %). Останалите количества в други 10 страни.

Износьт в оловната и цинкова стокови групи се формира основно от този на блоковите метали. Другите продукти, като прокат или отпадъци са в незначителни количества.

България има развита преработвателна алуминиева индустрия на основа на внос на суровина – блок и заготовки. Затова в **алуминиевата стокова група преобладава износьт на крайни продукти – листа, ленти, фолио, профили, тръби**. Посоченият износ на блок представлява вторичен алуминий и алуминиеви сплави, произведени от алуминиеви отпадъци. В страната няма добре организирано разделно събиране и сепариране на отпадъците от алуминий и те се реализират в смесен вид. Това не позволява използване в производството на прокат и големи количества се изнасят.

Структурата на износа на основните металургични продукти по данни от НАП и Агенция „Митници“ през 2023 год. са показани на фигура 3.18. Същите се различават от тези на предприятията-производители, тъй като отразяват количествата, регистрирани общо като износ от страната.

Фигура 3.18.

Структура на износа на цветни метали и продукти, 2023

Данните в таблиците 3.15 за вноса и 3.16 за износа на металургична продукция от цветната металургия през 2023 год., както и за предишни периоди показват два пъти по-голям физически обем на изнесените стоки от тези на внесените. По отношение на техните стойности се констатира силната зависимост от промените в цените на международните пазари, което се отразява и върху показателите в металургията. Независимо от това безспорен и постоянен е приносът на производителите на цветни метали във външнотърговския баланс на страната, които ежегодно осигуряват положително салдо от над 4 млрд. лева. През 2023 година тази стойност е 4.6 млрд. лева при отрицателен баланс за страната от над 10 млрд. лева.

3.2.3. РЕАЛИЗАЦИЯ НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И ПРОКАТ

Реализацията на произведената продукция в цветната металургия по данни на производителите за периода 2019– 2023 г. са дадени в **табл. 3.15**.

Ясно изразена е тенденцията за многократно по-високите количества на износа, в сравнение с реализираната продукция на вътрешния пазар. Това определя сектора като експортно ориентиран и с висок дял в стоковия износ на страната.

Най-голяма е реализацията на вътрешния пазар на **електролитната мед**. Това в голяма степен се дължи на наличните мощности в страната за производство на крайни прокатни продукти и изделия от мед и медни сплави. През 2023 год. спрямо 2022 год. вътрешната реализация на катодна мед намалява с 12 хил. тона, а износът нараства с 10 хил. тона. Съотношението на вътрешния пазар към износа и приблизително 1:4.

При **цинка** има ръст в производството и реализацията е увеличена с над 2 хил. тона, както за вътрешния пазар, така и за износ. Съотношението между вътрешната реализация и износа е 1: 8.

При оловото има спад в производството и общата реализация намалява. Въпреки това през 2023 год. доставките за вътрешния пазар се увеличават, намаленото производство е само за сметка на износа. Количествата, които се изнасят са от 2 до 3-4 пъти по-големи, в сравнение с продажбите на олово в страната

Таблица 3.15

Реализация на цветни метали и прокат, тона

Стоки	Реализация	2019	2020	2021	2022	2023
Електролитна мед	Местен пазар	34 190	30 820	34 636	54 135	42 090
	Износ	174 330	193 616	184 337	183 955	193 981
	Общо	208 520	224 436	218 973	238 090	236 071
Олово и сплави	Местен пазар	29 787	28 807	26 588	20 907	26 362
	Износ	73 230	80 890	80 748	84 112	66 253
	Общо	103 017	109 697	107 336	105 019	92 615
Цинк и сплави	Местен пазар	6 473	6 243	7 503	7 166	9 734
	Износ	65 825	68 619	64 244	62 570	64 093
	Общо	72 298	74 862	71 747	69 736	73 827
Прокат от ТЦМ	Местен пазар	933	894	958	1 165	1 300
	Износ	78 324	81 585	88 405	91 592	93 517
	Общо	79 257	82 479	89 363	92 757	94 817
Алуминиев прокат	Местен пазар	17 887	16 343	4 214	13 217	13 603
	Износ	73 117	81 172	104 319	86 740	75 187
	Общо	91 004	97 615	108 533	99 957	88 790

Източник: Фирмени данни,

Всяка година пропорционално на производството расте реализацията на **прокат и изделия от мед и сплави** на външните пазари – през 2023 год. спрямо 2022 год. с 2 хил. тона. Реализацията на вътрешния пазар е символична – около 1 % от годишното производство.

Спад има при реализацията на **алуминиевия прокат**, която е с 11 167 тона по-малко. За вътрешния пазар количествата през 2023 год. са на нивото от 2022 год. Намаленото производство, респективно и реализация на алуминиевия прокат е за сметка на по-малък износ. Разпределението вътрешен пазар към износа е 15 % : 85 %.

Общите продажби на посочените цветни метали и продукти от тях на **местния пазар са 93 089 тона** при 96 590 през 2022 год. Намалени са количествата само на електролитна мед, за останалите продукти, макар и с малко се увеличават.

При обща годишна реализация през 2023 год. от 586 хил. тона продукция от цветни метали и сплави, само 16 % от тях са за вътрешния пазар, останалото е за износ. В този порядък е износет и през

всички посочени години. Това безспорно определя цветната металургия като експортен сектор, като износът е предназначен основно за пазарите на ЕС – около 70 % - 80 % се реализират в страните-членки.

Въпреки негативното влияние на редица вътрешни и външни фактори върху производството и цените на цветните метали, те формират положително външнотърговско салдо, което през 2023 год. е 2.5 млрд. евро.

3.2.4. ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И ПРОКАТ

Реалното вътрешно потребление (РВП) се определя като сума на реализираните продажби от българските производители на вътрешния пазар, т.е. от собствено производство и вносът на същите продукти в страната. В **таблица 3.16** за РВП количествата на вътрешните продажби са по данни на фирмите, а вносът е от официалната статистика на Агенция Митници и НАП.

За посочените групи метали вътрешното потребление се задоволява от собственото производство и от внос, който е по-голям за продукти, които не се произвеждат в страната. Делът на българското производство в годишното потребление за различните стоки се променя, но на практика при базовите метали този дял е по-висок. През 2023 г. при електролитната мед е 56 % (за 2022 г 65%), за оловото – 40 % и за цинка – 83 %. За продуктите от цветни метали делът на местното производство е относително малък.

Таблица 3.16

Реално Вътрешно Потребление (РВП) на цветни метали и прокат, тона

Стоки	Произход	2019	2020	2021	2022	2023
Електролитна мед	Собств. произв.	34 190	30 820	34 636	54 135	42 090
	Внос	24 859	26 567	28 049	29 320	32 891
	РВПотребление	59 049	57 387	62 685	83 455	74 981
Олово	Собств. произв.	29 787	28 807	26 588	20 907	26 362
	Внос	16 532	24 995	16 509	21 354	39 267
	РВПотребление	46 319	53 802	43 097	42 261	65 629
Цинк	Собств. произв.	6473	6 243	7 503	7 166	9 734
	Внос	3487	5 257	4 768	4368	2 585
	РВПотребление	9 960	11 500	12 271	11 534	12 319
Прокат от ТЦМ	Собств. произв.	933	894	958	1165	1 300
	Внос	19 971	26 752	24 091	30 377	32 993
	РВПотребление	20 904	27 646	25 049	31 542	34 293
Алуминиев прокат	Собств. произв.	17 887	16 343	4 214	13 217	13 603
	Внос	36 867	46 978	51 820	58 023	60 120
	РВПотребление	54 754	63 321	56 034	71 240	73 723

Източник: Митническа статистика и НАП (за вноса) и фирмени данни (за продажбите в страната).

Най-голямо потребление има електролитната мед, което се дължи на добре развитите мощности и производства на медни продукти по веригите на преработка и нова добавена стойност. Най-ниско е потреблението на цинка, който се използва основно за поцинковане.

Алуминиевият прокат е на второ място по потребление в страната, предвид широкото му приложение в строителството, автомобилостроенето и бита. Следва оловото, с приложение в акумулаторното производство.

Изразена тенденция на ръст в РВП има в крайните стокови продукти от цветни метали. За посочения петгодишен период потреблението на прокат бележи ръст, които се покрива основно от внос на продукция. При ТЦМ (мед и месинг) увеличението е със 162 %, а при алуминиевите продукти – със 133 %.

Видимото потребление (ВП) е често използван показател, който се определя по формула, като от сбора на произведените и внесени количества се изважда изнесените през годината метали ($ВП = П + В - И$).

Данните за ВП на цветни метали и прокат от тях за 2023 год. е представено в таблица 3.17.

Таблица 3.17

Видимо потребление на цветни метали и прокат през 2023 год., тона

Стоки	П	В	И	ВП
Електролитна мед	228 832	32 891	187 258	74 465
Олово	92 574	39 267	81 232	50 609
Цинк	72 324	4368	72 694	3 998
Прокат от ТЦМ	95 119	32 993	94 651	33 461
Алуминиев прокат	91 723	60 120	89 195	62 648

Източник: Митническа статистика (за вноса и износа); фирмени данни за производството

Независимо от разликите, получени по двата метода на изчисление, констатациите и изводите се покриват. И при двата метода най-високо и с много близки стойности е потреблението на електролитна мед. Следват алуминиевите продукти. Почти се покриват стойностите за проката от ТЦМ. Най-ниско е потреблението на цинк.

Има несъответствие в определеното по двата метода потребление на оловото и цинка. Получава се от завишените количества на изнесените метали по данни от Агенция Митници, спрямо тези от производителите. Причините могат да бъдат различни, но това не променя изводите относно тези метали. Съществуващата икономическа структура с висок дял на металургичната индустрия при липса на потребление в преработвателната промишленост води до висок экспорт. Тази ситуация вероятно ще бъде запазена поне в средносрочен план. Затова българските производители на метали имат за цел да бъдат конкурентоспособни на международните пазари и чрез нови инвестиции да продължи тяхното устойчиво и конкурентоспособно развитие

ЧЛЕНОВЕ И РЪКОВОДСТВО НА БАМИ

РЕДОВНИ ЧЛЕНОВЕ

„Металко България” ЕАД	„Аурубис България” АД
• „Стомана Индъстри”	„Алкомет” АД
• „София Мед”	„КЦМ” АД
• „Етем Гестамп”	„Рефран” ЕООД
„Промет Стиил” ЕАД	„Горубсо - Кърджали” АД
„Еврометал” ООД	„Монбат Рисайклинг” ЕАД
• „ВМВ Метал”	„Ковинтрейд България” ЕООД
• „ЛКМК”	„Металснаб България” АД
„ЕЛ БАТ” АД	„Огняново-К” АД
„ЗГП България” АД	„ЕМЦ Дистрибушън” ООД
„Берг Монтана Фитинги” ЕАД	„Рудметал” АД
„ИПО” ООД	„Шамот Ел Пе 2007” ООД
„Хармони 2012” ЕООД	„Ел Стомана” ООД
„Полиметимпортекспорт” ООД	„Лайер“ ЕООД

АСОЦИИРАНИ ЧЛЕНОВЕ

Химико-технологичен и металургичен университет, София
Технически университет, София
Русенски технически университет „Ангел Кънчев”, Русе

ЧЛЕНОВЕ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ, ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА:

„Аурубис България” АД	„КЦМ” АД
„Металко България” ЕАД	„Рефран” ЕООД
„Еврометал” ООД	„Монбат Рисайклинг” ЕАД
„Металснаб България” АД	„Алкомет” АД
„Огняново - К” АД	„Промет Стиил” ЕАД
„Горубсо - Кърджали” АД	„Ел Стомана” ООД
„ЕМЦ Дистрибушън” ООД	„ЗГП България” АД
„Берг Монтана Фитинги” ЕАД	

КОНТРОЛЕН СЪВЕТ

„Рудметал” АД	„Хармони 2012” ЕООД
„Полиметимпортекспорт” ООД	

Председател на УС – Никола Рангелов

Председател на КС – Иван Кашукеев

Изпълнителен директор – Политими Паунова

АДРЕС НА УПРАВЛЕНИЕ:

1309 София,
бул. Александър Стамболийски 205

Тел./Факс: 02/ 920 37 39
02/ 920 40 47

Е-mail: bami@bami.bg

Уеб сайт: www.bami.bg